

POZVÁNÍ NA CESTU

Katechetická příloha

Pomůcka pro učitele Nedělní školy a náboženství

2005-2007

3. díl

ze 4 dílů 1. ročníku dvouletého cyklu

PETROVO VYZNÁNÍ, PŘEDPOVĚĎ UTRPENÍ

29.1.2006

Lk 9,18-27

4.neděle po Zjevení Páně

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 8,2 — Hospodine, Pane náš, jak vznešené je tvoje jméno po vši zemi! Svou velebnost vyvýšil jsi nad nebesa.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 9,18-22

PÍSNĚ

Kdo na kolenou klečí (S 148); Pane Ježíši Kriste (EZ 404,1-3); Krásná je modrá obloha (EZ 178, BTS 14); Pomoz mi, můj Pane (EZ 384, S 261); Ó hlavo plná trýzně (S 225); To já, ó Pane můj (S 331); Proč zvykli jsme si snadno žít (S 273)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ

A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **Ježíšova modlitba o samotě**
– namísto aby si Ježíš užíval slávy nebo odpočinku po dobře vykonané práci, modlí se: není ve středu dění jako divotvůrce. Modlitba přichází „po“ divu. – U Lukáše hraje modlitba důležitou roli. Co to modlitba vlastně je? Nejsou to náboženská gesta, není to ani ovlivňování, spíš se dá zdůraznit „sklonění se“ o samotě. Malé děti vnímají jako všemohoucí své rodiče, ale i ten všemohoucí rodič se může sklánět v modlitbě. Kolem modlitby vznikají důležité otázky.

– **Za koho mě pokládáte** – první otázka, obecná (za koho mne zástupy pokládají), má navodit druhou otázku, osobní (za koho mne pokládáte vy). V odpovědi na první otázku ještě nemusí být a není víra. Učedníci mají na mysli předchozí událost, nasycení zástupů. Jak to mají pochopit? Právě nasycené zástupy (a zástupy vůbec) vidí v Ježíši proroka, tedy někoho předpokládaného. Na druhou otázku odpovídá víra: Boží Mesiáš. – hebr. mášiach, řecky christos – Kristus, je v Ježíšově době termín hodně politicky zatížený (zvláště ve spojení s nasycením zástupů se nabízí role úspěšného politického

vůdce: kdy jindy by měl k tomu Ježíš lepší příležitost! Revoluce vznikaly právě tehdy, kdy se davům dal či slíbil chléb a nějaký vůdce je sjednotil). Petrovi to asi také bylo blízké. „Umiš to s lidmi“.

– A právě tohle Ježíš rázně odmítá. Důrazně přikazuje, aby o tom nemluvíli. A připojuje „bláznovství kříže“ – právě Mesiáš musí mnoho trpět, být zavržen od představitelů církve a zabit, třetího dne bude vzkříšen. Ježíšovo „kristovství“, mesiášství, je spojeno především s tím, co se stane o Velikonočních. Ježíš se staví do nevýhodného světla, když hovoří o své bezmoci.

– to, co přijde, je **království Boží**. Přejde brzo, tedy nečeká se něco „utopického“, nereálného anebo velmi vzdáleného. Jít s Ježíšem do Božího království však nyní nejsou žádné slasti: znamená to právě zapřít sám sebe, nést svůj kříž a Ježíše následovat.

– **zapřít sám sebe** – působilo to hodně nezdravého, když se tato výzva chápala jako potlačení všech potřeb, znásilnění. U Ježíše však láska k Bohu, bližnímu a sobě jsou propojené nádoby (miluj bližního jako sám sebe). Důležité je chápat tuto Ježíšovu výzvu nikoli jako „restrikci“, omezení, ale jako výzvu k aktivitě. Je to důsledek svobodného

rozhodnutí pro Ježíšovu cestu (...když se zastanete slabšího kamaráda, musíte počítat s tím, že třeba narazíte). – Pozitivní smysl této výzvy potvrzuje i skutečnost, že u Lk není nepochopení učedníků v popředí, jak je tomu u Mk a Mt. Zřejmě Lukáš zpracovává zkušenost: „život kříže“ je dobrou cestou, je to nosný model, lze to žít. Alternativu „život zachovat – život ztratit „ můžeme ukázat tak, že např. kdykoli jednáme zbaběle, tedy jen s ohledem na svůj život, pak dobrý život vlastně ztrácíme.

Kus odříkání v té Ježíšově výzvě také je a není se třeba bát, že děti poškodíme, když jim řekneme, že není dobré chtít mít všechno (umět si leccos odříci ve společnosti silně konzumentské může být vyznavačský postoj).

2. ÚSKALÍ TEXTU:

Oddíl nemá výrazný děj. Je těžké vůbec hovořit o „bláznovství kříže“ bez deformací: často se tu předkládal „podprahové“ depresivní životní pocit (viz Nietzscheho kritika křesťanství: uvěřil bych křesťanům to jejich spasení, kdyby vypadali spaseně), často se na to téma moralizuje (kape se jed do života). Lukáš však velmi dobře vystihuje kladnost cesty kříže. Ve smyslu Lukášova záměru lze tedy ukázat, že nekonzumentský, nepasivní přístup k žití je hezcí, napinavější, bohatší...

3. METODICKÉ POKYNY:

Pokud prací na obrázku začnete (děti mají vybrat – a mohou třeba vybarvit – na každé polovině z navržených odpovědí tu nebo ty, které mají za správné), vyjádří děti svůj vlastní pohled. Vyprávění potom můžete uvést výzvou, aby poslouchaly, jestli se shodují s tím, jak vidí své poslání Ježíš. Na závěr se jich na to můžete zeptat.

Pokud dětem zadáte úkol z obrázku po vyprávění, projeví se při tom, co z vašeho výkladu vlastně slyšely. Tak budete mít možnost jej ještě doplnit, zopakovat nebo upřesnit. Můžete pak s dětmi dál vymýšlet, za koho by lidé mohli Ježíše ještě pokládat a co s tím spojují.

4. POMŮCKY:

- obrázky slavných lidí (sportovci, zpěváci),
- Radův Ježíš např. z BTS (pozemský a „obyčejný“)

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro **Teofila:**

„Theofilovsky“ se dá vystavět na základě otázky: *O Ježíši už toho vím docela dost. Ale proč křesťané pořád hovoří o Ježíši Kristu? Co je za tím? Kdo je Mesiáš (kdo potřebuje Mesiáše – viz E. Kohák, Hesla mladých svišťů) ? Ne zářivý léčitel, neslibuje vyřešení všech problémů nebo usnadnění života či výhody... A co z toho vyplývá pro životní styl „kristovců“ ?*

Pro **mladší** školní věk:

– *Existuje hezký příběh o tom, jak se jeden dobrý král převlékl do šatů obyčejných, chudých lidí a šel mezi ně, aby je (sám nepoznan) poznal a byl s nimi. Jedině tak jim vlastně mohl doopravdy pomoci.*

– *Nebo (u menších dětí) navázat na zkušenost modlitby: co všechno rodiče umí (dědeček–babička). A přece se dospěli „sklání v modlitbě“. Ježíš dělal také velké věci. Ale skláněl se k modlitbě.*

Pro **střední a starší** školní věk:

Jsou populární časopisy, které „vytahují na světlo“ různá tajemství ze soukromí slavných osobností. Jaké tajemství má Ježíš? Dozvěděli jsme se o tom tajemství ne proto, že by učedníci neměli držet jazyk za zuby (i když...) Ale proto, že se tak stalo (trpěl...byl ukřižován, byl pohřben atd.). Učedníci si vzpomněli na to, až když byl Ježíš ukřižován a vzkříšen (po Velikonocích).

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) pro **mladší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Učedníci a Ježíš jsou o samotě (odpočinek, modlitba, rozhovor)
- III. Kdo je Ježíš?
 - a) Co říkají druzí lidé?
 - b) Co si myslíte vy?
- IV. Petrovo vyznání: Ty jsi pravý král

V. Ježíš je pravý král (jako ten dobrý král, který v převleku jde za lidmi)

II. Co říkají druzí – a co vy?

III. Vyznání víry před druhými

IV. Kdo je Mesiáš?

V. Ježíš otevírá novou cestu – nezrovna snadnou, ale s cílem Božeho království

b) pro **střední a starší** školní věk:

I. Motivace – známe už dobře toho Ježíše?

VYPŘÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Víte, kdo byl A. Schweitzer, M. Ghándí, T.G. Masaryk, P. Pitter, M. Horáková...? Co je na těch lidech krásného? Co na nich obdivujeme? – Vzpomínáte si na hrdiny – hasiče z New Yorku, kteří zachránili spoustu lidí, ale mnozí z nich sami zahynuli? Slyšeli jste o Michalovi Veliškovi? Proč si takových lidí vážíme?

O Ježíši si vypravujeme nejvíc proto, že nás ovlivnil na celý život. Dokonce si život bez něj vůbec nedovedeme představit. Ale známe ho dobře? Představujeme si ho správně? Právě toho se týkal další rozhovor Lukáše s Theofilem.

II. NE SLÁVA, ALE BOŽÍ BLÍZKOST

T: Nedivím se, že za Ježíšem šly davy. Nasytit pět tisíc lidí, to už bylo něco! A ještě k tomu uzdravoval, zbavoval lidi zla. To přece musel vidět každý!

L: Ano, to všechno bylo vidět. Ale Ježíšovi záleželo ještě víc na tom, co není vidět: zbavoval lidi sobectví, učil je žít jinak, myslet jinak. Všimni si, že když Ježíš všechny ty velké věci dělal, nečekal na chválu a potlesk, ale často se stáhl do ústraní a modlil se. Odešel do samoty, kde s ním byli jen učedníci.

T: Musel být Bohu moc blízko. Pro učedníky v tom muselo být něco úžasného, žít vedle něho, sdílet s ním kus života! V jeho blízkosti učedníci poznávali, jak krásný může být život, i když je někdy těžký.

III. KDO JE JEŽÍŠ? KDO JE MESIÁŠ?

L: A právě v jedné takové chvíli se Ježíš učedníků zeptal, koho v něm vlastně vidí. Začal ten rozhovor otázkou: Za koho mne pokládají lidé? Učedníci odpověděli: Někteří říkají, že jsi Eliáš, druzí tě mají za Jana Křtitele.

T: Tomu nerozumím – vždyť Jan byl po smrti a Eliáš žil přece už dávno předtím!

L: Viš, Eliáš byl statečný prorok, který žil v době, kdy se lidé v Izraeli na Hospodina vykašlali. I když mu šlo o život, snažil se o to, aby se lidé k Bohu vrátili. O mnoho let později pak prorok

Malachiáš předpověděl, že na konci časů, ještě než přijde Boží království v plné síle, se Eliáš zase objeví. A lidé za Ježíšových časů tomu věřili. Nevěděli, co se stane, tušili, že to bude šok, ale toužili po tom jako po světle, které se objeví ve tmě.

T: A Ježíš tomu taky věřil?

L: Ano. Dokonce jednou řekl, že Eliáš už přišel a že tím novým Eliášem byl Jan Křtítel; jako by Eliáš přišel znovu v osobě Jana Křtitele.

T: Ale Lukáši, copak si Ježíš potřeboval dělat průzkum veřejného mínění? Vždyť jsi nedávno řekl, že znal myšlení lidí, že do nich viděl.

L: Máš pravdu. Ježíš nechtěl ani tak slyšet, co si o něm lidé myslí. Mnohem důležitější pro něj bylo vědět, koho v něm vidí učedníci, jeho nejbližší. Proto se jich teď přímo zeptal: „A za koho mě pokládáte vy?“

T: Jak mu odpověděli? A který z učedníků to řekl?

L: Byl to Petr: „My si myslíme, že ty jsi Boží Mesiáš!“

T: To klepl na hlavičku, ne? Ale já se ani nedivím, že mu to došlo – učedníci přece s Ježíšem prožili nádherné věci (třeba naposled to rozmnožení chleba a nasycení zástupů, to muselo být nádherné, mě by to fascinovalo).

L: Ano, Petr to řekl úplně správně. Že Ježíš je Boží Mesiáš. Ježíš je skutečně ten, koho Hospodin vybral, pověřil tím, aby nám ukázal, kdo Bůh je a jaký je. Abychom věděli, že nám Bůh odpouští. Aby nám pomohl nést to, co je pro nás v životě těžké, abychom s ním poznali, že život nekončí smrtí. Jenže...

T: Co jenže?

L: To je právě ono! Tam v té první chvíli si to Petr asi představoval příliš po svém.

Jak to doopravdy s Ježíšem je, jaký on je Mesiáš, to všechno on i ostatní učedníci doopravdy pochopili až později.

T: Tak proto Ježíš chtěl, aby učedníci zatím nikomu neříkali, že je Mesiáš!

L: Ano! A možná Ježíš taky chtěl, aby k tomu poznání lidé došli sami. Ježíš učil jinak, než jak to bylo zvykem (třeba jak učili zákoníci). Neřekl: „Já jsem Mesiáš“. Ano, ptal se. Ale chtěl, aby si na to každý přišel sám. Ale především mu šlo o to, aby lidi poznali, jaký je Mesiáš. Vlastně kvůli tomu šel až na kříž.

IV. BOŽÍ MESIÁŠ A JEHO CESTA

T: Proč ho vlastně zabili? Chápu, že vadil tehdejším papalášům. Učil jinak, mluvil jinak o Pánu Bohu a asi toho věděl víc než

ostatní. A tak se ho zbavili. Ale proč se ho nezastali ostatní lidi? Ti, kterým pomohl, které uzdravil, kterým kázal. Vždyť ho tak rádi poslouchali!

L: Ten problém byl právě v tom, že lidi tehdy čekali jiného Mesiáše. Takového, který vyžene Římany ze země. Osvobodí je od okupantů. A když to Ježíš neudělal, tak byli zklamaní. A vylili na Ježíše svůj hněv. Ale Ježíš věděl, že se to tak musí stát. Jinak by nepochopili – ani my bychom nepochopili, jaký je Mesiáš. Co myslíš, kdo by byl Ježíš, kdyby přišel dneska? Co bychom s ním udělali? Vždyť si vezmi: Když je dneska někdo úspěšnější, tak na něm hledáme chyby. Nebo když je na někom vidět, jak je šťastný, hned ho pomlouvají. Soupeříme a žárlíme.

T: Ale to my přece nechceme, my se od Ježíše chceme něco naučit!

L: Právě proto je tu i pro nás ta otázka, za koho pokládáme Ježíše my!

T: Hm. Já vlastně taky nevím, jestli je pro mě spíš Pán nebo bratr, prorok nebo Král...

L: Ale důležité je, jestli jsi ho objevil, jestli ho máš rád a chceš jít jeho cestou. A víš, podle čeho se to pozná? Podle toho, jestli se za něho nebudeš před lidmi stydět. Jestli se nebudeš stydět říct i před druhými, že jsi jeho učedníkem.

T: Takže když Ježíš říkal učedníkům, aby nikomu neříkali, že on je Mesiáš, tak to pro nás už neplatí?

L: My už určitě o Ježíši mlčet nemáme!

V. JEŽÍŠOVA CESTA – NOVÝ A JINÝ POSTOJ K ŽIVOTU

T: Fakt je, že by bylo divné, kdybych mlčel o tom, že pro nás Ježíš dal svůj život.

L: Jasně. Ale on také říká, že máme jít jeho cestou; máme žít tak, aby naše cesta byla podobná té jeho. Život je krásný, ale není to procházka růžovým sadem. A my za ním máme jít, ať to stojí, co to stojí. Dokonce řekl, že máme zapřít sami sebe, nést svůj kříž a jít za ním.

T: Tak tomu fakt nerozumím. Co to je zapřít sám sebe?

L: Představ si, že někdo trénuje na závody; je to dřina a toho závodníka už kolikrát napadlo, že se na to vykašle, že by měl pohodlnější život. Ale pak „se zapře“, pokračuje v tréninku a nenaříká, jak je jeho trenér náročný. Když jdeme za Ježíšem, tak prostě nemusíme mít všechno. Nemusíme žít jako všichni ostatní.

T: Ale co je to nést kříž? Vždyť kříž, to byla vlastně šibenice!

L: Ježíš tady tím křížem nemyslí jen popravu. Víš, já jsem tomu rozuměl tak, že když mluvil o kříži, myslel tím na celou svou ži-

votní cestu, ke které kříž také patřil, ale na které ten kříž nebyl poslední stanicí.

T: Není to někdy příliš těžké? A nenakládá toho Ježíš na své učedníky příliš mnoho?

L: Máš pravdu v tom, že cesta s Ježíšem není snadná. Ale Ježíšovi šlo o víc, než jen o tento život. Nejdůležitější není jen přežít, za každou cenu si zachránit život, ale zůstat na jeho cestě. Dokonce řekl, že kdo by chtěl svůj život zachránit, ten o něj přijde.

T: Jak tomu mám rozumět?

L: Víš, já si myslím, že Ježíš ví, že nás strach ochromuje. A kdyby sis chtěl ten svůj život za každou cenu udržet, tak už z něj moc nebudeš mít. Představ si, že bys byl v situaci, kdy bys mohl svému kamarádovi zachránit život, ale protože bys musel riskovat (třeba skočit do řeky, abys ho vytáhl), radši bys to vzdal, abys sám o život nepřišel. A kdyby se ten tvůj kamarád utopil, možná by tě život nebavil, protože by tě provázely stále výčitky. Jako bys svůj život ztratil.

T: Úplně mě z toho mrazí v zádech. Ale naštěstí se to nestává každý den.

L: To ne. Ale nejsou to jen tak výjimečné věci. Třeba někomu ubližují a ty se ho můžeš zastat. Jestli to neuděláš, tak jsi v té chvíli svůj život prohrál. Snad chápeš, co chce Ježíš říci: že jsou ještě důležitější věci než samotný život. Cesta s Ježíšem je cesta do Božího království. A to za to stojí. Sice není vždycky cesta snadná, ale dovedeš si představit lepší cíl?

T: Ale království Boží, není to až něco po smrti?

L: Vůbec ne. Ježíš tehdy učedníkům dokonce řekl, že někteří neokusí smrti, dokud nespasí království Boží.

T: Tomu tedy nerozumím. To zní trochu jako z pohádky.

L: Víš, Theofile, mě vždycky hrozně mrzí, když lidé odkládají Boží království pořád na „někdy jindy“ nebo na život po smrti. Ale Ježíš chtěl, abychom aspoň něco z Božího království prožívali, už když jsme tady na světě!

T: Takže člověk fakt může zažít Boží království už tady, ve svém životě?

L: Určitě. Ale ne každý a ne všechno. Ale ten, kdo jde s Ježíšem jeho cestou, přece aspoň tu a tam spatří kolem sebe věci, které jako by už patřily do Božího království. Je to třeba láska, odpuštění, věrnost Kristu, pevnost ve zkouškách a ovšem i radost z toho, že Kristus je vždycky s námi. V tom všem se Boží království prozrazuje. Kdo Krista následuje, ten to vidí. Třeba jsou to jen chvílky, jako záblesky světla, ale i to je krása!

MODLITBA

Pane Ježíši, děkujeme ti, že jsi nás přišel osvobodit od zla i od našeho sobectví. Přinesl jsi nám svobodu a radost ze života. Díky tobě už nás nedrtí strach, a všechno, co nás tlačí, poutá nebo zraňuje, už nad námi nemá moc. Dáváš nám v životě spoustu krásných dáreků a skvělé lidi. Otvíráš nám své království a chceš, abychom ho nepřestávali hledat, abychom se nebáli do něj vstoupit... S tebou je život tak krásný! Dej, ať nikdy nejsme tak hloupi, že bychom se báli o tom mluvit, nebo že bychom se za tebe styděli. Vždyť s tebou nás život tak baví, s tebou nejsme nikdy sami! Díky tobě, Pane! Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Kdo je dnes pro lidi „Mesiáš“ (ke komu vzhlížejí, od koho čekají pomoc?) Nejsou to lidé „s nadpřirozenými schopnostmi“ (léčitelé, mocní politici, slavné osobnosti, superhvězdy)? A jak je to s vámi – jací lidé vám nejčastěji doopravdy pomohli? Nepřichází pomoc spíš od lidí, kteří vám nabídli svou blízkost, pomohli vám s „vaším křížem“...?
- V čem je rozdíl mezi lidmi tzv. věřícími a nevěřícími? Všichni si nějak představují Boha (Ježíše Krista). Všichni bez rozdílu potřebujeme pomoc... Křesťané směji být Ježíši blízko. Nebo další odpovědi...

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 2,7-8 — Přednesu Hospodinovo rozhodnutí. On mi řekl: „Ty jsi můj syn, já jsem tě dnes zplodil. Požádej, a národy ti předám do dědictví, v trvalé vlastnictví i dálavy země.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 9,28-32 (nebo 2Pt 1,16-19)

PÍSNĚ

Kdo na kolenou klečí (S 148); Svě, Bože, soudy dávej králi (EZ 72); Moc předivná (S 186, EZD 697); Kde, Pane jsi (S 143); Pane dnešek je den chvály (EZ 442, BTS 3); Mé sny tam dojdou (S 29); Sanctus (S 295); Přímluvný zpěv (BTS 44, S 387, EZD 621)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **evangelijní souvislost:** předchozí oddíl (Lk 9,18-27) Ježíše jednoznačně představuje jako trpícího Mesiáše, který své následovníky zve na cestu kříže. A jako ten, který zvolil cestu utrpení, je oslaven. Po předpovědi Ježíšova utrpení se tento příběh stává předobrazem budoucího Kristova vyvýšení, vítězství nad smrtí (viz též 9,27). Z hory pak sestupuje doprostřed lidské bída – a učednické bezmoci něco s ní udělat (9,39-40). Příběh o proměnění na hoře „nás uvádí do náročné moudrosti, že už hluboko v čase utrpení se zároveň skrývá proměna utrpení ve slávu“ (Hasselaar)

– příběh se odehrává **po osmi dnech** – tj. prvního dne po sobotě. Je předzvěstí velikonočního jitra a naznačuje, že Ježíšův příběh má souvislost s novým stvořením. V **zářícím rouchu** se pak ukazují i dva muži u prázdného hrobu (Lk 24, 4).

– **hora** bývá v biblických příbězích znamením velkých událostí, které zvýrazňují Boží slovo a činy. Oslavení na hoře těsně souvisí s cestou, kterou Ježíš zvolil (v. 30 – exodus!), stejně jako Sinaj – hora Zákona a zaslíbení

leží na cestě z Egypta do zaslíbené země. Na hoře přijímá Ježíš slávu své cesty, na Olivové hoře bude v modlitbě zápasit o věrnost svému poslání, odtud bude vzat k Otci (když ho zastřel oblak – Sk 1,9.12)

– **Ježíšova tvář nabyła nového vzhledu:** Také Mojžíšova tvář se při každém setkání s Hospodinem proměňovala, byla naplněna září (Ex 34, 35).

– **Mojžíš a Eliáš** jsou dva svědkové Slova – Zákona a proroků. I Mojžíš a Eliáš vystoupili na Boží horu Oréb (Ex 3, 1 Kr 19). Ani jejich hrob nebyl na zemi nalezen. Oni – strážci jedinečnosti Izraele uprostřed dějin – teď rozmlouvají s Ježíšem. Nemluví s ním ovšem o jeho slávě – ale o jeho **cestě**, doslova o **exodu**, který má své naplnění **v Jeruzalémě**.

Do Jeruzaléma vzal Ježíše při třetím testu ďábel (Lk 4,9nn) – ale Ježíš odmítl jít nabízenou zkratkou, chráněn andělskou ochrankou, aby si „nenarazil nohu o kámen“. Mojžíš a Eliáš jsou teď svědky, že Ježíšova cesta do Jeruzaléma, která vzápětí (v 9,51) propukne, půjde ve směru, které vytyčuje jejich svědectví. Slysíme od nich, že tato cesta je **exodem**, tj. vyjitím z domu otroctví do zaslíbené země, do království

pokoje a spravedlnosti. Jejich svědectví osvětluje cestu trpícího Mesiáše (srvn Lk 24,26-27). Ježíšovo oslavení tedy osvětluje jednotu Starého a Nového Zákona.

Až ten, který skončí cestu kříže, bude vzkríšen, bude se svými bezradnými učedníky na jejich cestě probírat Mojžíše a proroky a ujistí je svou přítomností, aby se jim i jejich cesta stala „exodem“, otevřenou cestou, která má díky Bohu a jeho Synu budoucnost. (Lk 24,15n.27.30n)

– **spánek**, který doléhá na učedníky po zjevení Mojžíše a Eliáše, připomíná stav Abrahama v Gn 15. Dosvědčuje neschopnost člověka přivolat sám od sebe Boží blízkost.

– **spatřili slávu** – slavné je to, čemu přikládá váhu Bůh. Sláva Hospodinova se zjevuje, aby dodala váhu událostem, které by lidé jinak přehlédli. (Lk 2,9) U Lk jde o jakési nasvícení pozemské scény „z nebe“, aby lidem došlo, že se stalo něco – i pro Boha samého – podstatného. Jedná se o nevšední zážitek – o vidění. (I jiní svědkové víry měli vidění: prorok Izaiáš – 6.kap., apoštol Pavel – Sk 9, theolog Jan – kniha Zjevení). Vidění Kristovy slávy vypovídá o závažnosti cesty, kterou se ubírá a především bude ubírat. Vyprávění o setkání s Mojžíšem a Eliášem dává uvidět závažnost, jedinečnost a autoritu celého Ježíše příběhu. Tuto slávu (závažnost) pak víra přiznává Vzkříšenému.

– **Petrův návrh** postavit tři stany (stánky setkávání): Petr by chtěl zachovat slávu, která by se před nimi ukázala. Chtěl by zdržet Ježíše v rozmluvě s Mojžíšem a Eliášem a protáhnout osmý den. To vše je pro něho daleko lákavější než cesta do Jeruzaléma – cesta kříže a utrpení. Mesiáš ale nechce budovat říši pokoje na hoře. On musí nejprve sestoupit do „údolí“ (v. 37), do míst kde nesídlí zářící svatost, ale kde je život ohrožen zlem. Tam má proniknout světlo Božího království.

– **nevěděl, co mluví** (v.33) – Petr Ježíšově cestě nerozumí, i když vy-

nal, že Ježíš je Mesiáš (L 9,20). Ti kdo jsou Ježíšovi nablízku (tedy i my) mu nemusí hned rozumět a mohou mít scestné nápady. Motiv neporozumění je součástí kostry celého příběhu – v Lukášově verzi je ještě podtržen tím, že Lk připojuje výrok u „vydání“ Syna člověka. Podtrhnout ho můžeme tak, že „rozumět“ vidění nebude především Teofil. „Mimoňské“ otázky Petrovy mohou předznamenávat nechápavé reakce Teofila na Lukášovo vyprávění.

– **oblak** je znamením Boží přítomnosti, trvání a pokračování Božího díla (Ex 3, 17). Má připomenout uzavření smlouvy a Eliášovo i Ježíšovo nanebevzetí. A z tohoto oblaku se opakuje slovo o „zalíbení v Synu“ (viz Lk 2,14; 3,22) a navíc zní výzva k poslušnosti jeho slov (o následování po cestě kříže).

– **Lukášova verze uzdravení „pod horou“ (vv. 37-45)** – navazuje stejně jako u Mk bezprostředně na proměnění na hoře (viz úvodní odst.). Základní souvislost Lukáš přebírá. Zároveň se v mnohem od markovského podání liší:

– **vypouští** motiv zákoníků, konstatujících bezmoc učedníků, – zestručňuje líčení posedlosti – vypouští osnovný markovský motiv „věřím, pomoz mé nedověře“.

– **podtrhuje** charakteristiku církve jako „pokolení nevěřícího/bez víry“ (která zní rovnou z úst Pána církve)

– **přidává** údaj, že chlapec je JEDINÝ SYN. Výsledkem uzdravení je NAVRÁCENÍ syna otci (motiv navrácení ztracených a zatracených do rodiny/společenství je pro Lk typický). Jako komentář k údivu zástupu připojuje hned Ježíšovo slovo o vydání Syna člověka.

Lukášovská verze příběhu podtrhuje, že církev smí počítat s tím, že on sám uprostřed ní koná a bude konat divy vysvobození, vytržení ze spoutanosti mocí zla. Tato víra nepřamení především ze vzývání Ježíšovy „velikosti“ či náboženského velikášství, ale z důvěry, že cesta kříže exodem – cesta vysvobozující.

– **údiv nad velikostí Boží** (v. 43; srvn. Lk 4,32) – velikost Boží je obvyklý náboženský atribut, s nímž souhlasí i nábožensky založení pohané (srvn. Sk 19, 27); však se také učedníci za chvíli budou přít o to, kdo z nich je „větší“ (9, 46). Ale doprostřed „konvenčního“ náboženského údivu zazní ještě divnější slovo Ježíšovo (v. 44): jako důležité a rozhodující pro svou víru, si v srdci uložte, že Syn člověka bude vydán v ruce lidské. Ježíš tedy nekoná činy, jimiž maří „skutky ďáblův“ jako náboženská veličina – ale zpřítomňuje jimi „exodus“ – Boží vysvobození – což je v jeho případě cesta, která končí vydáním v ruce lidské.

2. ÚSKALÍ PŘÍBĚHU:

– **bílé roucho** – je v NZ povytce oděni darované Bohem – bílá je „Boží“ barva, znak těch, kdo náležejí s konečnou platností Bohu. Děti si např. mohou vzpomenout na proměnu „Gandalfa šedého“ v „Gandalfa bílého“ v Tolkienově trilogii Pán prstenů. Nebojte se potom s nimi hovořit o shodných motivech – blízkost hrdiny „v zářivé bílém“ ostatní nečekaně povzbudí. Ale na rozdíl od románu Ježíš v bílém nezůstává, ale na cestu do Jeruzaléma se vydává v „předchozím civilu“. Hned další pokračování příběhu naznačuje, že záchranu nepůsobí Ježíšova „nadpřirozenost“, ale ochota nechat se vydat i do rukou nepřátel.

– při vyprávění nelze zamlčet, že se jedná o nevsední zážitek – o vidění (viz klíčové pojmy). Vidění je nutno dát přiměřené místo: nejde o zážitek, který by musel mít každý věřící. Poslouchat příběh s „nebesky nasvícenou scénou“ umožňuje podle Lk nazít a potkat klíčová odhalení Ježíšova příběhu.

– nepodávejte příběh jako nějaké „mystické vytržení“. I když se jedná o naprosto nevšední dar „uzření slávy“, nejde o to „povznést se k Ježíši“ – ale vidět slávu jeho cesty kříže. A tento pohled zprostředkovává sám evangelista skladbou a postupem svého vyprávění.

– vrcholem příběhu není mimořádný „divácký zážitek“ – ale oslovení – to je můj syn – toho POSLOUCHEJTE. Učedníci směli spatřit Ježíšovu slávu – aby se stali pravými posluchači – a Teofil a všichni ostatní posluchači Lukášova příběhu s nimi.

– uzdravení bývá nadepsáno jako uzdravení epileptika. I když tomu mnohé vnější okolnosti napovídají (slintání a pod.), je důležitá zmínka „lomcoval s ním ďábel“ (v. 42). Syn je spoután mocí zla, s níž si sám nedokáže poradit.

– uzdravení bývá nadepsáno jako uzdravení epileptika. I když tomu mnohé vnější okolnosti napovídají (slintání a pod.), je důležitá zmínka „lomcoval s ním ďábel“ (v. 42). Syn je spoután mocí zla, s níž si sám nedokáže poradit.

3. PRACOVNÍ LIST:

Obrázkem, který si předem připravíte, můžete tentokrát ilustrovat svoje vyprávění: Nejdřív ukážete jenom učedníky. Potom tři postavy, které na hoře viděli (Můžete nechat děti hádat, kdo to asi je.). Pak obrázek přeložte tak, aby se mrak spojil a vyzve děti, aby přečetli vzkaz pro učedníky. Tím se vám dostane do obrazu i „předmět“, při němž se má ona poslušnost osvědčit. Po vyprávění si děti sami vytvoří přehýbáním a omalováním vlastní obrázek, s kterým se mohou vrátit do bohoslužeb a popřípadě s jeho pomocí dospělým podobně příběh převyprávět.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro **Teofila:**

Teofil může přijít s otázkou, zda by se o Ježíšovi nemělo vyprávět spíše jako o „slavném“. Lukáš na to může namítnout, že „slavná“ je cesta ponížení. Když to Teofil nechápe, „vyloví“ Lk příběh o proměnění. Do něj může Teofil případně zasahovat otázkami, proč bychom na takové hoře nemohli přebývat s Ježíšem trvale a pod.

Nebo může rozhovor Teofila a Lukáše řešit problém, zda a jak souvisí cesta Ježíšova s cestou, kterou dosvědčuje Mojžíš a proroci.

Závěrečné uzdravení jediného syna by v každém případě mělo být odpovědí, která překonává dojem jakési rozpolcenosti našeho života na „slavné náboženskou“ a „každodenně trpitelskou“ sféru.

Otázka pro **mladší** školní věk:

Kdy a kde jste se cítili slavnostně (narozneniny, vánoce, svatba atd.)? Chtěli byste prožívat takové chvíle pořád?

Můžete přitom s dětmi řešit, jestli jsou takové události jen líbivé pohodové vytržení z každodenní nudy či nesnázi – nebo zda také nějak podtrhují, co je v životě „slavicích“ důležité.

Vyprávíte-li jen malým dětem, zeptejte se, zda-li se dnes těšily do „nedělký“, jestli sem chodí rády, a zda je to zde jiné než ve škole. Vyprávějte příběh a zdůrazněte Ježíšovu slávu a Petrovo přání zůstat. Zakončete tím, že sláva se netýká jen prožitých chvílí na hoře, ale celé Ježíšovy cesty.

Otázka pro **starší** školní věk:

Jaký druh povolání si obvykle volí ti, kdo chtějí být slavní?

Rozhovor nad touto otázkou pootevře, nakolik naši posluchači vnímají „slávu/závažnost“ služby, „slávu/závažnost“ věrnosti nebo utrpení pro dobrou věc. Na zkušenosti, v rozhovoru vyjádřené, můžeme pak navázat buď „prohloubením“ (a v Ježíšově příběhu jde navíc ještě o tohle...) nebo „rozporem“ (ale Ježíšův příběh nám ukazuje tohle...)

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

- a) poznámky a osnova pro **mladší** školní věk:
- I. Motivace – jak prožíváme slavnosti?
 - II. Tři učedníci jsou pozváni slavit slávu Ježíšovy cesty
 - III. Slaví ji i Mojžíš a Eliáš – Ježíšova cesta je exodem
 - IV. Nelze zůstat u slavení, je třeba jít dál
 - V. Ježíš přemáhá nevíru svého lidu
- b) poznámky a osnova pro **starší** věk:
- I. Motivace – neměl by mít Ježíš slavné povolání?
 - II. Ježíše potkává sláva proměnění, když ohlásil utrpení a jde na horu, aby se modlil
 - III. Mojžíš a Eliáš dosvědčují slávu celé Ježíšovy cesty
 - IV. Spánek a úžasné probuzení
 - V. Moci tak zůstat v blízkosti Ježíšovy slávy...
 - VI. Problémy v „údolí“ připomínají bezmoc učedníků
 - VII. Ježíš vysvobozuje
 - VIII. Vysvobozující moc souvisí s cestou Syna člověka

VYPRÁVĚNÍ

I. ZVLÁŠTNÍ HOST

„Theofil, dneska tu mám hosta.“ Teofil koukal na Lukášova hosta. Byl starý, zarostlý, ušlý, zaprášený z cesty... a usmíval se. Theofil se už začal omlouvat, že přijde jindy, ale Lukáš jej přerušil: „Tohle je apoštol Petr.“ Theofil se zarazil: Tohle že je apoštol Petr? Představoval si ho trochu jinak, nejbližšího učedníka Pána Ježíše... Ale jak vlastně? Snad vznešenějšího, důstojnějšího, jiného...? Rozhodně ne tak obyčejného.

„Přišel ke mně, protože je na chvíli v našem městě. Říkal jsem mu o tom našem vyprávění, a tak ti jeden příběh poví sám. – Jsem velice rád, protože sám bych ti mohl o téhle události vykládat jen velice těžko.“

II. TÝDEN V ZAMYŠLENÍ

Petr se nezdržoval s dlouhými úvodů a začal hned vyprávět: Už

celý týden jsme všichni chodili zamyšlení. Hlavně já. Pořád mi zněla v uších ta poslední rozmluva s Ježíšem, jak se nás ptal, za koho jej pokládají lidé a za koho jej pokládáme my – učedníci. Tehdy jsem vyhrkl: Za Božího Mesiáše – přece. Ani nevím, jak to ze mě tak rychle vypadlo, jak mě to napadlo... Asi to bylo správné, protože mě Ježíš pochválil. Jenže pak řekl: Syn člověka musí mnoho trpět, být zavržen od starších, velekněží a zákoníků, být zabit a třetího dne vzkříšen. Celý týden jsem o tom přemýšlel. A čím dál tím méně jsem si byl jist s tím, že vím, co to znamená. To mluvil o sobě? Proč musí trpět? Hlavou se mi honilo tisíc otázek. Měl jsem Ježíše rád, proč by měl trpět? A jak? Jestli by někdo vůbec neměl trpět, tak přeci Mesiáš, osvobodil Izraele, zachránce...

III. SPÍME

Večer, osmého dne po té rozmluvě, nás vzal Pán Ježíš s sebou na nedalekou horu, ale byli jsme tam s ním sami – já, Jan a Jakub. Nevím proč zrovna my. Zpočátku se nám zdálo, že se neděje nic neobvyklého. Občas nás Ježíš takhle s sebou brával. Chodil se modlit do ústraní, chtěl být na chvíli sám – s Bohem, s několika učedníky, bez zástupu lidí, který nás, vlastně jej, neustále provázel.

Vstoupili jsme nahoru a začali se modlit. Jenže za chvíli jsme všichni usnuli – já, Jan i Jakub. Snad jsme byli po celodenním chůzi v horkém slunci unaveni, těžko říci... (Theofil si v duchu řekl, že tohle se stává i jemu. Leží už v posteli a chce se ještě pomodlit, poděkovat za celý den, poprosit za odpuštění... ale za chvíli spí a ani Amen neřekne.) Nevím, jak dlouho jsme spali, ale probudili jsme se uprostřed noci – zase asi všichni najednou. Jenže vlastně nevím. Byli jsme vzhůru, a přitom nám bylo jako ve snách. To, co se dělo kolem nás, mělo blíž ke snu, a přeci jsme to viděli všichni tři.

IV. STEJNÝ A JINÝ

Viděli jsme Ježíše, ale vypadal najednou jinak, i jeho oblečení bylo jiné, jako by zářilo.

Znáš ten příběh ze Starého zákona, jak se Mojžíš vrátil z hory Sínaj s deskami Zákona? Izraelci, kteří na něj čekali, se ho lekli – celá jeho tvář zářila. Když totiž Mojžíš mluvil s Pánem Bohem, začala mu tvář zářit, jako by odrážela tu Boží záři, nebo spíš slávu. Jenže tohle byla jiná záře. To nebyl žádný odlesk, to světlo vycházelo z něj, z Ježíše. Pán Bůh byl s ním, byl tam přítomen. Těžko se to vypráví. – Petr se odmlčel..., hledal slova.

Já myslím, že jsme tam na tom kopci tehdy zažili dvojí: Neobyčejně silně jsme v té chvíli pocítili, že ten, který s námi chodí

po Galileji, je Boží, že v něm k nám přišel sám Pán Bůh. I v té zvláštní chvíli to byl pořád náš Ježíš, kterého jsme znali, a přece byl jiný. – A potom, to naše spaní bylo hodně podobné tomu našemu nešťastnému spaní v getsemanské zahradě na Olivové hoře; a to, co jsme tehdy v noci viděli, bylo hodně podobné tomu, co se kolem nás a s námi dalo po Velikonocích. Ale to předbívám, o tom ti bude Lukáš teprve vyprávět.

V. MOJŽÍŠ A ELIÁŠ

A pak jsme najednou viděli, že tam Ježíš není sám, že tam s ním jsou a rozmlouvají dva muži. Jako by se nám otevíralo samo nebe. Jan vykřikl: To je Mojžíš! A Jakub: A to je Eliáš! – Nevím, jak jsme je poznali. Často jsme slyšeli jejich příběhy, vyprávěli jsme si o nich, ale nikdo nám nikdy neřekl, jak vypadají. Jak by také mohl! A teď jsme věděli, že to jsou oni.

Mojžíš, který naše prapradědy a praprabáby vyvedl z Egypta a který nám přinesl Zákon. Mojžíš, kterého si Pán Bůh vybral, aby s námi skrze něj mluvil a jednal. Mojžíš byl vždycky někde napůl cesty mezi lidmi a Pánem Bohem. Lidi mu nadávali, trápili ho, ale on se za Izraelce přimlouval a přesvědčoval Pána Boha, aby se od nich neodvrátil.

A prorok Eliáš. O Eliášovi je napsáno, že neumřel jako obyčejný člověk, ale že si jej Bůh vzal k sobě (že jej ohnivý vůz s ohnivými koni odvezl přímo k Bohu). Mnozí říkali, že se zase vrátí; než přijde Mesiáš, vykupitel Izraele, že přijde Eliáš, aby na to lidi připravil. (Někteří si mysleli, že tím Eliášem by mohl být Jan Křtitel...)

A ti oba mluvili s Ježíšem a mně připadalo, že se nám otvírá celé nebe, že na zem sestupuje Boží sláva... Apoštol Petr zastavil příval slov, přemýšlel, oči se mu leskly...

VI. ZACHYTIT TU CHVÍLI

Po chvíli pokračoval: Pak se ti muži začali vzdalovat a všechna ta sláva mizela. A já jsem tehdy vykřikl: Udělejme tu tři stany, pro tebe, Mistře, a pro Mojžíše a pro Eliáše. Petr se zarazil: Klidně se mně, Theofile, směj. (Theofil se skutečně pousmál.) Já vím, že to byla hloupost. Ale bylo mi v tu chvíli tak dobře, že jsem nechtěl, aby to skončilo. Na něco takového jsem vždycky trochu čekal – na takové otevřené nebe, chtěl jsem tu chvíli zachytit, podržet, prodloužit. Pro nás i pro Ježíše. Jsem už starý, vím, že to mělo být jinak, tak jak to pak skutečně bylo, že moje touha byla nerozumná. Ale stejně to byla jedna z nejhezčích chvil mého života a velice rád bych ji byl býval zachytil.

VII. BOŽÍ MLUVENÍ

Ale to nebylo všecko. Hned jak ti dva zmizeli, obestřel nás, nebo spíš zahalil, pohltil, oblak. V Bibli se mnohokrát píše o oblaku, ve kterém přichází k lidem sám Bůh. A teď se to stalo i nám. Bylo to úplně jiné, než vše, co jsem do té chvíle poznal a zažil. Velice jsme se báli. Vlastně to není to správné slovo... Pána Boha se člověk nemá a nemusí bát... Spíš jsme se té náhlé Boží přítomnosti zalekli..., co s námi bude. A pak se z toho oblaku se ozval hlas. Nesvedu ti popsat, jaký byl, ale vím, že to k nám mluvil sám Bůh, a také přesně vím, co nám řekl: Toto je můj vyvolený Syn, toho poslouvejte.

VIII. POMALÉ CHÁPÁNÍ

Pak to všechno zmizelo a byli jsme tam jen sami. To, co se odehrálo ten večer na hoře, nám začalo docházet až později, postupně a pomalu,. Tehdy jsme nechápali skoro nic, dodnes se to vlastně snažíme pochopit.

Ježíš nám potom řekl, že s ním Mojžíš a Eliáš mluvili o jeho cestě, o jejím počátku před věky i o jejím konci, o smrti na kříži i o nedělním jitru. A od té chvíle nám to Ježíš stále znovu připomínal. To všechno, co se odehrálo pak, než jsme došli do Jeruzaléma, už byly jen takové přestávky na cestě, taková zdržení, i když důležitá.

Myslím, že nám ta noc na hoře měla napovědět, co to znamená, že je Ježíš Boží Mesiáš. A když nám tehdy Bůh řekl, že je to jeho Syn, jeho vyvolený, tak to platí pořád, i když se to tak zrovna nejeví, i když to skoro nikdo nechápe. Platí to, i když byl na kříži. Když si Bůh vybral tohoto Syna, tak si vybral i tuhle cestu. – Dodnes o tom přemýšlím, proč zrovna tuhle. Jsem hrozně rád, že jsem to tehdy mohl aspoň na chvíli zahlédnout..., okusit.

Druhý den potom uzdravil Ježíš dalšího nemocného chlapce – kolem nás se děly věci – uzdravování, divy... vlastně dějí se kolem nás pořád, jen někdy, myslím, musí být trochu tma a ticho, abychom si jich všimli... ale to už přemýšlím nahlas.

Petr domluvil. Potom si ještě chvíli s Lukášem vykládal o jiných věcech, ale brzy se rozloučil. Za chvíli šel domů i Theofil, ale nepřestával o tom přemýšlet – a říkal si, že i on má právo na trochu delší vedení, když ho měl i apoštol Petr.

MODLITBA

Pane Bože, otevřej i dnes před námi biblická vyprávění, ať jim porozumíme, posiluj naši víru a dej nám, prosíme, také někdy zahlédnout i kolem nás kousek ze své slávy, zakusit tvoji přítomnost. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Hodí se Ježíš, jeho jméno, jeho evangelium na propagační letáčky, na plakáty? Je možné zvěstovat evangelium pomocí reklamy?
- Jaký smysl mají pěkná setkání, události, které na nás silně zapůsobily, když stejně jednou skončily? Jaký smysl má neděle, bohoslužby, setkání mládeže, když pak stejně přicházejí zcela všední dny? Odděluje od sebe víra všednost a svátečnost?
- Lze prožitek Ježíšovy slávy srovnat s dosahem popularity významných osobností, zpěváků, politiků, lékařů aj. Proč ano, proč ne?
- Porovnejte následující spojení – která znějí normálně, která nezvykle?: slavný vojevůdce – slavný lékař – slavný zpěvák – slavný mučedník – slavná zdravotní sestra – slavný herec – slavná matka osvojených dětí – slavný spisovatel – slavný pečovatel o postižené ...
- V čem se liší „sláva“ např. Alberta Schweitzera a princezny Diany?
- V jakém smyslu je neděle den oddělený pro Hospodina a v jakém smyslu je všední den také dnem Hospodinovým?
- Může kreslený film o Ježíši Nazaretském (nebo ilustrace v knize) zprostředkovat „vidění“ Kristovy slávy? Je sláva Kristova viditelná pro každého?
- Získali Petr, Jan a Jakub nějaká privilegia tím, že užřeli slávu Kristovu?
- Slyšeli jste, že církve utíkala ze světa? Proč asi? Co to znamená?

O MODLITBĚ

L 11,1-13; 18,1-8

12.2.2006
Devítník

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 34,2 + 23 — Dobrořečit budu Hospodinu v každém čase, z úst mi bude znít vždy jeho chvála. Hospodin vykoupí duše svých služebníků, nikdo z těch, kteří se k němu utíkají, vinu neponese.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 11,9-13

PÍSNĚ

Kdo na kolenou klečí (S 148); Má duše Boha velebí (BTS 29, S 176, EZD 627); Vítej Jezu Kriste (EZ 262/1-2. 7-8); Buď vůle tvá (S 21); Pane Bože, prosíme tě (BTS 32); Modlitba (S 228); Přijď království tvé (S 280); Soudce všeho světa (EZD 690)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **modlíci se Ježíš** – je motiv, který nacházíme u Lk pravidelně. Narazíme na něj i ve vyprávěních, kde jiným evangelistům chybí (srv. např. Lk 3,21; 9,18.28). Evangelista svým čtenářům jako by dával „nahlédnout“ do vztahu Syna k Otcí. Není to ovšem intimní scéna pro náboženské diváky-čumily. Pohled na modlíciho se Ježíše vyprovokuje sice prosbu „Pane, nauč nás modlit se“ – dosl. „prosit“. Ale teprve až Ježíš vysloví slova modlitby, zjistí učedníci, že je nebude učit jako Jan, ale že je bere se do svého vztahu k Otcí. A díky tomu se může jeho Otec stát i naším.

– **modlitební zvyklosti křtitelevců** – křtitelevci byli zřejmě odnož esšenů, kumránského společenství. Kumránská společnost „kladla silný důraz na společnou modlitbu při východu a západu slunce, při novměsících a při různých významných shromážděních.“ (J. Mánek, Když Pilát spravoval Judsko, s. 101) Je tedy pravděpodobné, že měli rituály i ustálené modlitby (např. chvalozpěvy, ale i další). Otázka učedníků se potom týká především četnosti, obsahu a náplně modliteb jakožto společného (resp. „našeho kristovec-

kého správného“) rituálu. Je užitečné sobě i dětem připomínat, že hnutí Jana Křtitele bylo v novozákonní době rozšířenější a známější než „hnutí Ježíše“ – Kristovci, církev.

To by se pak mohlo dobře aplikovat na Teofila: Lukáši, slyšel jsem, že křtitelevci to dělají tak a tak, jak to máme dělat my kristovci? V otázce mohou proznívat všelijaké dnešní předporozumění a předsudky ohledně modlitby a modlitební praxe.

– **modlitba Páně** – přešla do evangelia z běžné liturgie prvních sborů. (Novozákonci to dokládají např. tím, že u Marka se nevyskytuje, protože prý Mk předpokládal, že je naprosto známá ve sborech, pro jejichž oblast psal.)

Dá se přibližně počítat s tím, že u Lukáše (a Teofila) se ve shromáždění modlili Otcé náš. Na otázku „Lukáši, jaká je (jedině) správná modlitba Ježíšových učedníků?“ může Lukáš Teofila překvapit odpovědí: „Ale vždyť ty už tu nejdůležitější modlitbu znáš a říkáš – ve shromáždění. Katechetický efekt by pak spočíval v překvapení, že se k Otcí nedostáváme nikudynudy, než vyučováním/posloucháním a následováním Syna. Modlitba Páně není „zaručeně působící správná mod-

litba“, ale postoj, kdy se necháme vést k Otcí Synem.

– **oslovení Otče náš** – (srv. Mt 6,9) – dává celé modlitbě zcela jedinečnou perspektivu, přitom je to oslovení nesamozřejmé. Tato perspektiva odráží starozákonní zvěstnou strukturu – Boží lid (v něm král) je vyvolen k „zvláštnímu“ synovskému úkolu/poslání/odpovědnosti – ztělesnit uprostřed druhých Boží dílo. Bůh se zjevuje skrze KONKRÉTNÍ cestu „synovský milovaného“ Izraele. Výlučný vztah Hospodina a jeho syna – vyvoleného lidu zní např. ve vyprávění exodu – srv. Ex 4,22n. Toto poslání je později vloženo na pomazaného – a ozývá se z královských mesiášských žalmů (Ž 2,7). Kdo a jaký je Otec, se (zvlášť jako ne-Židé, byť teo-filové) musíme chodit učit k Synu. Modlitba Pána – Ježíše nenavazuje na lidskou představu milujícího tatky, dobráckého „foťřika“ či přísného otce. Umožňuje nám oslovovat Otce, kterého vyložil svým příběhem Syn (J 1,18; srv. 1 J 5,20n). Když Lk častěji než jini zmiňuje Ježíšovu modlitbu, může takto upozorňovat právě na tuto výlučnost.

Smíme se snad domýšlet, že u Lk nastupuje navíc zvláštní dvojsmyslnost – ví, že se v okolní kultuře vyskytuje představa Boha jako „otce všech“ („všichni jsme jeho děti“ – Sk 17,28) – ale zdůrazňuje, že tuto (dnes opět) obecně rozšířenou náboženskou představu je potřeba strukturovat, redefinovat. A strukturu a definici jí dává příběh Ježíše.

(Pozn.: inspirující čtení o titulu Otec najdete např. v Biblické abecedě K. H. Miskotteho na str. 58-59; o modlitbě Páně viz BS-A str. 147-148)

– **lukášovská verze modlitby Páně** – je oproti Mt stručnější. Chybí třetí prosba (Staň se vůle tvá) a poslední prosba je poloviční. Zněním se liší prosba o odpuštění: *dosl. I odpust' nám hříchy naše, totiž i je (hříchy) odpouštíme všelikému viníku/dlužníkovi našemu.* Otevřený horizont odpuštění, které se tu týká každého, s kým máme v životě co činit, dobře zapadá do důra-

zů Lukášova evangelia. (Naproti tomu Mt 18,33 asociuje odpuštění především v okruhu „spolu-bratři/sester“.) Odpuštění je v evangelistově pohledu jednou z podob, jak moc Božího království pracuje v našem světě.

Pokud děti modlitbu Páně znají, nechte je, ať hledají rozdíly samy – popř. i navrhnou, proč se Lk verze liší.

– **posloupnost proseb modlitby Páně** – není zřejmě potřeba vykládat detailně smysl jednotlivých proseb. Spíše děti upozorněte, že první dvě prosby mají zájmeno TVĚ a teprve v druhé polovině přijde řada na NAŠE záležitosti. Nepochybně i tato posloupnost vyučuje tomu, ač jde v krísovské modlitbě – nejprve o skutky, záměry a zaslíbení Boží, potom – a v jejich světle – o záležitosti naše. Zatímco my, dospělí i děti, jsme zvyklí říkat a prosit „já chci“, učí nás Ježíš naslouchat tomu, oč jde v příběhu Jména, v přicházejícím království, při prosazování Boží vůle. V jejich světle smíme nahlédnout, jak je to s naším chlebem, s vinami (dluhy) nás a našich bližních.

– **podobenství o půlnocní žádosti o chleba** – (vv. 5-10) líčí nouzi, která zaskočí podobně, jako nečekaný host, jehož nemáme čím přivítat. Podobenství upozorňuje, že i když v takové nouzi nenarazíme na lidskou vstřícnost a přátelskou ochotu, můžeme se domoci splnění prosby svou neodbytností. Scéna podobenství (půlnoc, prázdná spíž, host ve dveřích) především podtrhuje, že v takové situaci se nemáme nechat odbýt, že je potřeba vyrušovat. S takovou naléhavostí a neodbytností smějí učedníci prosit příchod Božího království i dar chleba ve zdejšího.

– pokud ovšem někomu tohle podobenství a následující slovo vnuklo představu, že naše prosby se mají stát jakousi „sbíječkou“, kterou si prorazíme cestu k nebeským darům, vyučí a nasměrují ho **závěrečné příměry** (vv. 11-13) ještě jinak: Když z nás – zlých pozemských otců (a matek) čas od času děti „vyrazí“ dobré dary – **tím spíš** je smíme očekávat od Otce Ježíšo-

va (a tedy našeho): „**čím více** Otec váš nebeský dá Ducha svatého těm, kteříž ho prosí?“ Nejde o to „umět (pomocí modlitby) něco (z nebe) vyrazit“, ale nechat se – právě v modlitbě – zorientovat a vyučít oním rozdílem mezi námi, otci pozemskými – a Otcem Ježíšovým.

– **podobenství „o potřebě stále se modlit a neumdlévat“** – (Lk 11,1-8) můžete ve výkladu zařadit hned po modlitbě Páně. Obsahuje totiž jak naléhavost, tak vytrvalost – jak nahlašuje už jeho nadpis: Tématem je „vytrvalá modlitba“ – ve smyslu očekávající prosby. Právě blízkost Jména a příchod Království připadají křesťanskému sboru někdy neskutečně vzdálené. Ale my jsme zváni právě je mít ve svých prosbách na mysli především a pořád.

Vlastní **příběh** o soudci a vdově vypráví o **vytrvalém jednání vdovy**. Vdovina vytrvalost tváří v tvář arogantnímu mužskému „funkcionáři“ odráží postoje SZních žen, které se své věci uměly ujmout s vytrvalostí, statečností a vynalézavostí (Támar – Gn 38, Rút, Chana – 1Sa 1).

Vdově přitom nejde o to, dosáhnout jakéhokoli vlastního cíle, ale o **spravedlivé zastání**: „učíš mi spravedlnost – proti mému odpůrci (dosl. *antidikos* – „tomu, který je proti spravedlivému vyřešení mého případu“). Sám soudce sebe sama kvalifikuje jako toho, který „se Boha nebojí a z lidí si nic nedělá“ – což je trefně vystižení životní polohy „nespravedlivého“ (viz v.6).

Zastávat se práva vdovy (tedy té, která jinak zůstala bez zastání) je jeden z důrazů, podle kterých se pozná, zda uprostřed Božího lidu panuje spravedlnost či bezpráví. Proto se zastání vdov objevuje naporád jako jedno z témat prorockých kázání – srv. jen Iz 1,17.23 Jr 7,6, viz i Sk 6, 1). Ježíš sám si vdov, jejich údělu i jednání všímá podle Lukášova evangelia s pozorností, porozuměním a milosrdenstvím (Lk 7,12n; 21,3).

– **spravedlnost** je přitom jeden z nejvýznamnějších atributů Hospodina a jeho díla (srvn např. Ž 82). Jde jistě

o spravedlnost v jejím eschatologickém rozměru (viz Mariina píseň, Lk 17,20nn a 18,8 – eschatologický kontext), její eschatologický rozměr se však promítá do rozhodování uprostřed našeho času.

– **vyústění podobenství** (v 6-8): podobenství není alegorii (Bůh rovná se nespravedlivý soudce,...), jde v něm o návaznost v jediném bodě: jestliže i z nespravedlivého soudce lze vydo-
lovat spravedlivé rozhodnutí – **což teprve Bůh!**? (v. 7) – nezjednává např. příchod jeho Království spravedlnost? Z této důvěry tedy plyne povzbuzení k neumdlévajícím prosbám a vytrvalému zápasu uprostřed nespravedlivých okolností. (Otázka „nalezne Syn člověka víru až přijde?“ – nechce zastrašit – ale právě povzbudit k vytrvalosti ve smyslu podobenství – má cenu „modlitebně“ prosit a zápasit – dokud Syn člověka nepřijde.)

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– **katechetické zpracování** – texty a motivy nemusíte dočerpávat, spíše se nechte vést základními motivy – uvedení do vztahu k Otci – naléhavost prosby – vytrvalost prosby. Doporučujeme každopádně kombinaci výroku o modlitbě a jednoho příběhu. Předem se rozhodněte, které důrazy chcete předat, a podle toho zvolte výroky a příběh

– pamatujte na **eschatologické souvislosti modlitby** Páně i Ježíšových podobenství. V evangeliu nejde o návod k modlitebnímu životu, který bude po zásluze odměněn, nejde o to, recitovat modlitební knihy a memorovat příručky – jde o vytrvalé a zápasící vyhlížení Otce a Zastávce – a překonávání překážek.

– **modlitba** je dnes díky různým pokleslým náboženským produkcím opět **chápána instrumentálně**: jako „klíč“ (či paklíč), pomocí něhož dosáhnout toho, k čemu se jinak nedostaneme. Proto je potřeba zdůraznit, že Ježíš nedává „supernávod“ na modlitbu, která bude fungovat ještě lépe než Křtitelova,

ale vede k duchovnímu postoji, kde se nejprve učíme respektovat jeho nezastupitelné místo ve vztahu k Bohu. On je měřítkem přiměřenosti a zaměření našich proseb.

– děje a postavy v podobenstvích Lk 11,5nn a 18,1nn nejsou prostou ilustrací toho, jak to chodí v Božím království. Jde o kvalitativně odlišné roviny: zatímco my máme zkušenost, že i z otrávených přátel, nepřejících rodičů a nespravedlivých, proti potřebným nasměrovaných institucí (jako jsou nefungující soudy), jde při patriční vytrvalosti cosi dobrého vydolovat, **což teprve Bůh?** – tj. ten, který se navzdory naší zkušenosti zastává utištěných, převálcovaných, který „poniženým dává vládnout královstvím“ (viz Lk 1, 51nn).

– budete-li s dětmi mluvit o jejich zkušenosti s modlitbou, pamatujte, že jde o duchovně intimní téma. Budou-li převažovat „zastánci a praktikanti“ modlitby, dbejte, aby atmosféra nepřeválcovala a nezranila ty, kdo o vlastní zkušenosti s modlitbou mluvit nebudou či nechtějí. Mohou ovšem převážit ti, kdo modlitbu budou vidět spíš kriticky, jako výraz jisté pověrečnosti či pokleslé víry, pak dbejte na ty, kdo si už k modlitbě vytvořili vlastní vztah. Pozvání oslovit Otce vpsledu nenavazuje na naše vlastní zkušenosti, je to pozvání Syna a otázka důvěry v jeho slovo.

3. METODICKÉ POKYNY:

Obrázek můžete použít uprostřed výkladu: Vyprávějte dětem podobenství až k tomu, že se soudce dlouho neměl k tomu, aby se vdovy zastal (starším dětem je také můžete přečíst nebo opsat až po první část 4. verše). Pak je vyzvěte, aby se pokusily domyslet, jak mohlo podobenství pokračovat, co tedy žena asi udělala, a nakreslily nebo napsaly různé varianty do obrázku. Společně si jejich návrhy prohlédněte. Teprve pak svoje vyprávění dokončete. Rozdíly mezi variantami dětí a řešením podobenství mohou odhalit, jak se liší jednání, ve kterém díky ustavičné modlitbě víra a naděje neochabují,

od obvyklých reakcí, které přijmou přítomnou bezmoc jako konečný stav.

4. POMŮCKY:

– obrázek či foto modlitebníka, sepjatých rukou a pod. (najdete např. ve Flanelografu II, v některých z dějin umění aj.)

– obrázek či foto prosícího člověka
– ilustrace k soudci a vdově – obrázek v Diáři 2002/03: zkuste si obrázek představit jako komiks. Jaký text by asi obsahovala „bublina“ u postavy soudce? (např. „už zas nemohu v klidu studovat zákony“ – nebo „kdy už mi dá ta osoba konečně pokoj?“ – „co tu děláte, osobol!“)

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro **Teofila**:

Teofil může vstupovat do vyprávění opakovaně – ptát se „jak je to s modlitbou“, jak se správně modlit (správně třeba ve smyslu „kolikrát“, „kde“, „co přitom dělat“, co si od toho vlastně slíbat...?). Může zmínit kritickou praxi a ptát se po praxi ježišovské.

Na zjištění, že Ježíšovou modlitbou je Otče náš, může namítat: já když si představím svého otce, tak se mi tu modlitbu říkat nechce (byl tvrdý, nikdy jsem se od něj ničeho dobrého nedočkala).

Může připomínat: pořád se modlíme „příjď Království“ – a já ho nikde nevidím, spíš vidím, jak se roztahují nespravedliví soudcové, kteří dusí slabě...

A v rámci těchto námitek Lukáš přidává Ježíšovy příklady a příběhy a výzvy, a tak „vyučuje“ Theofila. Především při výkladu dětem mladšího školního věku zvolte pouze jeden či dva motivy.

Pro **mladší** (a střední) školní věk:

– už jste viděli někoho, jak se modlí? Oč mu šlo? Co chtěl vyjádřit? Chtěli byste se to taky naučit? Co si od toho slibujete?

Motivace umožňuje rozvinout tématický rozhovor o modlitbě, zmapovat,

jaké o ní mají děti samy představy, popř. jaké s ní mají zkušenosti. O úskalí takového rozhovoru – viz nahoře.

Pro (střední a) **starší** školní věk:

– co vás dokáže naprosto „otrávit“, „odrovnat“? (nechte děti ať jmenují jednotlivé příklady a rozhovor pak rozšířte o otázky) Co odrovná a otráví naši víru, že Boží království roste a jednou slavně zvítězí?

Tato motivace dává vyniknout zkušenostem, že Boží království je daleko, neroste a neprosazuje se. Na rozhovor můžete navázat především v druhé části výkladu.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro **mladší** věk: *Navržená osnova sleduje motiv „nauč nás modlit se“ a rozvíjí ho směrem k větší vytrvalosti.*

I. Motivace

II. Učedníci viděli Ježíše, jak se modlí, a prosí ho, aby je to také naučil

III. Ježíš neučí „praktiky“ ale bere nás k Otci

IV. Když jsme ve svých prosbách unavení, povzbuzuje nás příběh o vdově bez zastání

V. I nespravedlivý soudce se nakonec nechá udolat

VI. Oč více smíme prosit Boha a důvěřovat mu (příklad prosby – písnička BTS 32)

b) poznámky a osnova pro **starší** věk:

I. Teofil referuje o křtitelovské praxi

II. Lukáš – stačí Otče náš – jako modlitba, kterou Ježíš učí učedníky

III. Díky Ježíši vím, že se nemáme bát prosit a nestydět se dovolávat Otcových darů.

IV. Díky Ježíši víme, že jeho Otec obdarovává jen dobrými věcmi.

V. Díky Ježíši víme, že má smysl a budoucnost v prosbách vytrvat (Ještěliže jde vytrvalým zápasem udolat nespravedlivého soudce – oč více smíme prosit Otce a důvěřovat mu)

VI. Díky Ježíši víme, že v Bohu nemáme soudce lhotejného, ale soudce – Zastávce

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE – VZTAH

Proč se máme modlit, když Pán Bůh všechno o nás ví? Ještě dříve, než svou prosbu vyslovíme, on ji zná. Není tedy trochu zbytečně modlit se a neobtěžujeme tím vlastně Pána Boha?

Myslím, že neříkáváme moc často třeba mamince „mami, mám tě ráda“. Maminka to přece dobře ví, i když jí to pořád neříkáme. Ale ona to občas potřebuje slyšet. Je ráda, když jí to takhle řekneme. Ve chvílce, kdy tuhle větičku vyslovíte, se něco moc hezkého mezi vámi děje. Ani už nemusíte říkat nic víc.

A jak se nám uleví, když sebereme všechnu odvahu a přiznáme se: „Mami, provedla jsem něco hloupého a je mi to líto.“ „Mami, můžeš mi odpustit?“ Nebo když řekneme: „Mami, potřebuji tvoji pomoc...“ Maminka to ví, vždyť vás zná, vidí, co potřebujete. Vidí, když jste smutní, když potřebujete pohladit, vidí, když vás něco trápí. Ví, jak je těžké umět odpustit. Ona to ví, ale pro nás je moc důležité najít odvahu a říct jí to, že ji máme rádi; povědět, co nás trápí; najít hezká a obyčejná slova poděkování.

Je to potřebné nejen pro náš vztah k mamince, je to důležité

i pro nás samé. Když něco takového řekneme, tak se velmi mnoho změní. Nejen mezi vámi a maminkou, ale také ve vás. Když se člověk naučí poděkovat, vidí najednou, jak mnoho nesamozřejmých věcí v životě dostává. Kolik věcí právě maminka pro nás dělá, a my je ani nevidíme.

Když se chvíli zamyslíme a necháme si jako film pustit celý náš den, vidíme, kolik milých drobností i velkých věcí pro nás maminka připravuje. A když jí za to poděkujeme, dáváme jí tu nejlepší odměnu. I sobě. Z takového poděkování je oboustranná radost.

II. VZTAH JEŽÍŠE K BOHU OTCI

Lukáš nám vypráví, že se Ježíš modlil a učedníci byli právě v jeho blízkosti. A když Ježíš svou modlitbu dokončil, jeden z nich ho prosil: „Pane, nauč nás se modlit.“ A Ježíš je naučí svou modlitbu. Volá v ní k Bohu jako k Otcí. My tu modlitbu dobře známe, často ji užíváme. Otčenáš.

Ale představme si, že ji slyšíme poprvé. Že potkáme Ježíše a prosíme ho, aby nás naučil modlit se. S modlitbou máme totiž potíže; někdy nevíme, jak se modlit, někdy se nám nechce, někdy se nám zdá, že je to k ničemu, že Pán Bůh stejně neodpovídá na naše prosby.

A Ježíš si nás vezme k sobě a začne: Otče náš... Možná jsme trochu překvapeni, Bůh je přece Otec Ježíšův. Asi nám tím chce náš Pán dát jistotu, že my všichni jsme jeho děti, Boží synové a dcery. Tuhle modlitbu se modlí lidé na celém světě. Ti všichni, stejně jako my, nazývají Boha svým Otcem. My všichni máme jednoho Otce, a tím pádem spoustu bratrů a sester. On nám naslouchá, rozumí a raduje se s námi. Náš Otec.

A pak mluví Ježíš o Boží svatosti a Božím království. A teprve nakonec přicházejí na řadu naše prosby. Je moc důležité tohle pořadí znát. Nejdříve je řeč o Bohu a pak o nás. Nejdřív Pán Ježíš obrací naši pozornost k tomu, co činí Bůh, jaké jsou jeho plány, a my prosíme, aby se jeho dílo dařilo a pokračovalo. Teprve pak přicházíme na řadu my, náš chléb, naše věci, naše starosti.

Nemluvíme k sobě, ale k Bohu Otcí. Jemu děkujeme, jeho prosíme o pomoc. Směr našeho volání jde k Bohu. Takhle nás učí Ježíš své modlitbě.

III. NALÉHAVOST MODLITBY

O síle modlitby vypráví Ježíš jedno podobenství. V městě žil soudce, který nesoudil spravedlivě. Lidské osudy mu neležely na srdci, bylo mu jedno, jak soudní pře dopadne. Přátelil se s vlivnými oso-

bami toho města, ale chudáky opovrhoval. A tak korupce a bezpráví v městě jen bujely. Nebylo možné se dovolat práva a nejhůře se tam žilo chudákům, nemocným, vdovám a sirotkům. Těm, kteří soudce nemohli podplatit.

V tom městě žila i vdova, která byla nespravedlivě odsouzena. Řekla si, že to tak nenechá, a byla připravena udělat vše pro to, aby dosáhla spravedlnosti. A tak každý den chodila k tomu soudci, tloukla na dveře a volala: Pane, zastaň se mě. Soudce si jejího úpěnlivého volání dlouho nevšímal, ale pak mu to začalo být nemilé. Až nakonec umořený její neodbytností znovu otevřel soudní při. Tentokrát však její záležitost posoudil spravedlivě a dopomohl jí k právu.

Když se takhle zachoval dokonce i nespravedlivý soudce a vdově pomohl, nepomůže tím spíše Pán Bůh těm, kdo k němu trpělivě volají? U Boha přece můžeme nalézt zastání vždycky. Tak končí Ježíš své podobenství.

IV. NEODBYTNOST

Vdova v Ježíšově podobenství je statečná. Nejde jí jen o to, aby za každou cenu dosáhla svého, ale jde jí o spravedlnost.

Možná máte ve třídě spolužáka, který ostatní otravuje a tyranizuje. A všichni se ho bojí, protože je silný. A on si může dovolit lhát, krást, bit ostatní. A projde mu to. Jenže když se mu nikdo nepostaví, jeho síla narůstá. Ale když se objeví někdo, kdo se nedá, kdo tu jeho agresí narušuje, a narušuje ji stále a neodbytně, nakonec musí tyran prohrát. I když to někdy trvá dlouho a je k tomu potřeba hodně odvahy a statečnosti.

A možná něco dojde i tomu agresorovi, i on se může změnit. Modlitba umí změnit i to, co vypadá beznadějně.

V. DŮVĚRA

V modlitbě je velmi důležitá důvěra, že Bůh naše prosby slyší. To chce říci Ježíšovo podobenství o vdově a nespravedlivém soudci. Někdy se modlíme třeba za život někoho blízkého, za jeho uzdravení. Dlouho se modlíme a naléhavě. A není to nic platné.

Ale to ještě neznamená, že nás Bůh neslyší, že je mu to jedno, že si nás nevšímá. On nám pozorně naslouchá a učí nás rozumět tomu, co nás v životě potkává. On také nemůže splnit všechna naše přání, některá nejsou moudrá. A některá potřebují svůj čas. Ale i kdyby věci nedopadly, jak si přejeme, jedním si můžeme být jisti: že on nás má rád a že chce naše dobro.

VI. TICHOST

Modlitba je rozhovor. A v dobrém rozhovoru mluvíme i nasloucháme. A tak při modlitbě můžeme být někdy i potichu, přemýšlet a poslouchat, jestli by nám Pán Bůh nechtěl něco říci sám. Třeba nás chce právě v modlitbě k něčemu přivést.

Někdy se říká, že vlastně celý náš život je modlitbou, rozhovorem s Pánem Bohem. Když k Pánu Bohu mluvíme celým svým životem, nejenom slovy a on k nám mluví mnoha situacemi, které nám v životě dává potkat.

VII. COŽ TEPRVE BŮH

Jednou věcí si však můžeme být jisti: že nás Pán Bůh slyší, že má o nás zájem, že našim modlitbám také rád naslouchá. Vzpomeňte si, jak jsme na začátku mluvili o mamince, jak ráda nás slyší ona. Slyší-li nás ráda ona (nedokonalý člověk), což teprve Bůh, náš nebeský Otec, jehož lásku a dobrotu nám Pán Ježíš sám na sobě tak dokonale ukázal?

MODLITBA

Milý Bože, nauč nás, prosíme, modlit se. Dávej nám, prosíme, důvěru a odvahu, a také tichost. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Viděli jste/slyšeli někoho se modlit jinde než v církvi?
- Co si lidé představí, když se řekne „modlit se“?
- Znáte nějakou písničku o tom, koho se Bůh zastává? (Má duše Boha velebí – viz Lk 1,46-55, Vítež Jezu Kriste) Při jaké příležitosti ta písnička vznikla?
- O čem myslíte, že vypovídají rozdíly mezi Lukášovou a Matoušovou verzí modlitby: Matouš chtěl, aby modlitba byla symetričtější – každý to znal ze svého sboru jinak – Lukáš vyhledal původnější verzi – ...
- Máme ve svých modlitbách pamatovat jen na věřící lidi, na bratry a sestry ze sboru?
- Odkud bereme sílu: k vytrvalosti – ke statečnosti – k vynalézavosti? Stačí vždycky nějaká forma tréninku?
- Dá se vytrvalá modlitba natrénovat?
- Už jste slyšeli o někom, kdo se vytrvale se soudy dohadoval o spravedlivé vyřešení svého případu?
- Neměla vdova zkusit spíše soudce podplatit?
- Může nás Ježíšův příběh o vdově povzbudit k tomu, abychom vytrvale sledovali, jak fungují soudy, jak se zastávají chudých, pronásledovaných, pomlouvaných? Nebo jsou soudy jen „světská“ instituce, o jejíž fungování nám nepřísluší se starat?

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 39,7-8 — Každý žitím putuje jak přelud, hluku nadělá, ten vánek pouhý, kupí majetek a neví, kdo to shrábne. A tak jakou mám naději, Panovníku? Moje očekávání se upíná jen k tobě.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 11,2-28

PÍSNĚ

Kdo na kolenou klečí (S 148); Prosba (BTS 34, S 278); Kdo mě z pout mých (S 147); O pokání (S 276); Řekni, v co doufá srdce tvý (S 289); Víc než oko spatřit smí (S 368); Vše dobré, co máme (BTS 19); Kam v soudu den (S 136)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ
A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

- **O co jde v tvém životě?** Kvůli čemu si děláš starosti? Na čem ti záleží? – o tom vesměs Lukáš pojednává ve 12. kapitole. Ježíš se obává, zda ho lidé budou následovat. Zaobírá se nebezpečnostmi, která člověku v následování zabraňují, zotročují ho či odvádějí jeho pozornost. Tak se jich, milí čtenáři i Theofilé, vyvarujte, protože k vám přichází jedna ohromná zpráva: máte od Boha podíl na jeho království (v.32).

- **podobenství** (13-21): zapsané pouze u Lukáše, který se vyžíval v tzv. sociálních tématech. Na rozdíl od jeho nejnámějšího podobenství o marnotratném synu (15,11-32), které líčí, jak mladý člověk může rozházet své dědictví, z něhož mohl žít, slyšíme v tomto podobenství příběh opačný – příběh úspěšného a šetrného hospodáře. Skoro se zdá, že je to kladná postava: totiž jeden z těch, kteří své hřivny uměli zhodnotit.

- **boháč** pouze zapomněl na to, že svou hřivnu získal též od Pána, že mu byla svěřena. Čteme tam: *„Jedno- mu bohatému člověku se na polích hojně urodilo“*, doslova *„země mu přinesla dob-*

rý užitek“. On však hned mluví o „své úrodě“ a začne uvažovat o tom, jak si ji uchovat. Zde (v.17-19) poznáváme jeho myšlenky i dokonce jeho skryté myšlenky, jak je Lukáš mistrně boháčovou samomluvou vyličil. Zámožný muž se domnívá, že o duši se postaral nashromážděným majetkem. Jeho já se vlastně ztotožnilo s tím, co má. „Já“ se zpředmětnilo v majetku.

- **blázne!**, to je ale pošetilé. Co když ještě dnes večer tě ponесou na marách? K čemu ti pak bylo tvé bohatství? Jen blázen si myslí, že tu Bůh není (Ž 14), že je na hony daleko a že tu a teď vládnou moje potřeby a zájmy. Ale nic se nenaděješ a nebude po tobě vidu ani slechu. Kde pak bude tvoje duše? Co je podstatou osobnosti člověka, který se ztotožnil se svým majetkem? Co by z něho bylo možné vzkřísit?

- **Nemějte starost** (v. 22nn): nedopusťte, aby záležitosti spojené s každodenními potřebami vás oddalovali od království, v němž není ničeho zapotřebí. Blížkost tohoto království osvobozuje z pout ustrašeného „pečování“ o věci každodenního života.

- **poklad v nebi** vybočuje nad každodenní potřeby, nad „mít“; nad „dobře vypadat“; nad „zdravě žít“; nad „tvrdě

pracovat; ... chybějící doplňte. Poklad v nebi začíná otázkou: kým jsem a jaký bych chtěl být před Bohem. Co po sobě zanecháš dobrého, pravdivého, čistého?

2. ÚSKALÍ TEXTU:

- boháčovy plány, vize a pětiletky ne-představují samy o sobě nic závadného. Jen samomluvou, kterou o nich vede, si utahuje kolem duše smyčku. On naopak získává pocit, že je o ni tím pádem postaráno nashromážděným majetkem. Svou duši však plně ztotožňuje s tím, co má uskladněno ve stodole.

- z boháče by se během vyprávění neměl stát mamonář. On si chce zřejmě hlavně zajistit budoucnost, vyhnout se jejímu riziku. A v zajištěné budoucnosti pak vidí odměnu pro sebe, to, jak si může dopřávat. Ale majetkem si, vznešený Theofile, budoucnost nezaručíš.

- Boží otázka (v. 20) nevyhrožuje, nýbrž dává lidskému myšlení často zabřednutému do zaběhaných kolejí nový prostor. Jak je tomu vlastně s tím majetkem a spoléháním se na něj? Stojí mi to za to?

3. METODICKÉ POKYNY:

Obrázek můžete použít k motivačnímu uvedení. Děti nejdříve do středu nakreslí to, o čem si myslí, že k životu potřebujeme. Potom je vyzvěte, ať z nabízených možností vyberou odpověď na otázku „Co je pro to nejvíc třeba?“ (Mohou ji třeba vybarvit jednou pastelkou.). Na to jim vyprávějte úryvek z 12. kapitoly Lukášova evangelia – nebo starší děti vyzvěte, aby si ho přečetly – s tím, že některé možnosti se podle něho asi ukážou jako falešné a jiné jako pravdivé. Až skončíte, zeptejte se, jestli by děti dovedly říct, jak která z možností ve světle vyprávění dopadla, a jestli to odpovídá jejich původní volbě.

Pokud obrázek použijete až po výkladu, vyzvěte děti rovnou, aby vybíraly možnost, která odpovídá příběhu. Rozhovor nad tím, co děti vyberou, vám ukáže, zda byl váš výklad srozumitel-

ný, a poskytne možnost ho popřípadě korigovat.

4. POMŮCKY:

- Pracovní listy - Evangelia č. 26 (Pracovní obrázky pro výuku náboženství, Z. Šorm, Eman)

- lepidlo, nůžky, obrázek stodoly a ovoce, dvě mince, maňásek

- pro předškolní věk: Ježíšova podobenství (Kalich 2005)

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro **Teofila**:

Theofil by se možná chtěl Lukáše zeptat, co má dělat s úrodou (majetkem, bohatstvím, penězi) které se letos nadmíru rozrostly? Rozdat potřebným, věnovat na charitativní účely nebo si to ponechat a dobře uskladnit? nebo obecněji se ptát: Co je na bohatství vlastně špatného?

Pro **mladší** školní věk:

Nakreslete na papír stodolu a předložte před děti hojně obrázků s ovocem, tak aby ho přebývalo. Celou akci lze provést i s tabulí a magnety.

Sklidíme teď úrodu do stodoly (lep- te obrázky do stodoly). Co ale uděláme s ovocem, které se nám nevejde do stodoly?Vyhodíme, sníme, postavíme novou stodolu, rozdáme... A víte co udělal jeden bohatý muž?

Pro **starší** školní věk:

Co vlastně děláš raději, šetříš peníze nebo je do něčeho investuješ? Co ti přináší větší radost?

6. OSNOVA VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro **mladší** věk:

Pokud použijete motivačního uvedení, pak hned můžete přejít k podobenství a až posléze se dostat k tomu, proč Ježíš podobenství vyprávěl a co tím vším chtěl říci.

I. Motivace

II. Boháč si postaví stodolu

III. Jak pošetilé, boháč!

IV. Bůh se stará o život člověka

V. Ježíš není mezi lidmi soudcem

VI. následování Ježíše tě přivádí v Boží království

b) poznámky a osnova pro **starší** školní věk:

Osnova k vyprávění se odvíjí od sporu bratří, ve kterém jeden z nich Ježíše žádá, aby rozsoudil jejich kauzu. Použijete-li v úvodu motivační otázku, pak není nutné debatu komentovat či

vyvozovat závěr, neboť na ni vzápětí odpoví sám úvod k našemu podobenství.

I. Motivace

II. Ježíš není našim soudcem

III. Boháč třímá opratě života

IV. Ale Bůh je jeho dárce

V. Zvažte své pošetilosti!

VI. Buďte pozorní k tomu, v čem je váš poklad!, neboť

VII. Ježíš je naší cestou do Božího království

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

„Brácha, rozděl se se mnou. Ty máš víc.“ „To není pravda. Tys dostal víc. Nic ti nedám.“ „Mamí, to není spravedlivé. Ať se se mnou rozdělí. Lakomec jeden!“ „Ty jsi lakomec. Vždycky si všechno nasytlíš a nikdy se nerozdělíš. A vždycky dostaneš víc ty.“

Co byste dělali vy, kdybyste byli v roli maminky a měli spravedlivě rozsoudit dva takové hádavce? Oba dva chtějí víc. Dostali dárky od babičky, z lásky a pro radost. A kluci místo poděkování strhnou hádku.

Že to není tak jednoduché posoudit? Že byste museli vědět mnoho věcí kolem a kolem a že byste stejně asi nezahnali pocit ukřivděnce? To je pravda, protože když někdo v životě žije s pocitem křivdy a strachu, že má málo, že by potřeboval víc, že druzí toho mají mnohem víc, že jsou ve výhodě – to se nedá jen tak lehko vymluvit. To se vlastně vůbec nedá vymluvit. Ale často ani spravedlivě posoudit. Většinou se nám přece zdá, že druzí jsou na tom trochu lépe – spolužáci, sourozenci... A že bychom moc potřebovali novější kolo, jako mají oni, lepší počítač, kvalitnější mobil, značkovou kosmetiku. Prostě – všeho trochu více a lépe.

To je normální lidský pocit. A já vám prozradím, že i my dospělí ten pocit míváme. Že ani my v touze mít co nejvíce a pro sebe nejsme o nic moudřejší.

Takový pocit je nebezpečný a může nám pokazit celý život. Může nám způsobit onemocnění srdce. Jedno z nejhorších – tvrdost srdce. Víte, co to je tvrdost srdce? To je velmi těžké onemocnění, kdy se srdce obalí neproniknutelnou slupkou, až nakonec ztvrdne na kámen.

Lukáš to dobře ví, a proto zařazuje do svého psaní Theofilovi i tenhle příběh. A právě ten je moc důležitým zrcadlem pro nás.

II. PODOBENSTVÍ

Za Ježíšem přišel jeden člověk a žádal po něm, aby domluvil jeho

bratru, který se s ním nechtěl rozdělit o majetek. Ale Ježíš to odmítá. Odmítá roli soudce. Ví velmi dobře, že tenhle pocit křivdy a chtění se nedá vymluvit ani úplně spravedlivě posoudit a že je jako jed, když si ho člověk pustí do krve. Že může náš život otrávit.

Proto Ježíš vypráví příběh, podobenství, a doufá, že ten muž pochopí, a také my že pochopíme, jak je to s dary od Pána Boha.

Jednomu hospodáři se na poli hojně urodilo. O hodně víc, než dosud, o hodně víc, než mohl spotřebovat. Nebylo obvyklé, že počasí při setbě, při růstu i při žních tak přálo. Bylo to trochu jako zázrak. A tak zlatavé zrno naplnilo všechny stodoly a na poli ho zbylo ještě velké množství. A ten muž začal rychle kalkulovat. Sám sobě si to vyprávěl a spokojenosti jen vrněl: „Hochu, co s tím vším teď budeš dělat? Taková úroda! Vždyť ti ani stodoly nepostačí.“ A hned dostal nápad a sám sobě poradil: „Hochu, postav si nové stodoly. Tam celou úrodu nacpeš až po střechu a máš vystaráno. Teď tě, hochu, čeká super život, bez starostí, bez práce. Jo, to si to někdo umí zařídit,“ pochvaloval si hospodář.

A do té samolibé samomluvy zazní Boží hlas: „Jsi hloupý člověk. Dnes v noci zemřeš. Z té úrody, kterou jsi dostal darem, navíc, a kterou sis nashromáždil jen pro sebe, neužiješ vůbec nic „

Tady Ježíš končí své vyprávění a ještě dodává: Hromadění pokladů dělá z člověka chudáka a ubožáka. Blázna.

III. JE SNAD NA BOHATSTVÍ NĚCO ŠPATNĚHO?

Proč nám Ježíš ten příběh vlastně vypráví? Vždyť ten hospodář se zachoval šetrně a prozíravě. Měl snad nechat přebytek úrody na poli shnit? To by byla přece nezodpovědnost a lenost. Je snad na bohatství něco špatného?

Jistěže není, bohatství je dar od Pána Boha. Stejně jako chudoba sama o sobě není ctností, tak ani bohatství samo o sobě není špatné. Špatné bylo, že to nenadálé bohatství náš pošetilý hospodář přijal jako samozřejmost, a jenom pro sebe. Špatná je ta jeho samomluva, že vidí jenom sebe, stará se jenom o svou jistotu, strachuje se pouze o svou budoucnost, mluví jenom sám se sebou. Já jsem tady, jenom já, já, já.

A protože Ježíš vidí na očích svých učedníků nechápavost, pokračuje ve svém vyprávění dál. „Netrapte se přehnaně o svou budoucnost. Váš Otec přece ví, co potřebujete. On vás nikdy nepustí. On si moc přeje, abyste poznali, co je v životě důležité a co nestojí ani za zlámanou grešlí. Abyste poznali, co je poklad a co jsou bezcenné cetky.“

IV. JEŽÍŠOVY OBRAZY

Abychom Boží starost o nás pochopili ještě lépe, maluje Ježíš svým učedníkům, a také nám, dva nádherné obrazy.

Nejprve obraz ptáků, kteří svobodně krouží modrou oblohou. Kluci, umíte rozeznat poštolku od holuba, káně od jestřába? Všimli jste si někdy, jak vysoko umí vylétnout skřivan? Jak se třepotá ve velké výšce a my přesto slyšíme jeho nádherné trylky? Když Ježíš říká, abychom se podívali na ptáky nebeské, možná nám chce říci, abychom se aspoň někdy zastavili a zadívali na nebe. Přestali se užírat starostmi a plány, co bude a nebude, co bychom ještě potřebovali. A co druzí mají a my nemáme. Abychom vnímali, jakou krásu nám Pán Bůh stvořil pro radost. Jak se o nás stará.

A pak Ježíš nabízí svým posluchačům obraz polních lilíí. To je možná spíš obraz pro dívky. Polní lilie jsou drobnou kytičku. Snadno bychom na ně šlápli, vypadají asi jako polní macešky. Když si je chceme prohlédnout, musíme si kleknout, vzít květinu jemně do ruky a podívat se zblízka, pak teprve uvidíme její náheru. A zároveň se nám ukáže běloučka sedmikráska a nebeská bouřka a zářivá hlavička pampelišky. A voňavá mateřídouška... O ty všechny se Pán Bůh stará. A což teprve o nás.

V. ZRCADLO

Hromadění pokladů dělá z člověka chudáka, otroka, ubožáka – to říká Ježíš na závěr svého podobenství. Největší radost, největší poklad, člověk objeví, když se umí podělit. A nejde o přebytky, které nepotřebuje a které by stejně vyhodil, ale když se umí podělit o to, co je pro něj cenné.

To působí zrcadlový efekt. Když se člověk dělí o cety, o bezcennosti, vrátí se mu také cety a bezcennosti a stává se z něj žebrák. Když se člověk umí podělit o poklady, vrátí se mu poklady. Člověk, který myslí jenom na sebe, zůstává sám.

Kdo se umí podělit o bohatství, o to, co stejně sám dostal darem od Pána Boha, je největší boháč na světě.

MODLITBA

Milý Bože, děkujeme ti, že žijeme ve světě dostatku a bohatství. Prosíme, dávej nám pozorné srdce, abychom se uměli rozdělit, abychom uměli rozdávat i radost, i zkušenosti, i humor. Abychom uměli dávat dál, co jsme stejně dostali darem od tebe. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR, DRAMATICKÉ ZPRACOVÁNÍ

- Napodobujte s maňáskem velice zaměstnaného člověka. Stále něco dělá... sedí, leží, běží. Během hraní se děti zeptejte co je dobré na tako-

vé práci? A když umřeš a zůstane po tobě hodně, peněz, co se s nimi stane? Mají lidé dostatek, peněz nebo se jich vždycky nedostává?

- Vyrobtě dvě odlišné mince; jedna značí ‚šetřit‘, druhá ‚investovat‘ a dětem vysvětlíte, která mince co znamená. Děti vytvoří kruh, dají ruce za záda a vy necháte obě mince kolovat. Děti si mince předávají, aniž by se dívaly dozadu. V některém okamžiku přerušíte předávání a ti u kterých se mince zastaví, vypráví: Co udělají se svou mincí? Na co chtějí šetřit? nebo Co chtějí udělat se svou mincí, do čeho ji investují?
- Nakreslete na papír mříž a vertikálně do ní vepište slovo ‚království‘. Mříž rozkopírujte pro každé dítě. Pak je požádejte ať vepisují (horizontálně, vertikálně, diagonálně) slova, která podle nich nějak souvisí s ‚královstvím‘. Vzájemně si popovídejte o tom, co každé dítě napsalo.
- Kdybyste měli pracovních listů málo, vezte, že se dá použít pracovní list z Evangelii, č. 26 (obrázek se vztahuje k jinému vyprávění, ale jeho tématu „čeho se nedokážu vzdát“ můžete použít jako ilustrace pro druhou polovinu příběhu)

O PŘIPRAVENOSTI UČEDNÍKŮ 26.2.2006

L 12,35-59 neděle masopustní

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 46,2- 3 — Bůh je naše útočiště, naše síla, pomoc v soužení vždy velmi osvědčená. Proto se bát nebudeme, byť se převrátila země a základy hor se pohnuly v srdci moří.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 12,35-40

PÍSNĚ

Kdo na kolenou klečí (S 148); Čisté srdce musí mít (EZD 608), Dej mi, Pane, bdělé srdce (EZD 671), Uč nás na cestě pravé (EZD 679), Odpuť (EZD 688), Pane Bože všemohoucí (EZD 700), Bojujte dál (S 17), Až přijdeš, Pane znova (S 10), Když přijde k soudu drahý Pán (EZ 356), My čekáme, kdy zavítáš (EZ 360)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

Přes jistotu, že v Ježíši Kristu přišel Mesiáš a s ním i království Boží a začátek nového věku, očekává Nový zákon zjevení tohoto království v moci a začátek „budoucího věku“. V tom budoucím království bude Ježíš se svými učedníky slavit novou večeří (srv. Lk 22,18), jejíž předjímku je poslední Ježíšova večeře s učedníky. Ohlášení blízkosti Božího království má ale pro Ježíše i první křesťany zcela jiný dosah, než aby se z něho mělo určovat datum konce světa. I když Ježíšovi současníci, první generace křesťanů, zřejmě věřili v bezprostřední blízkost Ježíšova příchodu, důležitost příchodu nebo návratu Ježíše Krista spočívá ve skutečnosti, že se v plnosti zjeví to, čeho je už dosaženo, co je naplněno a dokonáno v čase prvního Kristova příchodu. Proto je také pointa evangelijních podobností i apoštolských kázání o Kristově příchodu mnohem spíše v nárocích, které klade očekávání na něho, než v ličení způsobu, jakým k příchodu Páně dojde. Ježíš mnohokrát upozorňuje na nemožnost rozpoznat okamžik jeho příchodu a na nezbytnost očekávat ho v bdělosti a modlitbě.

– **buďte připraveni** (dosl. ať jsou vaše bedra přepásána) – odkazuje také k veliké noci vyjítí z Egypta (srv. Ex 12,11). **Bdělost**, která je spojena s **vytrvalostí** (srv. hořící lampy v podobnosti o deseti družičkách – Mt 25,1nn) a znamená **zodpovědné spravování** svěřených statků (Lk 12,42nn) je postoj přiměřený očekávání posledního času ve víře.

– **nepřítomnost pána** domu v podobnostech ukazuje k situaci církve, která žije v čase mezi dvěma Kristovými příchody. Lukáš v knize Skutků líčí počátek této doby, kdy není Ježíš viditelně přítomen, je v „nebi“ a působí skrze Ducha svatého v souvislosti se vznikem církve, jejím prvním rozšířením a ideální podobou.

– **v domě, kde čekají na pána** vracejícího se ze svatby, mají bdít podle Lukáše všichni služebníci, nejen vrátný (srv. Mk 13,34). Čekají po dobu tří nočních hlídek (podle židovského rozdělení noci) až do rozednění. Těto vytrvalosti se dostane odměny po příchodu pána domu. Hostina, kterou pán uspořádá pro své služebníky a sám se přitom stane jejich služebníkem, je vyvrcholením podobnosti a dává věrnému a vytrva-

lému čekání služebníků smysl. Hostina, kterou čekáme v Božím království s Ježíšem jako hostitelem, vnáší do našeho čekání kromě výzev k bdělosti a věrnosti taky prvek naděje a radosti. Na příchod svého Pána se smíme těšit.

– **Petrova otázka říkáš toto podobenství jenom nám nebo všem?** a Ježíšova odpověď na ni nastoluje téma **zodpovědnosti** těch, kteří v době nepřítomnosti Pána spravují jeho církev. Podle Lukášova líčení v knize Skutků byla tato odpovědnost svěřena apoštolům. Pán domu v podobenství ustanovuje nad svým služebnictvem správce, **aby jim včas udílel pokrm** – to je možné chápat jak v doslovném, tak v přeneseném smyslu. Kázání slova a svátostné lámání chleba i péče o chudé patří podle Lukášova konceptu neodlučitelně k životu církve.

– *oheň jsem přišel uvrhnout na zemi...* „Oheň neznamená jen apokalyptický oheň posledního soudu, nýbrž také prorocké slovo (srv. Jr 5,14), které svému nositeli přináší ‚křest‘ mučednictví (srv. Mk 10,38b). Slova o rozdělení jsou v napětí s blahoslavenstvím tvůrců pokoje (Mt 5,9) a s lukášovskou proklamací Božího pokoje při Ježíšově narození (Lk 2,14). Lukáš je však zachoval, neboť zvěstování Božího království rozděluje (srv. Lk 2,34n), což je ... vyjádřeno citátem z Mí 7,6 (L 12,53). Ve Skutcích je tento účinek Slova doložen často. Mezi židy, kteří ‚byli rozdělení mezi sebou‘ (Sk 28,25a), a mezi pohany: posměch, odkládání rozhodnutí, či víra – to jsou protichůdné odpovědi.“ (P: Pokorný, Vznesený Teofil, Mlýn 1998, s. 95-96).

– výzva k rozpoznání času v souvislosti s příklady meteorologických předpovědí nemá vést k odhadům a výpočtům „konce světa“. Jde o to rozpoznat, že tento čas má svěřené úkoly a taky své ohraničení v příchodu Páně – to je také obraz cesty k soudu ve vv. 58-59

2. ÚSKALÍ PŘÍBĚHU:

– není třeba zvláště mladším dětem

převyprávět celý oddíl, v jednotlivých minipodobenstvích by se snadno ztratily.

– očekávání nenadálého Kristova příchodu se v NZ také prolíná s očekáváním soudu, který tu má dvoji konec: věrný služebník je ustanoven nade vším, co jeho pánovi patří, zlého vyžene a vykáže mu úděl mezi nevěrnými. Motiv soudu nad nevěrným správcem není pointou vyprávění, tím hlavním je výzva k věrnosti a odpovědnosti za druhé v čase do příchodu Pána

– dokud nezaplatíš do posledního haléře – žalář býval někdy vykládán jako očištec, kde si člověk musí odpykat všechny své viny. Podobenství ale nelíčí v jednotlivých fázích, co bude s těmi špatnými, až přijde Pán, ale jako celek zdůrazňuje naléhavost a omezenost času, který je možné využít k dobrému

3. METODICKÉ POKYNY

K PRACOVNÍMU LISTU:

Srozumitelnější asi bude, když zadáte dětem dokreslení obrázku po vašem výkladu. Z podobenství bude zřejmé, jak pán svého služebníka zaskočil. Při rozhovoru o tom, co děti nakreslí, se ptejte, proč by k té situaci došlo a jestli k ní nějak může dojít. Kdo bude v tom případě na místě Ježíše?

4. POMŮCKY:

– obrázky lidí pracujících i v nočních službách (policisté, hasiči, zdravotníci...)

– obrázky večere Páně, sycení zástupů (např. ze zpěvníku BTS)

– výroční zpráva střediska Diakonie apod.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro **Teofila**:

– Teofil může přijít s obvyklou otázkou, že slyšel o druhém příchodu Páně a taky o konci světa a že neví, co si pod tím má představit a jestli se má bát nebo těšit a kdy to přijde.

Lukáš: kdy přijde Pán, nikdo neví

– důležitější je, že do té doby máme svě-
řeně úkoly a zodpovědnost jako služeb-
níci v domě, když je pryč hospodář.

Pro **mladší** školní věk:

– měli jste někdy na táboře noční
hlídku? Co kdyby si někdo řekl, že se
má hlídat nechce a radši bude spát?

– čekali jste někdy na něco hodně
dlouho do noci (na půlnoc o Silvestru,
na rodiče, kteří slíbili, že vám něco
přivezou...)? Co jste dělali, abyste ne-
usnuli? Měli jste radost, když jste to
vydrželi?

Pro **starší** školní věk:

– požádali vás někdy rodiče, abyste
pohlídali mladšího sourozence, když
budou pryč? Co čekají, že budete
dělat, na co dáte pozor (hlídat, aby si
neublížil, hrát si s ním, nakrmit ho...)
– a co nechtějí, abyste dělali (nechat ho
samotného, bit ho)?

6. OSNOVY PRO VYPRÁVĚNÍ:

a) **mladší** školní věk:

*Pro mladší děti postačí, když se budete
soustředit na motiv připravenosti a věr-
nosti služebníků.*

VYPRÁVĚNÍ

I. NESTAREJTE SE!

Ježíš seděl uprostřed obrovského zástupu. Ti lidé se málem ušla-
pali a umačkali, jak moc toužili být blízko Ježíše. Všichni chtějí
slyšet, co Ježíš povídá. Často jim říkal: „Nebojte se o svůj život,
že nebudete mít co na sebe a co do žaludku. Nemusíte se starat
víc, než je nutné. Hlavně důvěřujte Bohu, spoléhejte na něj. On
je blízko vás, on ví, co potřebujete. Jen hledejte jeho království
a ničeho se nebojte.“

Lidé se na sebe usmívají – často mají tolik starostí, že je jim
z toho smutno a těžko; někdy si je dokonce přidělávají vlastní
hloupostí. Ale Ježíš jim přináší radostnou zprávu, že nemusí být
už pod svými starostmi jako pod těžkým balvanem. Když o nich
řeknou Bohu, ten jejich kámen nebude už tak těžký a neunesitel-
ný. Bůh se o ně stará a oni vědí, že se na to mohou spolehnout.

II. STAREJTE SE – BUĎTE BDĚLÍ !

Tentokrát říká Ježíš ještě něco: „Buďte připraveni a vaše lampy ať

- I. Motivace
- II. Služebníci čekají na návrat svého pána
- III. Když Pán přijde, pozve je k hostině
- IV. Než Pán odejde, ustanoví správce
- V. Dobrý správce se stará o své spoluslužebníky, špatný zneužije moc, kterou má
- VI. Návrat pána domu
- VII. Čekání na hostinu v Božím království - věrnost Bohu

b) **starší** školní věk

- I. Motivace
- II. Služebníci v domě čekají celou noc, až se vrátí jejich Pán
- III. Když Pán přijde, má z toho radost a pozve je k hostině
- IV. Petrova otázka
- V. Podobenství o věrnosti služebníků: Než pán odejde, ustanoví správce
- VI. Dobrý správce se zodpovědně stará o své spoluslužebníky, špatný zneužije svou moc
- VI. Zodpovědnost – komu bylo mnoho svěřeno, od toho se mnoho očekává
- VII. Čekání na hostinu v Božím království – věrnost Bohu

hoří. Musíte být bdělí.“ Lidé ze zástupu vědí, co je to bdít – matky musí být někdy celé noci vzhůru u svých dětí; vojáci na hlídce nesmí ani na chvíli zamhouřit oči; námořníci na lodi se také často nevyspí, někdo musí přece kormidlovat – a ryby se loví hlavně v noci; někdo ze zástupu si zas vzpomněl na veselé a radostné bdění, to když se někdo známý vrátil z daleké cesty a muselo se to oslavit; jiný byl zas celé noci vzhůru, protože mu se nevracel někdo blízký a on měl o něho strach.

Je velmi těžké udržet oči a ani na chvíli nezdřímnout. Ale někdy je to velmi velmi důležité. Mohlo by se stát, že zamhouříme oči a něco nám právě v tom okamžiku uteče, proklouzne – zaspíme to. Kolikrát se stane, že člověk na něco čeká, třeba na půlnoc o Silvestru nebo na příchod návštěvy, a pak to zaspí. Někdy můžeme na spánek i doplatit, třeba když zaspíme na hlídce a kolem nás proklouzne zloděj a vykrade táborovou spíž. Ale spánek může i ohrozit život, stačí, když řidič auta na zlomek vteřinky zdřímne – a je zle.

Ježíš vypráví dva příběhy o tom, co to znamená očekávat na Boha a počítat s ním ve svém životě, aby člověk nepropásl to podstatné. Vysvětluje to v podobenstvích a obrazech. Vypráví o někom jiném, ale my je posloucháme, jako by to vyprávěl o nás a pro nás.

III. O ČEKAJÍCÍCH SLUŽEBNÍCÍCH

To je, jako když služebníci celou noc čekají, až se jejich pán vrátí z dlouhé svatební oslavy. On pořád nejde, už je po půlnoci, každý už by chtěl zalézt do postele. Ale pak si řeknou: „Ne, ještě vydržíme, musíme přece hned otevřít, až pán zabuší na dveře.“ A tak se navzájem povzbuzují: „Nespí, no tak. Uvaříme si kafe, ať neusneme.“ Vědí, co je jejich úkol – otevřít dveře. Tak čekají skoro celou noc a pán pořád nikde. Už se rozednívá, už je skoro světlo, když tu najednou: Buch! Buch! Služebníci spěchají otevřít – a ve dveřích stojí jejich pán. A říká jim: „Jste skvělí, bezvadně jste splnili svůj úkol, mohli jste jít spát, když jsem tak dlouho nešel, ale vy jste věrní a spolehliví. Pojdte, teď si sedněte ke stolu vy.“ A vytáhne velkou krabici s výslužkou, každému naloží plný talíř, ještě otevře láhev dobrého vína a sám své služebníky obsluhuje.

IV. O NETRPĚLIVÉM A NEVĚRNÉM SLUŽEBNÍKU

A pak Ježíš vypráví ještě jeden příběh. O člověku, který má hodně služebníků a velký dům a musí odcestovat. Aby i v jeho nepřítomnosti všechno v jeho domě dobře fungovalo, ustanoví svého

zástupce, správce. Ten se má starat, aby každý dostal včas jídlo a bylo ho dost. Pak pán odjede a je dlouhou dobu pryč. A tu se v domě začnou dít věci! Správce si řekne: „Můj pán se nevrací. Kdoví, kdy se vrátí, možná už nikdy.“ Přestane na svého pána čekat. Jak se to projeví? V tom, že se přestane starat o ostatní služebníky, dokonce je začne bít, a sám pro sebe a své kumpány pořádá žranice a pitky. Jenže ve chvíli, kdy ho správce nečeká, právě doprostřed jedné takové pitky, se pán domu vrátí. Správci leknutím zaskočí. Rozzlobený pán ho chytí ho za límec a křičí: „Věděl jsi, co po tobě chci, a nedělal jsi to. Kdybys to nevěděl a pokazil něco jen omylem! Ale ty jsi znal mou vůli a dělal sis podle svého. Běž pryč! Už ať jsi venku!“

V. JSME BDĚLÍ?

Lidé v zástupu se usmívají, když slyší o hostině, na které pán obsluhuje služebníky: „To je dobré, to by se nám taky líbilo.“ A trochu se šklebí, když slyší, jak byl potrestán ten ochlasta služebník. „Patří mu to,“ říká někdo. Ale někoho napadne: „Nejsme mu vlastně v něčem podobní? Někdy si říkáme, kolik života nám zbývá; nevíme to. Ale místo toho, abychom si hleděli toho, co nám Hospodin svěřil a co od nás očekává, staráme se hlavně o to, abychom se měli dobře. On nás vede k tomu, abychom se měli rádi a pomáhali si, a my se často místo toto hádáme a nechceme se usmířit, děláme zbytečnosti a podrazy. Říkáme si někdy, Bůh je vysoko, možná je mu jedno, co děláme v jeho domě, co děláme na světě.“

VI. ČEKÁNÍ SE PROTÁHUJE

Čekat na něco nebo na někoho, to vypadá lehce. Ale často se to zkomplikuje tím, že se ta událost nebo ten člověk zdrží. Anebo se ani nezdrží, ale my si myslíme, že už to mělo nastat, že už měl přijít. Přecházíme z místa na místo, jsme nervózní, pak naštvání, koukáme stále na hodinky: „Tak kde je, už tu měl dávno být!“ Když to trvá déle, než jsme počítali, tak z místa srazu odejdeme. Přestaneme čekat. Vzdáme to. A třeba je to jenom proto, že jsme si špatně zapamatovali čas srazu.

VII. VĚRNOST BOHU

Ježíš nás upozorňuje – Bůh nám dává úkol, povolává nás. My na něj máme čekat, máme s ním počítat ve svém životě. Obě podobnosti názorně vysvětlují, co to znamená bdít a čekat. Čekat na Pána znamená hlavně být mu věrný a každý den co nejsvědo-

mitěji činit, co nám svěřil. Přemýšlet o tom, co nám uložit, a dělat to. A také dát pozor na to, co se mu nelíbí a co je lepší nedělat.

Bůh nám přece dal znát, že nás má rád a že můžeme a máme mít rádi lidi okolo sebe. Bdit znamená na tohle nikdy nezapomenout. Nikdy se nenechat zvíkat k tomu, že nám to přece může být jedno, že na nás nezáleží. Záleží na každém z nás, na tom, jestli se k Bohu budeme přiznávat – třeba tím, že se neúčastníme násilí, lži a podvodu.

VIII. BŮH JE BLÍZKO

Někdy můžeme mít pocit, jako by byl Bůh strašně daleko. A že zlo vítězí. Snad to tak někdy i vypadá. Ale jako v těch podobnostech, i Hospodář celého světa se vrátí a přizná se k těm, kteří mu zůstali věrni a kteří nepřestali bdít, i když jim to dalo strašnou práci a hlava kolikrát spadla. A on pak také ukáže i na ty, kteří také věděli, jaký mají úkol, ale mysleli jen na sebe a své poslání hodili za hlavu. Bůh je blízko. Zlo nebude mít to poslední slovo.

IX. ČEKÁNÍ NA HOSTINU

Jen Bohu důvěřujme. Pán přijde. Je to trochu podobné, jako když zamilovaný kluk čeká na svoji přítelkyni a ona se zdrží. Není mu zatěžko čekat, protože ji miluje. Stojí a čeká, protože je pro něho důležitá. Opozдила se, ale on ví, že přijde.

Stejně tak jsme my všichni pozváni trpělivě očekávat na Boha a počítat s jeho přítomností, s jeho příchodem. V každém dnu a v každé chvíli mít na mysli, co nám svěřil, co od nás očekává, a podle toho žít. Víme, že nás nezklame. Na konci našeho očekávání pak nebude prázdno a zklamání, ale obrovská Boží hostina.

MODLITBA

Bože, dej nám trpělivost. Se sebou, s ostatními lidmi, se světem. Prosimé tě, dej, ať stejně trpělivě očekáváme na tebe a tvoje úkoly plníme bdělit. Těšíme se na tvoji velkolepou hostinu, kterou pro nás chystáš. Dej, ať se u ní všichni sejdem všichni. Věříme, že jsi k ní pozval i nás. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Znáte nějaká povolání, ve kterých mívá člověk i noční služby a musí být připraven, když je ho potřeba?
- Čekali jste na něco hodně dlouho? Co čekání nejvíc ztěžovalo?
- Máte svůj diář, do kterého si zapisujete? Na co se připravujete krátkou dobu a na co hodně dlouho předem?

- Víte o z dějin o jednotlivcích, skupinách a hnutích, jejichž výrazným rysem byla příprava na příchod Páně?
- Slyšeli jste nebo četli o „konci světa“? dá se podle bible nějak vypočítat nebo odhadnout podle událostí ve světě?
- Skauti mají heslo: Buď připraven. K čemu mají být připraveni? A jak mají být připraveni křesťané na příchod Páně?
- Nosí farář talár proto, aby bylo vidět, že je něco jiného než normální lidé? rozhoduje farář o všem ve sboru a musí ho všichni poslouchat? Víte, co dělá staršovstvo?
- Když se u vás ve sboru slaví večeře Páně, kdo rozdává chleba a víno? Proč ti, kdo vysluhují, přijímají až na konec?
- Máte ve sboru křesťanskou službu? co dělá? Víte, co je charita, diakonie, ADRA? Proč církve zakládají takové organizace?
- Za co máte vy sami zodpovědnost? jakou mají zodpovědnost vaši rodiče – řidič autobusu – předseda vlády – projektant – kuchařka ve škole – vedení chemické továrny – novinář...
- Znáte nějakou písničku o Ježíšově příchodu, o Božím království?

O VELIKOSTI NEPATRNÉHO

L 13,18-30

5.3.2006
Invocavit

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 78,1 +4b — Lide můj, naslouchej učení mému, k slovům úst mých nakloň ucho. Budeme vyprávět budoucímu pokolení o Hospodinových chvályhodných činech, o mocných skutcích a dívech, jež konal.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 13,18-21

PÍSNĚ

Kdo na kolenou (S 148); Svý kroky rozezpívej (S 319); Na slámě ustláno (S 199); V království Božím místa dost (EZD 694); Nová země, nové nebe (S 223), Vzácný hosti (S 57), Zůstaň s námi, Pane (EZD 622) , Sláva, vstává (S 300), Přijď již, přijď Duchu stvořiteli (EZD 675), Má duše Boha velebí (EZD 627), Neskládejte v mocných naději (EZD 632)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– oddíl Lk 13,18-30 zahrnuje tři samostatné úseky (18-19, 20-21, 22-30). Známost dvojici podobenství o hořčičném zrně (18-19) a o kvasu (20-21) Lukáš zařadil za oddíl o uzdravení v sobotu, který končí slovy: „...ale celý zástup se radoval nad podivuhodnými činy, které Ježíš konal“.

Lukáš tak může narážet na situaci, kdy lidé malomyslně vzpomínají: velké věci se daly kolem Ježíše (velké věci se daly dřív)... A co z toho zbylo? Lukáš ukazuje: po Ježíši nám nezůstaly jen vzpomínky (jako osvětlené políčko ve filmu). Ježíšovým působením něco mezi lidmi začalo, něco se rozpoutalo. A je to jako hořčičné zrno, je to jako kvas.

A možná, že má Lukáš vedle malomyslnosti na mysli ještě jinou situaci, kdy lidé ve svatém nadšení ztotožňují něco, co prožívají jako velké, s Božím královstvím. A říká: toto ještě není cíl...

Dvojice podobenství udržuje představu Božího království reálnou a střízlivou. Obě podobenství přibližují Boží království v jeho dynamičnosti (síla semínka, síla kvasu). Obě podobenství také spojuje účel (ptáci mají kde hníz-

dit, je jídlo pro dost lidí): Boží království k něčemu tihne, něčemu chce sloužit (má to smysl).

– **hořčičné zrno** (v. 18-19) je palestinská reálie (v našem prostředí by to bylo spíš zrnko máku): vyznačuje něco tak malého, že to lidské oči sotva rozeznají. A přece je z toho nakonec vysoká rostlina, nepřehlédnutelná (kolem 3m), která nabízí ochranu a útočiště ptákům. Není to žádná ušlechtilá nebo užitečná rostlina, spíš byla vnímána jako plevel (v našem prostředí by to mohl být třeba bolševník): k Božímu království by se jistě víc hodilo starozákonní přirovnání k cedru (viz. Ez 17,22-23). Ježíš však používá všední obraz hořčice, když mluví o Božím království: Boží království se takto jeví, všedně, obyčejně.

Podstatné na podobenství je tedy rozdíl mezi malým zrnkem a velkou rostlinou: Boží království se může jevit jako malé a přehlédnutelné (a všední), a přece jednou bude dostatečně zjevné.

– **kvas** (v. 19-20) je rovněž absurdně malé množství látky ve srovnání s množstvím mouky (v podobenství by prý uvedené množství mouky odpovídalo přípravě chleba až pro 150 lidí, tedy pořádnou hostinu). Řecký výraz

pro vložení kvasu do mouky je přesně „ukryje“ – Boží království je v tomto světě skryté. A přece – to, co je skryté, způsobí reakci v celém množství: kvas těsto prostoupí a promění. I když je Boží království nyní skryté, přece ve světě působí a proměňuje (zevnitř).

– Ježíš chodí (v.22-30) městečky a vesnicemi (roste to a kvasí to) a směr je Jeruzalém (evangelista miní velikonoční událost, Ježíšovo ukřičování a vzkříšení). Nyní zazní otázka: co lidé a Boží království („Pane, je opravdu málo těch, kteří budou spaseni?“)?

Podobné téma se již u Lukáše řešilo v podobenství o rozsévači a v jeho výkladu (Lk 8,4-18), kde zazní: všechno prostě nevzejde, jsou tu okolnosti, které brání Božímu království a dělají mu škody (i když mu nezabrání). V našem oddíle je však důraz posunut na **osobní odpovědnost**: „snažte se vejít úzkými dveřmi“ (a v souvislosti s cestou do Jeruzaléma tu zní souvislost s Ježíšovou cestou, která vede a povede úzkými dveřmi). Na obraz dveří navazuje **podobenství o zavřených dveřích**: jednou hospodář vstane a zavře a už bude pozdě: kdo zůstane za dveřmi, už se dovnitř nedostane. – *Nyní* je ještě čas úzké dveře hledat a jimi vejít a je to nejdůležitější rozhodnutí života.

Úzké dveře navozují představu: do království Božího vede otvor velikosti lidské postavy: jen taktak se protáhnu a už nic víc si s sebou nevezmu (nepotřebuji si s sebou vláci ani majetek – viz podobenství o boháči Lk 12,13-21, ani dobré skutky, ani rodokmen a zasloužilost – viz farizeus v podobenství o farizeu a celníkovi – Lk 18,9-14).

Království Boží tady splývá s představou známou v tehdejší židovstvu, tj. představou o celosvětovém shromáždění na konci všeho. Zároveň je tu potvrzen radostný aspekt: bude to velkolepá hostina (praotcové Izraele budou s pohanskými národy ze všech světových stran). Narážkou na toto shromáždění je u Lukáše líčení svatodušní události ve Skutcích 2,1nn a pak v následném šíření evangelia k poha-

nům: svatodušní události se dostáváme k událostem posledního času.

V odpovědi těm, kteří se ocitli vně (v. 27), nemáme hledat jakési zavržení: důvod toho, že jsou vně něčeho tak krásného, je třeba hledat právě v tom, jak se dovolávají svých nároků (v. 28 – jedli jsme s tebou i pili a na našich ulicích jsi učil). Království Boží není pro zasloužilé, přichází jako dar pro všechny (...jsou poslední, kteří budou první, a jsou první, kteří budou poslední). Podobenství o zavřených dveřích však vyzývá: ještě není pozdě, ještě je otevřeno.

Nyní je zrno zaseto, kvas vložen do těsta. Už to pracuje. Bůh má zájem o všechny lidi po celém světě. Vstoupit do Božího království znamená tomu uvěřit a nepohrdat malými začátky.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

Ti, kteří se ocitli za zavřenými dveřmi, bývali ztotožňováni se židy, kteří odmítli přijmout Ježíše jako Krista, zatímco pohané evangelium přijímali a stávali se křesťany. Jakkoli si tak mohli první křesťané v době vznikání církve určité věci asi dost pochopitelně vysvětlovat, přesto jde o chybný výklad, později vložene nesprávný a až nebezpečný (Ježíš sám přece spíše varuje před lichým dovoláváním se jeho jména). Ježíš zdůrazňuje, že království Boží přichází od Boha svobodně, cestou milosti (a překážkou ke vstupu do Božího království je frajeření a machrování, ocitnout se rázem vně lze např. tak, že se dovoláváme svých skvělých kořenů).

3. METODICKÉ POKYNY:

Dotváření obrázku můžete zapojit do vašeho vyprávění. Začnete tím, že Ježíš, aby přiblížil, jak je to s Boží vládou, používal podobenství – přirovnával ji k různým situacím a věcem. Jednou ji také přirovnal k hořčičnému zrnu. Zeptejte se děti, proč asi právě k němu. Co tím asi chtěl ukázat? Dejte jim pak obrázky, aby je dokreslily, že jim ten úkol napoví. Až budou hotovy, ptejte se, zda už na to přišly a co to

asi může konkrétně znamenat. Popřípadě je k tomu můžete otázkami vést: Co vám vyšlo? U čeho to začalo? Jaký je strom? Co poskytuje ptákům? A jaké je proti tomu to zrnko?...

4. POMŮCKY:

U mladších dětí lze ukázat semínka: semínko máku je tak malé, že je ani nevidíme, semínko smrku – jak vysoký strom z něho vzejde? Anebo žalud – jak statný a pevný strom? Lze zasadit také něco do kelímku, zalévat a pozorovat...

Pro pozoruhodně výstižné podobství o kvasu se dají najít podobné reakce, kdy malé množství něčeho promění celé množství. Ale asi není lepšího přirovnání, než to Ježíšovo těsto a kvasnice (žádná rychlá reakce, výbuch, ale pozvolná proměna zevnitř, a ta proměna je k něčemu dobrému – množství lidí se nají).

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU

Pro **Teofila**:

Teofil se může ptát: Lukáši, vím že už jsme to spolu řešili. Ale zas mě to napadlo a zas si s tím nevím rady. Zdá se mi, že z Božího království je toho tak málo vidět (je nás docela málo) a na Ježíše nám zbyly jen vzpomínky a ty se jednou vytráti, ne? (Lukáš může odpovědět: tohle jednou řešili učedníci a Ježíš jim na to vyprávěl tohle:...)

Pro **mladší** školní věk:

Na co se všechno lidé mohou těšit? Na co se těšíte vy? Na co myslíte, že se těší dospělí, staří lidé?

Pro **starší** školní věk:

Před podobstvím o zavřených dveřích můžete udělat „pokus“: děti mohou napsat, co považují za důležité (na několik papírků, každou věc zvlášť). Pak je vyzvěte, aby v jednotlivých kolech postupně odkládali to, čeho by byli ochotni se vzdát. Proč jsou ochotni se vzdát věci v takovém pořadí? Co by si nechali nakonec? Co kdyby i toho se museli vzdát – zbude nám ještě něco?

6. OSNOVY VYPŘÁVĚNÍ:

a) pro **mladší** školní věk:

- I. Motivace – na co všechno se můžeme těšit?
- II. Království Boží jako vzácný dar
- III. Ježíš je přináší, ono je už tady a působí: a) jako malé semínko
b) jako když se zadělává těsto
- IV. Na království Boží se mohou těšit všichni, veselí a smutní, zdraví a nemocní

b) pro **střední a starší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Všední vzhled Božího působení (podobství o hořčičném semínku)
- III. Skrytost Božího působení (podobství o kvasu)
- IV. Kudy do Božího království (podobství o dveřích)
- V. Nezůstat mimo
- VI. Co je skryté, jednou bude zjevné
- VII. Měřítka Božího království: první budou poslední, poslední první (co se dnes jeví jako „in“, může být v království Božím totálně „out“.)

VYPŘÁVĚNÍ

I. HÁDANKY

Děti si dávají hádanky. „Není to vidět, ale je to důležité.“ „Jé, takových věcí je!“ „Tak to zkuste, řekněte něco.“ „Třeba něco za rohem.“ „Nebo když spolu lidi mluví, to taky není vidět.“ „Nebo třeba sůl v polívce, ta tam vůbec není vidět, ale polívka bez soli, brrr, to se nedá jíst.“ „Když naše máma čekala ségru, taky nebyla vidět; ještě nebyla na světě, ale už byla důležitá, celá rodina se na ni těšila a už jí kupovali dárky.“ „A cos myslela ty?“ „Už jste byli docela

blízko s tou solí, myslela jsem na droždí v kynutém těstě, zrovna včera jsme s mámou pekly, a droždí bylo staré a zkazilo nám celé pečení. Taková maličkost, a všechno bylo na nic...“

I dnešní příběhy budou o velkém a skvělém Božím království, které je na začátku nepatrné a skoro neviditelné.

„Kde je to tvoje království? Jak vypadá? Vždyť není vidět! Neví-
díme, že by se něco okolo nás změnilo, lidi jsou pořád stejní a nás
je všehovšudy pár.“ Tak se možná ptali Ježíše učedníci. A podob-
nou otázku si kladli lidé asi i později: „Copak nám Ježíš neslibil
svoje království? Kde je? To tenkrát, když chodil mezi lidmi, to bylo
vše jiné, jasné, ale teď...“ A taky dneska slyšíme: „Takový velký
kostel, a je skoro prázdný! Kde jsou ti lidé?“

II. VŠEDNÍ VZHLED A NEPATRNOST BOŽÍHO PŮSOBENÍ – O HOŘČIČNÉM ZRNU

Ježíš vypráví o Božím království: Je jako hořčičné zrnko, které
člověk zasal do své zahrady; vyrostlo, je z něho strom a ptáci
se uhníždili v jeho větvích. Hořčičné semínko, to je velmi malé se-
mínko, možná byste ho přehlédli, kdybyste nedávali dobře pozor.
A vypadá docela obyčejně, tak nějak všedně. Jenže semínko, to
není konec – v semínku je vždycky skrytá rostlina. A tak když je
malé hořčičné semínko zaseto do země, začne klíčit a růst. Člo-
věk chodí po zahrádce a říká si: „Co jsem to tu zasal? Vypadá to
jako plevel.“ Ale když tam přijde koncem léta, z malých semínek
jsou obrovské keře, o dost větší než ten člověk. A najednou slyší
z těch keřů zpěv ptáků, kteří si tu postavili hnízda a vyvedli mla-
dě. Z malého semínka se stal téměř strom, který může poskytnout
domov ptákům a ochranu a bezpečí před různými škůdci.

A právě tak to Ježíš myslí: „Nemusíte se strachovat, když
se vám zdá, že Boží království nevidíte, nebo když máte pocit,
že váš kostel je prázdný. Boží království se může zdát malé a pře-
hlédnutelné. Ale je tu a roste. Často vypadá docela všedně, někdy
úplně obyčejně – třeba když vám někdo pomůže s úkoly, třeba
když se na vás někdo usměje, nebo když zažijete krásnou neděli
se svými přáteli a rodinou. Boží království se rozhodně neztratí.
Jestli se zdá, že teď není vidět, jednou, díky Bohu, uvidíme úplně
jasně (jako když dostanete nové, správně vyměřené dioptrické brý-
le), jak tu působí a roste. A kolika lidem poskytlo bezpečí a úkryt,
stejně jako hořčičný keř ptákům a jejich dětem.“

III. SKRYTOST BOŽÍHO PŮSOBENÍ – O KVASU

A pak Ježíš vypráví dál: Boží království je jako kvas, který žena

vmísí do tří měric mouky, až se prokvasí. Kuchařky a kuchaři to znají dobře, kvásku je při pečení vždycky mnohem méně než mouky, vajíček a mléka. Na jedno kilo mouky, to je 1000 gramů, stačí jen 40 gramů droždí. Kvásek rozmícháte s trochou vody nebo mléka, přidáte špetku cukru a čekáte. V hrnečku to začne reagovat a růst. Pak to vmícháte do mouky, přidáte další přísady. Droždí není v mouce vůbec vidět. Ale je velmi důležité! Mísu přikryjete utěrkou – a pod ní se začnou dít věci! Trocha kvásku prokvasí celé těsto, promění ho – těsto bude lehké, jako nadýchané, a po upečení dobré a lahodné.

A stejně je to s Božím královstvím. Ve světě je skryté. Ale to neznamena, že se nic neděje. Boží království je zamícháno do světa jako droždí do těsta. A v tom světě působí. Přesto že je nyní skryté, proměňuje svět. Proměňuje ho zevnitř. Jako když máma pošeptá synovi: „Odpusť svému bratru, on to neudělal schválně.“ A syn přemýšlí a svému bratru odpustí, i když je našťvaný. Jeho srdce se proměnilo, a změnil se svět okolo – i jeho bratr smí vnímat tu změnu, cestou do školy už jdou spolu a jeden druhému už nic nevyčítá. A u večere se všichni usmívají. Anebo jako když vás někdo láká: „Pojď, zbijeme ho, nemá se na nás tak blbě koukat.“ A vy řeknete: „Ne, tohle já dělat nebudu.“ A oni se na vás divně dívají, ale nějak je najedou na bitku přešla chuť.

IV. KUDY DO BOŽÍHO KRÁLOVSTVÍ – O DVEŘÍCH

Ježíšovi učedníci byli potěšeni. Když se však vydali na další cestu, nějak se jim to rozleželo v hlavě: „To vypadá, že těch, kteří nakonec budou v Božím království, bude nakonec docela málo. Je to tak, Ježíši? Je opravdu málo těch, kteří budou zachráněni?“

A Ježíš říká: „Vezměte si takové dveře. Můžete se na ně dívat, okukovat je ze všech stran, ale když jimi neprojdete, nikdy se nedostanete dovnitř. Dveře do Božího království jsou úzké. Ne žádné dvojkřídlé dveře, kterými protáhnete kde co. Spíš taková dvířka, co se musíte sklonit a pak ještě zatáhnout břicho, abyste jimi prošli. Někteří těmi dveřmi budou chtít vejít, ale neprojdou, protože s sebou potáhnou spoustu zbytečností. Spousta lidí se ani snažit nebude. Ale jednou se ty dveře zavřou. A pak to těm venku možná dojde – my nejsme vevnitř! A začnou tlouct a bouchat na dveře: „Tak nám přece otevřete!“ Ale zevnitř se ozve Pánův hlas: „Znám vás? Nevím o tom!“ Ti venku se začnou zapřísahat: „Jedli jsme s tebou a pili, a vedle u sousedů jsi učil. Vždyť jsme se viděli!“ Ale za dveřmi bude jen smutné ticho a zůstanou zavřené. Ti venku jen nakukují okny, vidí Abrahama, Izáka a Jákoba, jak spolu

se spoustou dalších sedí u velkolepé večeře. Ale oni jsou venku a vzteky jen skřípou zuby a pláčí.“

„To je ale kruté podobenství,“ říká učedník vedle Ježíše. „Ano,“ říká Ježíš, „ale je to jen podobenství, a já vám ho tu vykládám, protože teď jsou ty dveře ještě otevřené. A protože chci, abyste těmi dveřmi co nejdřív vešli. Jsou úzké, ale projít se jimi dá. Nemusíte mít pro to žádné zásluhy – naopak, ty musíte nechat venku. Před dveřmi musíte odložit všechno, na čem si zakládáte. I svůj majetek, na kterém tak lpíte. Vysoké vstupné nevybíráme, na úplatky nás nedostanete. Nepomůže žádné odvolávání na to, že jste ze skvělé rodiny, že všichni vaši příbuzní chodí do kostela. Neprojdete ani s pýchou, nepomůže vypočítávat, kolik dobrých skutků jste udělali; nebo s kým jste se znali a koho jste poslouchali.“

„Pamatujete si na toho muže, který prosil za svého nemocného sluhu? Poslal ke mně vzkaz: „Pane, vůbec si nezasloužím, abys vstoupil do mého domu, stačí jen tvoje slovo – a můj sluha bude zdrav.“ To byla víra! Uvěřil, že Ježíšovo slovo může uzdravit jeho sluhu. Nebylo potřeba nic víc, než právě víra. I vy takhle můžete vejít úzkými dveřmi na hostinu do Božího království. Jen věřte, že už nyní ve světě pracuje Boží království. Že malé začátky neznamenají malé konce. Naopak, stejně jako kvas působí Boží království ve světě změnu. Takže vejděte a staňte se součástí kvasu, který mění svět; staňte se útočištěm a bezpečným místem. Vejděte na hostinu, bude velkolepá!”

„Pane, ty jsi skvělý! Díky, že nás do toho svého království zveš. A že jsi nám řekl o těch dveřích, abychom nemuseli zůstat venku!“ radují se zástupy okolo Ježíše.

MODLITBA

Pane, nejsem hoden, abys vešel pod mou střechu, ale řekni jen slovo a má duše bude uzdravena. Protože tvé je království, do kterého chci vejít, a tvá je moc, která mě může protáhnout i nejužšími dveřmi, a tvá je sláva, kterou chci zažívat a ukazovat dalším. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Co je víc vidět ? Věci, které jsou dobré a které se povedou – anebo to, co je zlé?
- Je pravda závislá na množství lidí (kde je víc lidí v neděli – v supermarketu nebo v kostele...?)?
- Víte, že o křesťanech se moc nevědělo, byli přehlédnutelní, a přece jako bacil, jako kvasnice „nakazili“ celou společnost (působením křesťanství zevnitř se např. zhroutil otrokářský systém,...)
- O čem si myslíte, že na to máme právo?

O HOSTINÁCH A HOSTINĚ

L 14,7-20

12.3.2006
2. neděle postní

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 145,15-16 — Oči všech s nadějí vzhlížejí k tobě a ty jim v pravý čas dáváš pokrm, otvíráš svou ruku a ve své přízni sytíš všechno, co žije.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 14,7-11

PÍSNĚ

V království Božím místa dost (S 359, EZD 694), Spolu lámejme chléb na kolenou (S 305; EZD 683); Má duše Boha velebí (S 176; EZD 627); Ó Pane můj (EZ 510); Báječněj bál (S 14); Radujme se vždy společně (EZ 397; BTS 1); Nás zavolal jsi, Pane (EZD 680); Dnes k svému stolu zve nás Pán (EZD 682)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **motiv hostiny** – kolem něj krouží děj celé 14. kapitoly. Ježíš je pozván (v.1) do domu farizea, zřejmě na večeri (rec. slovo, které je tu užito, znamená hlavní denní jídlo, podle toho, kdy se konalo, buď oběd nebo večeře, ale také hod, hostina). Hostina je v tomto případě pořádána při příležitosti soboty (šabatu), přičemž se odehraje incident s uzdravením postiženého vodnatelnosti. Poté dává Ježíš k dobru první podobnosti – o přebírání předních míst na svatební hostině s poučením, že zasedací pořádek je nejlépe zaplňovat odspodu. Klíčová slova se týkají záměny prvních a posledních, povýšených s poníženými. Druhé poučení, ve stejných intencích, směřuje k farizeovi, který večeri pořádá: když činiš hostinu, nezvi ty, kteří se ti odvděčí, ale „žebráky, chromé, kulhavé a slepé“ – tedy tytéž, jaké pak zahlédneme v posledním podobnosti o hostině (v.16-24).

Zajímavý je kontrast prvního podobnosti, kde je příběh postaven na dravosti při obsazování míst, a posledního, které líčí nezáměr o místa na hostině. Tomu (že nebyl zájem), uvěříme, kupodivu, snáze než podobnosti o obsazo-

vání míst (v.7.-11), kde Ježíš jakoby jen komentuje to, co kolem sebe vidí.

– **království Boží** – z narážky ve v.15 můžeme vyčíst, že se v podobnostech jedná právě o něj! Hospodářem (hostitelem) je Hospodin, jediným služebníkem Ježíš Kristus a hostina pak metaforou mesiášského věku. Hostina zde vyjadřuje pozitivní událost, zahrnující v sobě radost; je to tak zásadní událost, díky níž všechno ostatní dostává punc druhoradosti. Není to ryze soukromá záležitost jednotlivce (jednomu se blbě slaví); do popředí vystupuje motiv společenství, stolování s Ježíšem, které souvisí až s Večeří Páně.

– **hodina večeře** („když měla hostina začít“, v.17.) – to není časový údaj v našem přesném pojetí hodiny. Hodina hostiny není stanovena předem; logicky se dá předpokládat, že začne, jen co bude jídlo připraveno a hosté na svých místech. Hodina je u Lukáše vyjádřením času (kairos); vyvrcholením určité časové lhůty. Je dobré podržet si v paměti, že o ten čas skutečně půjde.

– **vymlouvat se** – v češtině je tento výraz často vnímán spíš pejorativně; zde je míněno „omluvit se“ (ve smyslu odmítnout). Z textu trčí šablona, podle které se pozvaní hosté omlouvají. Ti

„všichni“ jsou zde zastoupeni třemi ukázkami, i když je zjevné, že těch, co pozvání odmítli, muselo být daleko víc... „Jeden jako druhý“ na to jdou stejně: Něco jsem pořídil – musím to jít prověřit – prosím, omluv mne. Jenom tomu třetímu stačí konstatovat, že se oženil, což je tak závažná věc, že nepotřebuje ani omluvu. Pozvání odmítají, mají dost svých starostí. Od hostitele vlastně žádný z nich nic neočekává – hostina by byla jen jedna další starost v jejich bohatém programu dne.

– **přinut** – Pro některé křesťanské vykladače se toto slovo stalo odrazovým můstkem pro násilné pokřesťanštění nebo zdůvodněním použití násilí vůči „jinak věřícím“. Lidé nejsou hnáni do Božího království násilím pod pohružkou trestu. To platí především při výchově dětí – má se jim dostávat opakovaného pozvání, nikoli výhrůžek a donucování.

– Neměl by zapadnout důraz na to, že **vše je připraveno** (v. 17) To dává hostině její kvalifikaci a jedinečnost. Navíc, my jsme zváni a nemusíme připravovat nic.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– Všichni vybraní reprezentanti mají své dobré důvody, aby nepřišli. Vysvětlete dětem, že problém zde neznamenají omluvy, ale priority. Tedy to, že statky a volci mají přednost před společenstvím s hospodářem. Hostina je momentálně trapnou povinností, ne radostí. Navzdory tomu, že odložením své péče o majetek by o něj nijak nepřišli. V neprospěch třetího pozvaného hovoří hned následující perikopa (v. 25-27). Ten kdo „nemá v nenávisti“ otce, matku anebo svou ženu, nemůže se stát Ježíšovým učedníkem.– Tedy ten, kdo nemá jasno v prioritách...

– Podobenství poněkud nabourává náš pojem svědomitosti. Pozvání hosté se chovají vlastně podle našich měřítek správně, spořádaně: prvně práce, potom zábava, prvně rodina, potom všechno ostatní. Zdůrazněte, prosím, že hostina v podobenství není pracov-

ní povinností (stejně jako jí není ani naše víra). Zůstává radostným veselím – a přesto má přednost.

– Kámen úrazu: to, co se jednomu zdá jako „blahoslavená možnost“, jiní odsouvají v pořadí důležitosti. Nesouvisí to náhodou s tím, že o Božím království vypráví – a hostiny/u pořádá právě Ježíš, kterého znalci Božích věcí a rodáci už nejednou vypakovali? (Lk 4)

3. METODICKÉ POKYNY:

Svůj výběr toho, co je pro ně radost a co povinnost, mohou děti vyznačit tak, že si podle něho vybarví kroužky dvěma různými pastelkami. Tento úkol je může na začátku do napětí podobenství uvést. (Než začnete vyprávět, ptejte se jich, u čeho spíš namítají, že mají mnoho jiných důležitých věcí na práci. Zda u toho, co označily jako radost, nebo u toho, co vybraly jako povinnost.) Stejně tak může ovšem dětem pomoci při domýšlení významu podobenství na závěr.

4. POMŮCKY:

Na začátek si zahrajte hru, při níž děti za doprovodu kytary, nebo za zpěvu vedoucího chodí kolem židli (židli je o jednu méně než dětí). Když zmlkne doprovod nebo zpěv, děti se posadí na židle. Kdo „neurve“ pro sebe židli, vypadává ze hry. Hraje se tak dlouho, dokud nezbude jen jedna židle s vítězem. Pak řeknete: „Takhle to chodí ve hře nebo i v životě se s tím potkáte, ale u Ježíše, v království Božím, které s ním přichází, je to úplně jinak, tam je pro každého místa dost. A zazpívejte si písničku.„V království Božím místa dost“.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro **Teofila**:

Teofil: Lukáši, potkal jsem se s názorem, že v prvé řadě je království Boží určeno křesťanům z židů a teprve až ve druhé a třetí řadě nám, bývalým pohanům, nyní křesťanům... Jak to teda je, mají do království Božího přednostní vstup zasloužilejší a až po nich

(pokud zbude místo) ti méně zasloužili? A co ti nezasloužili...?

Lukáš: Povím ti jedno podobenství; království Boží je v něm přirovnáno k hostině, vyprávěl je kdysi Ježíš. To podobenství nastavuje zrcadlo každému z nás. Jsem zvědav, jak se v něm poznáš ty, Teofile...“

Pro **mladší** školní věk:

Jak to vnímáte, když na vás v neděli ráno rodiče volají, že už je čas jít do kostela? Vyrušuje vás to z něčeho, co byste dělali raději, nebo s tím více-méně počítáte, celkem bez problémů se zvednete a jдете s nimi...?

Pro **střední a starší** školní věk:

Máte rádi hostiny? Co se vám vybaví nejdříve: dostatek všeho, radostná atmosféra, setkání s řadou lidí... Nebo spíš starosti se zařizováním všeho možného, spousta peněz, které to určitě bude stát, spousta času, který je nutné věnovat přípravě takové hostiny... ?

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

Podle reakce dětí můžete navázat třeba: „tak to jste na tom líp, než ti, o nichž Pán Ježíš vyprávěl své podobenství...“;

nebo: „tak to jste na tom podobně, jako ti lidé z podobenství, které vyprávěl Ježíš na jedné hostině...“

a) pro **mladší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Společný stůl je připraven
- III. Pozvání se omlouvají
- IV. Pán se zlobí, ale neznamená to konec hostiny

b) pro **střední a starší věk:**

- I. Motivace
- II. O hostinách a hostech: pozor na zasedací pořádek!
- III. Ježíš doporučuje místo hostiny pro přátele dobročinné hody pro sociální případy
- IV. Chystá se velká hostina, ale...
- V. Prioritou pozvaných není pozvání na hostinu, posílají místo sebe omluvu
- VI. Hostina v ohrožení, ale...
- VII. Hospodář nenechá hostinu padnout
- VIII. Místa pozvaných zaujímají lidé bez polí, volů a manželek, lidé všelijak málo-mocní
- IX. Přijmout pozvání, na tom vše záleží.. Nyní je čas, kdy se zve na hostinu..

VYPRÁVĚNÍ

I. O HOSTINĚ, NA KTEROU SE VŠICHNI TLAČILI

Ježíš byl jednou hostem u jednoho z předních farizeů. Když se lidé usazovali ke stolu, všiml si, že vždycky jsou nejdřív obsazena místa vepředu. Co nejbliž u hostitele. Byla to místa čestná, kdo tam seděl, ten byl ostatním na očích, byl považován za důležitého. Hodně lidí se tam snažilo protlačit, aby získali co nejlepší místo.

Kde je dneska takové dobré místo? Kam se lidé snaží protlačit dnes, aby byli slavní, aby si jich každý všiml? Chtěli byste, aby vás každý znal? Je to příjemné, když se člověk stane „hvězdou“? Musí člověk dnes něco mimořádného dokázat, aby byl známý a slavný, nebo stačí být viděn, stačí aby se o něm psalo? A naopak – je člověk, který něco umí doopravdy dobře, vždy slavný?

Když Ježíš viděl ty, kteří se drali na čestná místa, řekl: „Když tě někdo pozve na svatbu, nesedej si dopředu. Vždyť mezi pozvanými může být někdo váženější, než jsi ty, a ten, kdo vás oba pozval, přijde a řekne ti: „Uvolni mu své místo!“ a ty pak musíš s han-

bou dozadu. Ale když tě někdo pozve, jdi a posaď se na poslední místo; potom přijde ten, který tě pozval, a řekne ti: 'Příteli, pojď dopředu!' Pak budeš mít čest přede všemi hosty.

Člověk, který seděl vedle Ježíše to slyšel a zeptal se: „To tedy znamená, že máme sedět jako puťky vždycky vzadu? Že třeba v kostele máme sedět až v zadní lavici a předstírat skromnost? To by přece bylo pokrytectví.“

„Ne, poslouvej dobře,“ řekl jiný posluchač. „Jde o to, uvědomit si, proč věci děláme. Jestli nám dělá dobře, že nás za to druzí obdivují, jestli chceme sklidit uznání a pochvalu. Anebo jestli nám jde o to, že nás věci baví, umíme je, jsou dobré pro ostatní.“

Když člověk dělá věci jenom nebo především proto, aby byl být slavný, uznávaný, nebo třeba bohatý, pak se to dříve nebo později pozná. Ale když člověk dělá věci poctivě – jako službu, nebo protože to umí a že ho to baví, nebo prostě dává radost i důvod k zamyšlení druhým lidem, pak se vůbec nemusí starat o to, jestli je slavný nebo ne. Nemusí se drát o své místo na slunci.

II. NEZVI TY, KDO SE TI MOHOU ODPLATIT

Koho byste si nepozvali domů?

Hostitel poslouchat Ježíšovo podobenství a přemýšlel, co to znamená právě pro něj. Přemítal: Nemusíme tedy dělat věci jenom proto, že z nich máme slávu. Máme dělat něco dobrého pro druhé. No a to právě dělám – pořádám tu hostinu pro tolik lidí, otevřel jsem jim svůj dům. To je jistě skvělé.

Ježíš se však k němu otočil a řekl: „Dáváš-li oběd nebo večeri, nezvi své přátele ani své bratry ani příbuzné ani bohaté sousedy.“ Hostitel se zarazil. „A co je na tom špatného? Proč bych nemohl pozvat ty, které mám rád?“ „No to samozřejmě můžeš. Ale přemýšlej znovu, proč to děláš. Koho k sobě zveš? Ty, kteří jsou na stejné úrovni jako ty. Lidi, od kterých si myslíš, že ti tvé pozvání oplatí. Zveš k sobě jenom ty, kteří mají podobné názory, kteří k tobě budou milí a zdvořilí – vždyť ty je vlastně zveš tak trochu kvůli sobě. Protože ti to nějak vrátí.“

Hostitel zprudka odpověděl: „A koho mám podle tebe zvat? Nějakou cháturu z ulice, nebo co?“ „Ano,“ odpověděl klidně Ježíš. „Pozvi toho, kdo to opravdu potřebuje. Pozvi i lidi, kteří tě vyruší z tvého klidu. Třeba i chudé, zmrzačené, chromé a slepé. Pokud chceš udělat něco dobrého, udělej to kvůli druhým lidem a ne kvůli sobě. Právě tak poznáš, jestli děláš věci, jen aby ses zalíbil, nebo proto, že jsou skutečně dobré. A neboj se, i když sám z toho teď nic mít nebudeš, o svou odměnu nepřijdeš. Bůh na tvoje milosrdenství nezapomene.“

III. HOSTINA, NA KTEROU SE NIKDO NETLAČIL

Kam se lidé dnes naopak netlačí? Touží hodně lidí setkat se s Bohem? Proč myslíte, že to tak je?

Zkoprnlý hostitel se pohroužil do svých myšlenek, ale člověk, který seděl blízko, zvedl pohár a zvolal: „Ano, blaze tomu, koho Bůh odmění; blaze tomu, kdo může být na jeho hostině.“

Ježíš se na něj krátce podíval a začal vyprávět: „Byl jednou jeden člověk a pořádal hostinu.“ „To bych si dal líbit,“ řekl spolustolovník. „Myslíš?“ opáčil Ježíš. „Ten pán všechno pečlivě přichystal, připravil každý detail, nakonec už chybělo jen jediné. Aby přišli hosté. Poslal tedy služebníky, aby přivedli pozvané. Ale když přišli za prvním, ten vzkázal: Koupil jsem pole a musím se jít na ně podívat.“ „To byl asi nějaký hlupák“, řekl ten muž sedící vedle. „Copak to nemohl nechat na jindy?“ „Možná“, odpověděl Ježíš, „ale u dalších to bylo stejné. Jeden potřeboval vyzkoušet pár volů a druhý se oženil a proto nemohl přijít.“ „No to chápu“, ozval se soused z druhé strany. „Člověk přece nemůže koupit volské spřežení, aniž by ho vyzkoušel. A musí se starat o rodinu.“ „Já to neberu“, řekl ten první spolustolovník. „Když se někde pořádá hostina, tak si ji přece nenechám ujít. Voly si můžu vyzkoušet i zítra. A manželku můžu vzít s sebou.“

„No vidíš, a přitom právě tohle spousta lidí nechápe. Myslí si, že věřit Bohu znamená mít spoustu povinností navíc. Třeba chodit do kostela, modlit se, číst bibli, atd. A protože už mají na práci spoustu jiných důležitých věcí, tak už nechtějí mít žádnou další povinnost navíc. Nechápu, že pozvání od Boha je jako pozvání na hostinu. K radosti, k tomu, aby mohli ty svoje starosti a povinnosti odložit. Načerpát novou sílu – právě z modlitby, z bible, z bohoslužeb. Radši jsou dál zahrabaní ve svých povinnostech, které jsou ovšem důležité. Ale nikdy se nedoví, proč to všechno vlastně dělají. Nemají totiž čas se zastavit. A možná nemají chuť se zastavit a setkat se v klidu s Bohem, protože by pak mohli zjistit, kolik těch věcí, které si dali za povinnost, je zbytečných a jen je okrádají o radost ze života.“

„No a nenapínej nás. Jak to nakonec dopadlo s těmi pozvanými?“ „No to víš, když se to pán domu dozvěděl, pěkně se naštvál a poslal svého služebníka, aby vyšel a pozval každého, koho v městě potká. I chudé, zmrzačené, slepé a chromé. No a ti přišli rádi. Ale ještě zbylo místo. Ten služebník musel vyjít ještě jednou a sebral kdejakého tuláka, jen aby byl dům plný. A tak se tam tehdy měl dobře kdekdo. Vlastně všichni. Jenom ti, kteří byli pozváni, ostrouhali. Víš, nenašli si čas ani na to, aby se mohli radovat.“

MODLITBA

Bože, někdy nás ovládá strach. Abychom nebyli bezvýznamní. Aby si nás ostatní vážili. Abychom měli dost kamarádů, abychom nezůstali sami. Ten strach nás nutí dělat věci, za které se pak třeba i stydíme. Prosíme tě, abychom si byli jistí tím, že pro tebe máme nesmírnou hodnotu vždycky. Posílej nám prosím lidi, kteří doopravdy milují a nechtějí, abychom se hlavně „předvedli“. – Děkujeme ti, že nás zveš na hostinu. Uč nás být s tebou z radosti a ne z povinnosti. Ukaž nám, jak ke své radosti pozvat i ostatní. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Napadlo vás, jak tohle podobenství souznívá se slavením večere Páně? Nechte děti vyjmenovat společné rysy. Můžete s nimi též hovořit o tom, jakým dojmem v této souvislosti působí podobenství a jakým dojmem slavení večere Páně ve vašem sboru.
- Kterí lidé jsou dnes považováni za druhořadé, podceňované, „naprosto nemožné“, neschopné účasti na „plnohodnotném životě“, znevýhodněné, postižené, pohrdané, zavržené, do zavržení se ženoucí?
- Ostýcháte se, když vás někdo zve do společnosti, kde jste ještě nebyli? Máte strach z trapasu nebo se těšíte z mimořádné příležitosti?
- Zkuste vyjmenovat a zapsat si, co na správné hostině nemá chybět. Pak seznam projděte a popřemýšlejte, bez čeho všeho by se hostina obešla a naopak, zda jste na něco důležitého nezapomněli (radostná atmosféra, dobré vztahy, dost místa i pro nečekané příchozí...)

PODOBENSTVÍ O NALEZENÝCH 19.3.2006

L 15,1-32 3. neděle postní

VSTUPNÍ VERŠ

51,14 — *Dej, ať se zas veselím z tvé spásy, podepři mě duchem oddanosti.*

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 15,1-7

PÍSNĚ

V království Božím místa dost (S 359, EZD 694); Mír na zemi daruj nám (S 184, EZD 702); Ó dobrořeč, má duše, Bohu svému (EZ 103/1-2); O pokání (S 276), Radujme se vždy společně (EZ 397, BTS 1); Tvá, Pane, láska (EZD 635)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **podobenství** je odpovědí na reptání farizeů a zákoníků. Ježíš se s nimi nehádá; vypráví jim podobenství; pro jistotu hned tří za sebou, aby pochopili, jaká je radost království Božího a jak jí uprostraňovat místo (pro církevní lid jsou ta podobenství mj. pomůckou, jak se radovat z toho, co se podařilo a nepoukazovat jen zatrpklé na to, co se nedaří). Podobenství nepoukazují na námahu, vynaloženou na hledání (ovce, peníz) ani na trápení otce (marnotratný syn), ale vyzdvihují právě radost z nalezeného.

– **farizeové a zákoníci** – evangelista Lukáš píše pro čtenáře, kteří neznají příliš poměry v Palestině. V postavě farizeů mu zřejmě nejde o příslušníky konkrétního náboženského směru, v Ježíšově době rozšířeného, ale o určitý **typ postoje víry**: o nadřazenost věrných věřících („tradičních“ křesťanů). Proto nejsou farizeové charakterizováni tím, co je pro ně typické – výklad zákona (dodržování ustanovení), ale svým **reptáním** – samospravedlivou kritikou Ježíšova přístupu k hříšníkům – *Co myslíš, Teofilu, nepotkáváš se taky s takovými ve vašem sboru?*

– **ovce – pastýř** – tento vztah určují slova bloudit. hledat. Jestliže hříšník či

odpadlík je v podobenství představen jako bloudící ovce, pak jeho odpovídajícím protějškem je pastýř a odpovídající reakcí tohoto protějšku je hledání, nikoli exkomunikace, vyhnání. Hledání se děje za účelem záchrany, nikoli za účelem dopadení a vykonání spravedlnosti. Právě pro tento pohled na hříšníka je obraz pastýře a ovce velice důležitý. Vztah Boha a hříšníka si až příliš často představujeme jen jako vztah soudce a provinilce. Máme-li takovéto představy (*viz reptající zákoníci*), zní nám nesmyslně, že by Bůh mohl dopadnout a nepotrestat. Podobenství nás přesvědčuje o opaku: jediné, co dává v tomto obrazu (pastýř-ovce) smysl, je to, že ji vyhledá, aby ji bez výčitek pomohl. (dle J. Mrázka „O kozlech, ovčích a lidech“)

– **podobenství o ztraceném penízi** pouze dubluje, umocňuje, podobenství předcházející. Tady možná zaujme, že žena po provedeném gruntování baráku za účelem nalezení jedné mince, si nesedne a nenadává, co jí to dalo za fušku, ale jde a pozve sousedky na mejdan, aby se radovaly spolu s ní (u toho pastýře je to taky, ale tady to zní nějak výrazněji...)

– **Otec** – vlastní hlavní postava příběhu; je to on, kdo rozhoduje a posunuje děj k dobrému konci. Samotné

podobenství má kořeny v patriarchální společnosti, kde měl otec skutečnou moc. Přesto zde otec nemá synovi za zlé, že chce jít do světa a vybaví jej penězi – přenosnými prostředky své péče. I v dáli je možné být Otcovi věrný. Z Lk 15,18 lze vyčíst, že jde o Boha; hřích proti nebi a vůči otci stojí paralelně vedle sebe. Pohroma tedy není způsobena tím, že syn opustí otcovský dům, nýbrž jeho chováním v daleké zemi.

– **mladší syn** – konzumuje, žije rozmařile a rozhazuje otcovský majetek, což je podle knihy Přísloví (29,3) protikladem moudrosti. Hlad a nouze potom fungují jako katalyzátor krize. Mladík hladověí a je jako žid ještě ponížěn prací u vepřů, nečistých zvířat. Nejde o podřadnost zaměstnání, že by práce u vepřů byla taková, za kterou je třeba se stydět. Jde o ztrátu náboženské identity. Mladší syn se své víře naprosto odrodil, chová se jako ten, kdo neví, co je čisté a co nečisté. Konzum, touha mít a užít si mu zatemní mozek tak, že se odcizí svému lidství; jako člověk hyne, končí u prasat...

Nakonec vidí, že jeho jedinou vyhlídkou je smrt: „Já tu hynu hladem!“ Tohle věcné hodnocení situace je spojeno s převratem v jeho myšlení. Nyní poznává a stinnou stránku společnosti, orientované na konzum, na spotřebu, a už tím překonává své odcizení. Jde „do sebe“, případně „k sobě“, když svou naději opět spojuje s viděním vztahů, které platí v otcovském domě (rozuměj v království Božím).

V království Božím (v domě Otcově) mají všichni chleba dost (v.17). Chleba, ne maso, chleba se rozdělují denně. Nastupuje tu nová stupnice hodnot (stejně jako v blahoslavenstvích /Lk 6, 21/, v bohoslužebném setkávání prvňáků /Sk 2, 44-47/, v modlitbě Páně /prosba za příchod království Božího a za chléb; Lk 11,3/. („Milost podle Písma a starokřesťanských autorů“)

– **výčitky staršího syna** prozrazují, že jeho život není naplněn radostí, ale

pocitem povinnosti a úzkostí o svou čistotu. Nechápe, že vše, co má, je dar, z něhož se může radovat.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– **99 ovcí ku 1 ovci** – Nezapomínejte se otázkami, jak je zabezpečeno po dobu hledání oněch 99 nezatoulaných ani zda by skutečný pastýř opravdu tak jednal... (asi ano, protože na začátku se Ježíš dovolává zkušenosti přítomných: „má-li někdo z vás 100 ovcí...“). Podobenství vypráví jenom to, co je pro výklad důležité. V našem případě je to záchranná akce, při které je docela přirozené středem pozornosti zatoulaná a „pomýlená“ ovce. Přemýšlení nad tím, co mezi tím dělalo těch 99, by nás zavedlo na falešnou stopu.

– Vyprávění nestylizujte tak, že „všichni jsme jako ty ztracené, zbloudilé ovečky, které dobrý pastýř Pán Ježíš hledá.“ Každý člověk se nemusí v každé chvíli vnímat v roli „ztracené ovce“. Děti zvláště se raději identifikují s houfem, s většinou a často zaujímají vůči „podezřelým jednotlivcům“ přezíravý a nepřející postoj. Vysvětlete dětem, že vnímá-li se člověk jako jedna z těch právě „bezproblémových“ 99 ovcí, pak to ale znamená nechat si líbit, že ovce bloudící se těší pozornosti, a nikoli opovržení, odsouzení nebo výčitkám. Úvaha o tom, že vždy a za všech okolností jsme hříšníci a tedy bloudící ovce, by v této souvislosti byla spíš útěkem než projevem pokory. (Volně podle J. Mrázka „O kozlech, ovcích a lidech“)

– Úskalím by mohly být i tradiční názvy podobenství (a naše předporozumění) – o ztracené ovci, penízi, marnotratném synu. Nejsou ta podobenství spíš „O radosti – z nalezených ztracenců“ a neměla by se tak i jmenovat?

3. METODICKÉ POKYNY:

Pokud budete dětem vyprávět všechna tři podobenství z 15. kapitoly Lukášova evangelia, je lepší, aby děti hledaly ztracenou ovečku až po vašem výkladu. Je ovšem také možné obrázkem začít. Řekněte dětem, aby si představily,

že jsou pastýři, kterým se jedna ovečka ze stáda ztratila, a rozdejte jim obrázky, aby se ji pokusily na nich najít. Budou asi soutěžit, kdo ji najde první. Zeptejte se jich pak, zda měly radost, že ji našly. Na to navažte, že právě o téhle radosti Ježíš mluví a ukazuje ji těm, kdo se z nalezených radovat neuměli. Aby děti věděly, o jakou radost jde, vyprávějte jim pak už jen podobenství „o nalezeném a o zapšklém synu“.

4. POMŮCKY:

a) pro mladší: napište společně s dětmi na tabuli nebo arch papíru, co jim působí radost (malé děti mohou jmenovat, větší děti psát... ; dejte jim prostor k aktivitě). Pak se pokuste dojit ke shodě, co z toho působí radost všem zúčastněným (nebo aspoň většině).

b) pro starší: na jednu stranu archu papíru (tabule) společně napište různá provinění a pak přemýšlejte, řekněte, případně napište, za jakých podmínek bychom je mohli druhým odpustit. Potom se na stejná provinění podívejte s otázkou, za jakých podmínek je může odpustit Bůh (ukáze se zřejmě, že Boží odpuštění jaksi „předpokládáme“, zatímco sami s tím máme trochu problémy).

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro **Teofila**:

– Všiml jsem si, Lukáši, když minule přišel do shromáždění ten přistavní dělník, myslím, že se jmenuje Zero, jak se někteří presbyteri divně tvářili; povídá se totiž o něm po městě ledacos nepěkného... Co si o tom, Lukáši, myslíš? Jak se máme k takovým lidem chovat?

– Případně: Teofil přijde za Lukášem s problémem: Mně starý bratr XY povídal, že tu stejně jako pokřtěný pohan nemám plnohodnotné místo a že z toho nemá moc velkou radost, že se sem do sboru začínají natahovat podobní jako já...“ Co ty na to, Lukáši?

Pro **mladší** školní věk:

Jak by se vám líbilo, kdyby pan učitel/paní učitelka na školním výletě

se nejvíc věnoval/a, nejvíc si povídal/al s vaším spolužákem, který je protivný a dělá nejvíc problémů? Naštvalo by vás to nebo byste z toho měli radost?

Pro **střední a starší** školní věk:

Stalo se vám někdy, že jste provedli něco, čím jste rodiče zarmoutili? Dovedli jste pak přijít za nimi a říci: „promiň, udělal/a jsem chybu?“ – Jak rodiče reagovali?

... A na to se Lukáš vytasí s Ježíšovým podobenstvím „o radosti z nalezených“.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) pro **mladší** školní věk:

Můžete začít tím, že za Ježíšem přicházeli i lidé nevalné pověsti a on se jim nevyhýbal, věnoval se jim a dokonce měl radost z toho, že přišli: tak, jako se raduje pastýř, když najde (vrátí zpět) nalezenou ovci, žena, která vystrachá zakutálený peníz; jako se raduje otec, vítající doma syna, který už byl skoro ztracen...

Motivace

- I. Zasloužili reptají proti Ježíšovu jednání
- II. Ježíš otevírá království Boží i pro nezasloužilé – vypráví o tom tři podobenství
- III. O radosti z nalezených (podobenství o ovci a penízi)
- IV. Radost se násobí sdílením (podobenství o marnotratném synu)

b) pro **střední a starší** školní věk:

Nechte děti, osměli-li se, vyprávět o jejich zkušenosti. Na ně můžete navázat podobenstvím o marnotratném synu.

- I. Motivace
- II. Pobožní zatrpkle hodnotí Ježíšovo chování, Ježíš vypráví podobenství o marnotratném synu
- III. Netrpělivý synek chce svůj podíl a naloží s ním po svém
- IV. Mladší syn se ocitá bez prostředků, bez zázemí, bez důstojnosti
- V. Poznává a vyznává: „Bože, jak hluboko jsme klesl...“

- VI. Trpělivý otec vyhlíží, slitovává se, projevuje lásku
- VIII. Starší syn je pohoršený a uražený otcovým jednáním
- VII. Mladík se vrací s pokorou služebníka, otec mu vrací důstojnost syna
- IX. Otec miluje i staršího syna a zve jej k radosti

VYPRÁVĚNÍ

I. CO MŮŽE ČLOVĚK ZTRATIT

Už jste někdy něco ztratili? Co všechno může člověk ztratit? A stalo se vám naopak, že jste něco ztraceného našli? Co člověk v tu chvíli cítí?

Člověk může ztratit leccos. Klíče, peníze, čepici. Někdy se člověku stane, že věc přímo neztratí, ale zapomene na ni, že ji má. Zapadne třeba někam na dno skříně nebo do šuplíku, který nikdo dlouho nepřebírá. Anebo třeba oblíbená hračka, která leží zapomenutá na dně bedny s ostatními hračkami. Když pak člověk najde takovou věc, má z ní větší radost, než kdyby mu ležela celou dobu před očima.

Ale můžeme ztratit věci, které nejsou vidět? Může člověk ztratit třeba víru? Naději? Může člověk ztratit třeba přátelství? I to se může stát. To, že člověk zapomene na své kamarády, zapomene na lidi, kteří ho mají rádi. Zapomene se modlit a tak zapomene děkovat a zapomene, že život je dar. A pak zapomene i na Pána Boha a na všechno to dobré, co pro nás udělal.

Člověk, který na tohle všechno zapomene, se ztratí. Ztratí se všem, kteří ho měli rádi, lidem v rodině i v kostele, ztratí se i Pánu Bohu, protože už s ním nechce mluvit ani ho poslouchat.

II. ZTRATIL SE SYN

Ježíš o tom vyprávěl příběh: Jeden člověk měl dva syny. Ten mladší jednou řekl tatínkovi: „Táto, co se stane s naším majetkem, až jednou umřeš?“ „Coby,“ odpověděl tatínek, i když ho možná mrzelo, že syna zajímá zrovna majetek, „všechno, co máme, se rozdělí mezi tvého bratra a tebe.“ Mladší syn řekl: „Táto, já nechci čekat. Dej mi to, co mi bude patřit, hned teď.“ Tatínek měl své syny radši než všechno, co měl, a tak nakonec rozdělil svůj majetek mezi oba bratry.

Mladší všechno honem prodal a vyrazil do světa. Zpočátku se mu dařilo dobře. Měl dost peněz, a tak si dopřával to, co se mu zachtělo. Našel si nové přátele, a protože za ně všechno platil, bylo jich kolem vždycky dost. Jenže jednoho dne přišlo to, co přijít muselo. Sáhl ráno do váčku s penězi a zjistil, že poslední zlatý peníz je fuč. A pak to šlo rychle. Vyhodili ho z bytu, protože neměl na nájemné, musel prodat své drahé šaty, aby měl vůbec na jídlo.

A bývalí kamarádi? Když viděli, že nemá ani vindru, začali se mu obloukem vyhýbat. Navíc se v té zemi málo urodilo, jídlo začalo být drahé a mladší syn měl nejednou hlad. Hledal práci, ale i o tu byla nouze. Žádné pořádné zaměstnání nesehnal. Až jeden člověk se nad ním slitoval a vzal ho jako pasáka vepřů. To byla pro něj ta poslední potupa. Dosud považoval vepře za nečistá zvířata a teď se o ně má starat. Taková špinavá práce, a ještě nedostával ani pořádně najíst. Byl tak na dně, že by jedl i slupky, které sypal vepřům do jejich koryta, ale i ty si pán hlídal.

III. JE CESTA ZPÁTKY?!

Když mu bylo nejhůř, vzpomněl si na svého otce. U něj má i ten poslední služebník dostatek jídla a žil důstojnější život než on tady. Mladší syn se rozplakal. Celou noc se převaloval na slámě, kterou měl místo postele. Nemohl spát. Přemýšlel o svém životě i o tom, jak moc ublížil svému otci. Co kdyby šel a poprosil o odpuštění. Zároveň se v něm ale ozýval hlásek: „Teď si tě vychutná, uvidíš. Jako bych ho slyšel: Á, mladý pán se vrátil ze svého výletu.“ A z druhé strany mu hlavou zase znělo: „Copak mu můžeš vůbec přijít na oči po tom všem?“

Mladší syn bojoval celou noc. Až k ránu se rozhodl. Vstanu, půjdu ke svému otci a řeknu mu: „Otče, strašně jsem se proti tobě provinil. Už nemám právo nazývat se tvým synem. Přijmi mne aspoň jako jednoho ze svých nádeníků.“ A tak se sebral a vydal se zpátky k domovu. Nešlo se lehko. Cestou si pořád opakoval to, co řekne, až svého tátu uvidí.

Když byl ještě daleko, otec ho spatřil...

IV. JE TĚŽKÉ SE VRÁTIT?

Zkuste teď vymyslet různé varianty, jak by mohl příběh pokračovat. Zkuste zdůvodnit jednotlivé verze. Znáte podobný příběh z vyprávění, z filmu, z vlastního života. Proč je těžké se omluvit? Jak reagujeme na omluvu?

Když byl ještě daleko, otec ho spatřil a... a hnut lítostí běžel k němu, objal ho a políbil. Syn honem začal ze sebe soukat předem naučenou větu: „Otče, zhřešil jsem proti nebi i vůči tobě. Nejsem už hoden nazývat se tvým synem...“, ale ani to nestačil doříct. Ani nestačil požádat o pouhou službu nádeníka. Otec rozkázal svým služebníkům: Přineste ihned nejlepší oděv a oblečte ho; dejte mu na ruku prsten a obuv na nohy. Přiveďte vykrmené tele, zabijte je, hodujme a buďme veselí, protože tento můj syn byl mrtev, a zase žije, ztratil se, a je nalezen.“ A začali se veselit.

V. KDO SE NEUMÍ RADOVAT

Všichni se radovali. Jenom jeden člověk ne. Starší syn. Vracel se právě z pole, když zaslechl hluk hostiny. Jakmile zjistil, co se děje, začal otci rozčileně vyčítat. „Co to má znamenat? Já se tu dřů jako mezek, poctivě pracuju, pomáhám ti a nikdy jsem po tobě nechtěl ani halíř. A tenhle, tenhle... mizera, který prošustroval celé dědictví, se tu teď s tebou raduje? Jak k tomu přijdu?“

Ale otec mu řekl: „Synu, ty jsi stále se mnou a všechno, co mám, je tvé. Ale máme proč se veselit a radovat, poněvadž tento tvůj bratr byl mrtev, a zase žije, ztratil se, a je nalezen.“

Měl starší bratr pravdu? Je to nespravedlivé? Pokud ano, jak by se měl otec zachovat podle vás? O co přišel starší bratr, když se odmítl zúčastnit hostiny a radovat se spolu s ostatními?

VI. KDYŽ NECHCEME BÝT ZTRACENÍ

Bůh hledá každého, kdo se mu ztratil tak, jak jsme o tom mluvili na začátku. Když od něj někdo utiká, často si myslí, jak na to vyžrál, že mu bude bez Boha líp. Ale Ježíš říká: daleko od Boha, to je jako být ztracený daleko v cizině, bez přítele a bez prostředků. Být daleko od Boha, to je jako když se pastýři zatoulá ovce. A je sama, vydaná nebezpečí, vlkům, na pokraji života.

Ale pro každého je možné vrátit se. Bůh poslal Ježíše jako pastýře, který má hledat každého ztraceného. Každý, kdo je na dně a neví kudy kam, má slyšet příběh o milosrdném otci, který svému synovi vyběhl naproti ještě dřív, než se mu stačil omluvit. A z toho je velká radost.

Starší syn se však o ni připravil. Chtěl mít otce jenom pro sebe. V Ježíšově době se nechtěli farizeové radovat s Ježíšovými učedníky, protože u Ježíše bylo mnoho lidí, které oni považovali za podřadné, a takoví nepatří mezi slušné lidi. O tu společnou radost bychom se připravovali i dnes, kdybychom dělili lidi na ty, kteří si Boží lásku zaslouží, jsou hodní, chodí do kostela a podobně, a na ty, druhé, na darebáky, se kterými my slušní nemluvíme.

Ten příběh má otevřený konec. Zkuste ho teď dopovědět za toho staršího syna.

MODLITBA

Bože, dej ať se umíme vrátit, když se ztratíme. Dej ať se sami nepřipravíme o radost jenom proto, že bychom chtěli dělit lidi na slušné a na ty, kteří si tvoji lásku nezaslouží. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Znáte nějakou slavnost, kde se lidé radují, že jim bylo odpuštěno?
- Zkuste změnit název podobenství „O marnotratném synu“. Na co byste v názvu položili důraz?
- Považujete odpuštění za silnou stránku, nebo spíš za slabost?
- Zažili (zakusili) jste osobně radost z odpuštění? (jako ten kdo odpustil či jako ten, komu bylo odpuštěno?)
- Stalo se vám, že jste něco ztratili, nemohli jste najít a pak najednou jste to našli, objevili, vrátilo se vám to zpět... Měli jste radost? – Z jakého nenadálého nálezů, z čeho nenávratně ztraceného máte větší radost? – Hračka – medvidek – kostička lega – kamarád/ka – tisícikoruna ... ?

UZDRAVENÍ DESETI MALOMOCNÝCH L 17,11-19

26.3.2006

4. neděle postní

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 51,17 — *Panovníku, otevři mé rty, ať má ústa hlásají tvou chválu.*

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 11,11-14

PÍSNĚ

V království Božím místa dost (Ezd 694); Písnička o deseti malomocných (ZSN 28); V tobě je radost (Ezd 649); Poděkujme Pánu svému (EZ 223); Svou oslav Pána písní (EZ 191); Srdce čisté (S 349); Vše dobré, co máme (BTS 19); Každé ráno (S 487); Díky (S 45); Haleluja zpívej (S 90); Já v srdci radost mám (S 104); Nám pomoz, Pane milý (Ezd 631, S 201)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **příběh** nalézáme v bibli pouze v Lukášově evangeliu. Jádrem sdělení je skutečnost, že z deseti uzdravených bylo devět nevděčných Izraelců a jeden Samařan, který svou vděčnost projevil. Příběh také ukazuje, jak nouze dokáže spojit lidi, kteří za běžných podmínek jsou si vzdálení, nemají mezi sebou dobré vztahy. Zde devět postižených Izraelců vědomě přijímá stejně nemocného Samařana, ačkoli by se ho stranili, kdyby byli všichni zdraví. Také se po uzdravení jejich společenství rozpadá.

– **malomocný člověk** měl povinnost vyhýbat se zdravým lidem a pokud někoho potkal, měl jej varovat před nebezpečím nákazy – proto malomocní zůstávají stát opodál a volají hlasitě na Ježíše. Malomocný byl jako nečistý zcela vyloučen ze společenství zdravých lidí, a tak byl vytržen i z rodinných i společných bohoslužebných shromáždění. Takovou nečistotou byly narušeny základní lidské vztahy. Uzdravením malomocenství dává Ježíš novou příležitost k obnově zprerhaných vztahů.

– **ukážte se kněžím** – Kněz uzdraveného prohlédl a potvrdil jeho uzdravení. Teprve potom se směl uzdravený vrátit mezi ostatní. Příkaz Ježíšův byl také zkouškou víry nemocných, zda se spolehnou na pouhé Ježíšovo slovo (srv. 2Kr 5,10; J 9,7). O uzdravení totiž nečteme – mají nejprve odejít ke kněžím.

– pro **uzdravení a spásu** má řečtina jedno slovo. Ukazuje se však, že tělesné uzdravení a Ježíšova uzdravující moc nejsou se spásou totožné. Oněch devět bylo sice uzdraveno, ale plně byl uzdraven pouze ten, který přišel Ježíšovi poděkovat. Naplňuji se tak slova Žalmu 50,23: Mne oslaví ten, kdo přinese obětí díky, ten, kdo jde mou cestou; tomu dám zakusit Boží spásu. „Příběh připomíná dvě pozoruhodné skutečnosti: ustavičnou Boží lásku přes lidskou nevděčnost a ustavičnou lidskou nevděčnost přes Boží lásku.“ (komentář Fritz Rienecker: Das Evangelium des Lukas, s. 408) Lukáš zdůrazňuje, že vděčnost je povinností Izraelců. Uzdravení židů vděční nebyli, Samařan ano – stává se tedy pravým židem.

– „Křesťanské společenství, ve kterém nejsou nemocní uzdravováni, je

duchovně chudé společenství. Společenství, ve kterém se toto uzdravování neděje v tichosti, ale je zasazeno do středu jako jeho propagandistický čin, je duchovně nebezpečné. Není důležité, zda se uzdravování děje prostřednictvím výjimečných prostředků jako modlitba, nebo pomocí „běžných“ prostředků, jako je věrná služba či lékařská péče. Podstatné je, zda tělesné uzdravování vede k novému životu s Bohem.“ (Eduard Schweizer)

2. ÚSKALÍ PŘÍBĚHU:

– zbývajících devět nelze vylíčit jako bezvěrce. I oni šli ke knězi, i když na sobě hned nerozpoznali uzdravení. Důvěřovali v uzdravující moc Ježíše. Jejich selhání bylo však v tom, že tím vše pro ně skončilo. Ježíš pro ně nebyl víc než schopný a úspěšný léčitel. Nerozpoznali v něm Boží synovství.

3. METODICKÉ POKYNY

K OBRÁZKU:

Je asi lepší zpracovávat obrázek s dětmi až po vyprávění. Poté, co děti vepíšou do paprsků svoje důvody k vděčnosti a společně si je navzájem přečtete, zeptejte se jich, zda je jim zřejmá souvislost mezi jejich úkolem a vyprávěním; jak zachránili vděčná víra uzdraveného Samařana (uzdravení byli přece všichni) a jak může zachránit je v případech, za které děkují.

4. POMŮCKY:

Obrázek z nemocniční izolace – nemocný za sklem. Nikdo k němu nesmí – on nesmí k nikomu. Po uzdravení tohle padá (*nalezen je, zase ožil, ten kdo zahynul: EZD 694*) – ten, kdo byl pro ostatní za sklem.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ

DO PŘÍBĚHU:

pro **Teofila**:

Teofil může přijít s otázkou, co Ježíš na to, že někteří lidé jsou pro nás „mimoni“, cizinci, které mezi sebe nepřijímáme. Vždyť i Ježíš přece věděl, že Samařani byli pro Izraelce pövl, že bylo

neslušné se s nimi bavit. V následujícím příběhu se cizinec (z židovského pohledu bezvěrec), malomocný, ukáže jako jediný „slušný“ – který ví, komu poděkovat.

Lukáš: Vidiš, Teofile, Ježíš víru jednoho Samařana (malomocného – ale tím bylo vyraženo ze společnosti všech deset) – vyzdvihne oproti víře zbývajících devíti „pravověrných“ Izraelců.

Teofil: Chtěl tedy Ježíš říct, že Samařani jsou v něčem lepší? Lukáš na to může odpovědět, že nejde o to, kdo je Samařan a kdo Žid (vposledu ani o to, kdo je Čech a kdo Vietnamec), a jestli jsou někteří lepší už vůbec ne, ale o to, jestli dokážeme v Ježíši rozpoznat nejen doktora, ale Božího syna.

– *Uvést děti do problému izolace člověka od okolní společnosti můžete také příkladem z nemocničního infekčního oddělení. Zeptejte se dětí, jestli už v nemocnici byli. Jestli třeba vědí o někom, koho v nemocnici ani nesměli rodiče navštívit. Nemohli se s nimi volně bavit, nebo byla mezi nimi nějaká zábrana (tlusté sklo atp.).*

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámka a osnova pro **mladší** školní věk:

Můžete začít problémem izolovanosti člověka, když je nemocný. Při pobytu v nemocniční izolaci je to nasnadě, ale takovou zkušenost děti ještě nemusí mít. I tak vědět, jak je nepříjemné ležet doma jen s anginou, a nikdo z kamarádů za nimi nemůže. Ježíš nebere ohled na hranice, které my ostatní dodržujeme (nebo které jsme si my postavili), a navštívuje toho, kdo potřebuje jeho pomoc.

I. Motivace

II. Ježíš se setkává s těmi, kdo neměli právo se stýkat se zdravými

III. Uzdravující cesta malomocných

IV. Pouze jeden se vrátil a Ježíšovi poděkoval

b) poznámka a osnova pro **střední a starší** školní věk:

Zatímco při nachlazení je zřejmé,

že izolaci nemocného zabraňujeme přenosu nákazy – v případě Samařana jde izolovanost ještě dál. Sice ho v době nemoci berou ostatní mezi sebe (v situaci, kdy jim všem teče do bot), ale po uzdravení se očekává, že cizinec bude dál cizincem. Ale právě tohoto cizince Ježíš přijímá do lidu víry (tvá víra tě zachránila). A naopak, ti největší „borci“ víry se ukážou jako málo-věrní. Pro Ježíše

není rozhodující původ člověka (jakož ani jeho společensky izolující nemoc).

- I. Motivace
- II. Malomocní hledají pomoc u Ježíše
- III. Ježíš se setkává s těmi, kdo neměli právo se setkávat se zdravými
- IV. Víra neznamená jen prosit, ale také být důvěřovat
- V. Uzdravení těla není všechno
- VI. Plně zdravý je ten, kdo věří v Ježíše

VYPRÁVĚNÍ

I. ÚVOD

Také býváte v zimě nemocní? Stačí, abych si v silném mrazu doma zapomněl čepici nebo šálu, a nachladím se. Objeví se kašel a škrábání v krku. Anebo ještě něco horšího, třeba angína. Pak není jiná možnost než zalézt do postele a zůstat tam, dokud se neuzdravím. Otrava. Člověku je špatně a navíc ani kamarádi za ním nemohou, aby se nenakazili. Mít takovou nakažlivou nemoc je prostě smůla. Dokud se neuzdraví, vypadává nemocný z normálního života. Někdy, když je nemoc hodně vážná, zavrou takového člověka dokonce na zvláštní oddělení v nemocnici. Kdo jste už někdy v nemocnici byli, víte, jak moc se tam bez návštěv stýská po domově, po rodičích a přátelích, po počítači, zkrátka po obyčejném životě.

II. DESET MALOMOCNÝCH

Nakažlivé nemoci trápily lidi vždycky. Jednou z nejobávanějších chorob bylo malomocenství, které se projevuje na kůži a později i na svalech. Malomocné neuměl nikdo léčit a nikdo je také nechtěl mít mezi sebou. Nakažení museli opustit rodinu i město. Žili stranou od lidí v různých jeskyních a zpustlých domech. Ale nebyl to pořádný život. Byli nemocní a zesláblí, pracovat nemohli (kdo by si jejich výrobky koupil?), přežívali hlavně díky milodarům soucitných lidí. Žili jenom na půl, žili životem, jaký si nikdo nepřeje. Smrt jim byla na dosah. Měli naprosto beznadějně vyhlídky v porovnání s námi, kteří stonáme s nadějí, že za pár týdnů budeme zase zdraví.

V téhle mizerné situaci se deset malomocných kdesi na hranici mezi Galileou a Samařskem doslechlo, že jejich krajem prochází Ježíš. Lidé si o něm povídali, jak moudře mluví o životě a jak ochotně lidem pomáhá. Zřejmě těm deseti také někdo prozradil, že Ježíš už uzdravil několik těžce nemocných lidí – ochrnutých a posedlých. Dokonce prý vrátil do života i jednoho malomocného. Úplně zdravého! Všechny ty dobré zprávy o Ježíši v nich vykřesaly

jiskřičku naděje: Co kdyby pomohl také nám?! Co kdyby nás zbavil malomocenství a my mohli žít jako dřív? Deset malomocných vycítilo šanci a opustilo kvůli ní svůj útulek. Chtějí se setkat s Ježíšem. Slibují si od něj nový život.

III. PROSBA O UZDRAVENÍ

Deset malomocných vyšlo vstříc Ježíšovi. Před vesnicí jej skutečně potkali. Ovšem nesměli k němu přijít a potřást si s ním rukou. Bylo jim přísně zakázáno přibližovat se ke zdravým lidem. Proto na Ježíše křičeli jen zdálky: Ježíši, smiluj se nad námi! Svou velikou nouzi vložili do jediné věty. Prosili o pomoc, prosili o záchranu ze živoření. Už si dost užili odstrkování a bídy. Chtěli žít opět jako druzí: ne někde za městem z almužen, nýbrž pěkně se svými blízkými a z práce vlastních rukou. Toužili po životě a svou touhu vyjádřili prosbou Ježíši, smiluj se nad námi! Také my v modlitbách voláme ke Kristu a vyprošujeme si pomoc pro své životy.

IV. VYPROŠENÉ UZDRAVENÍ

Pán Ježíš volání slyší. Naše i jejich. Není lhostejný k lidskému trápení. Chce pro nás život, a ne zkázu a nemoci. Proto se těm deseti malomocným nevyhnul. Vyslechl je, pohlédl na ně, a hned mu bylo jasné, koho má před sebou. Že jsou to velmi nešťastní lidé, kterým nemoc ukradla kus života.

A pak se stal div, jaký dokáže jenom Ježíš. Pán těch deset malomocných poslal zpátky do života. Vrátil je tam, odkud před lety vypadli. Jděte a ukažte se kněžím, řekl jim. V dobách, kdy ještě nebyl dostatek lékařů, dohlíželi chrámoví kněží na nemocné a na jejich léčbu. Uměli rozpoznat, kdo je pořád ještě nemocný a koho už nakažlivá choroba opustila. Pán Ježíš posílá malomocné společně na kontrolu. Má se zjistit, jak na tom vlastně jsou. A malomocní jdou. Tolik Ježíšovi věřili. Spoléhali, že vyslyšel jejich prosbu. Doufali, že je neposílá ke kněžím nadarmo, že zaznamenají aspoň nějaké zlepšení.

A když šli, byli uzdraveni. Jejich přání se splnilo. Ježíš se slitoval. Nemoc je pryč a s ní i nelidské postavení za okrajem společnosti. Konečně mohou žít jako ostatní lidé. Vráti se domů. Zase budou spát ve své posteli, jíst s rodinou u stolu, zase budou pracovat a bavit se. Budou žít jako dřív.

V. VDĚČNÝ SAMARAŇAN

Dokud malomocné spojovala nouze, drželi pospolu. Jakmile se však uzdravili, jejich cesty se rozdělily. Devět jich dál kráče-

lo na odbornou prohlídku ke kněžím, aby si vyzvedli potvrzení, že jsou zdraví. Jeden uzdravený se však otočil a namířil si to zpátky k Ježíšovi. Nic nedbal na to, že mu schází zdravotní vysvědčení. Zažil přeci cosi velkolepého, co nepotřebuje potvrzení, nýbrž oslavu. Jeho srdce naplnila vděčnost. Radoval se a oslavoval Boha za to, že se ujímá nešťastných lidí a pomáhá jim. A taky děkoval Ježíšovi, že právě on přináší pomoc od Boha. Díky němu je opět zdravý. Může znovu naplno žít.

Ježíše potěšilo, že další člověk poznal, odkud přichází pomoc. Náš Pán si vždycky přál, aby se lidé s důvěrou obraceli k nebeskému Otci. Zvláštní ovšem bylo, že se vděčně vrátil jen jeden z uzdravených. Však se tomu Ježíš také nahlas podivil. Řekl: Nebylo jich uzdraveno deset? Kde je těch devět? Nikdo z nich se nenašel, kdo by se vrátil a vzdal Bohu chválu, než tento cizinec? Vše bylo o to zvláštější, že ten jediný navrátilce byl Samařan. Člověk z ciziny, který ani neměl správné náboženské vychování, v bibli se nevyznal a jistě se modlil také všelijak. Židé nechtěli mít se Samařany nic společného. Považovali je za špatné a zbloudilé věřící. Byl vůbec zázrak, že devět malomocných Židů k sobě do party přijalo malomocného Samařana. Najednou, když byli všichni uzdraveni, jsou zbožní věřící pryč a pouze pochybný Samařan oslavuje Boha a raduje se spolu s Ježíšem. Vděčnost Bohu nepatří jen pravověrným křesťanům. Leckdy se objeví i u lidí, u kterých bychom ji nečekali.

VI. NESAMOZŘEJMÁ VDĚČNOST

Už malé děti se učí, že když něco chtějí, mají poprosit, a když něco dostanou, mají poděkovat. Jistě jste si všimli, co udělalo zbylých devět malomocných špatně. Na začátku sice prosili Ježíše o pomoc, ale když je Ježíš podle jejich přání uzdravil, zapoměli mu říci „Díky“. Byli tak nadšeni změnou k lepšímu, že se ani neohlédli a honem spěchali do života.

Pán Bůh dává lidem život a také pomáhá těm, kterým se život nějak pokazil. Od něho máme tolik dobrého, že ani nedokážeme za všechno poděkovat. Tak mnoho jsme dostali. Proto však chodíme do kostela, nasloucháme Božím slovům a učíme se věřit, abychom si Božích darů všimli. Chodíme do kostela, abychom modlitbami a písněmi vyjádřili vděčnost za svůj život a za životy druhých lidí. A při tom všem se jako Samařan radujeme, že máme dobrého Boha.

Devět uzdravených malomocných opustilo Ježíše, poněvadž chtělo žít jako dřív. Jeden uzdravený se vrátil, protože chtěl žít

jinak. Na rozdíl od ostatních si všiml, jak hodně Pánu Bohu na lidech záleží. Ježíš mu otevřel nový život. Od nynějška bude žít s vděčnou a radostnou důvěrou, že nás nebeský Otec má rád a se o nás stará jako o své děti.

MODLITBA

Pane Ježíši, chválíme tě, že k nám přicházíš s láskou a přinášíš nám Boží pomoc. Proměňuješ náš život a učíš nás všímat si Božích darů. Moc ti děkujeme. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Žijí mezi námi lidé, kteří nemají právo žít mezi zdravými a druzí lidé se jim vyhýbají kvůli jejich nemoci?
- Radil vám někdo z dospělých, abyste se nestýkali s někým, kdo trpí nevyhléditelnou nemocí?
- Trpěli jste nějakou infekční nemocí?
- Znáte někoho, koho ostatní neberou mezi sebe? Proč to tak je? Nejsou to jen naše předsudky, co nám brání ho přijmout mezi sebe?
- Znáte nějakou organizaci, která se snaží pomáhat „cizincům“?
- Jsou některé skutečnosti a věci tak samozřejmé, že se za ně nemusíme děkovat a být vděční?
- Má být člověk vděčný za lásku?

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 51,3 – 4 — Smiluj se na mě mnou, Bože, pro milosrdenství svoje, pro své velké slitování zahlaď moje nevěrnosti, moji nepravost smyj ze mne dokonale, očisti mě od mého hřichu!

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 18,9-14

PÍSNĚ

V království Božím místa dost (Ez 694); Prosba (BTS 34, S 278); Kristus je má síla (BTS 93,1.4); Svou oslav Pána písní (EZ 191,1-4); Ve jméno Krista doufáme (EZ 244,1-4); Přímlovňný zpěv (BTS 44, S 387); Všechny děti v celém světě (BTS 6); Buď vůle tvá (S 21); Nezná tu nikdo (S 217); Ach, Bože náš (EZ 497).

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **modlitba** (doporučení: výklad pojmu v Biblekém slovníku od J.J.von Almen. s.145.)

V podobenství o farizeu a celníkovi jde o další rozvinutí tématu modlitby. V návaznosti na úlohu č. 23 (O modlitbě): teď se na konkrétním příkladu ukazuje, že modlitba není v rukou modlitebníka nástroj, kterým bychom mohli Boha umluvit. Udělat ze sebe lepšího, než jsou druzí. Vylhat se z toho, že před Bohem nic nejsem.

Nemá cenu si na nic hrát. A to ani na vlastní spravedlnost, ale (!) – ani na skromnost. Nejde ani o to, abychom se před Bohem nutili do pózy celníka. Není tu návod, jak na Boha.

Což teprve váš nebeský Otec... (11,13) – nerozezná upřímnost? Srovnání našich pozemských otců s nebeským Otcem vede k závěru: ať jsou otcově jací jsou – copak by nám dali hada, když je prosíme o rybu? A **čím spíše** náš nebeský Otec nedá Ducha svatého těm, kdo ho prosí?

A srovnávejme otce dále: trapnost obelhávání pozemského otce je zřejmá – **což teprve** kdybychom si na něco hráli před našim Otcem v nebesích?

V podobenství jde o naši upřímnost k Otcí v nebesích.

– **podobenství** – nezačíná slovy: „Království nebeské je jako..“, ale je zaměřeno proti těm, kteří spoléhají na sebe. Nechválí celníky, ale kající. Neobrací se proti určitému stavu nebo povolání, ale proti nábožensky sebejistým lidem.

– **farizeové** se snažili být spravedliví – to je legitimní požadavek, který se může opřít nejen o zákonickou, ale též o prorockou tradici (Ez 33,13-16). „Farizeové představovali laické hnutí s pevnou organizací, a to progresivní hnutí, nikoli, jak se často mylně domníváme, konzervativně reakční. Usilovali o to, aby zákon nezůstal záležitostí posvátného textu, ale aby se stal aktuálně závazný, aby byl praktikován ve všech otázkách soukromého i veřejného života.“ (G.Bornkamm, Ježíš Nazaretský, Praha 1975, Kalich, s.23).

– **Ježíš nekritizuje** zákon a jeho aktuální platnost pro všední život. Tento zákon přišel naplnit. Kritizuje však farizejské náboženské přesvědčení, že vynalezli způsob, jak splnit nařízení Božího zákona. Odmítá jejich soustavu pravidel a nařízení, která mají vést k nenarušování zákona. Ježíšovi nejde

o narušování zákona, ale o jeho plnění. Odmítá sebejistotu a pohrdání těmi, kdo podle přesvědčení farizeů porušují zákon. Farizeova modlitba odhaluje sebejistotu, jako by skrze něj už nemohlo do tohoto světa vstoupit zlo. Ježíš podobnostvím odhaluje, že žádnou takovou „pojistku víry“ proti zlu nezískáme studiem zákona, předpisů nebo dodržováním určitých nařízení. Jenom ponižením před Bohem se nám otevírá cesta k ospravedlnění.

– **celník** byl výběřčí daní a cel. Celníci byli zaměstnanci soukromých podnikatelů, kteří měli smlouvu s římským státem a v provinciích vybírali daně. Z částek, které vybírali, vydržovali navíc svůj podnik a čerpali zisk. Židé je nenáviděli jako vykořisťovatele a spolupracovníky s římskou vládou i jako odrodilce od víry.

– obě **dvě modlitby** mají svou „předlohu“ v žalmech – 26. a 51. V jednom nacházíme postoj sebejistoty, v druhém postoj kajicnosti. Ospravedlněn je celník – ne svou modlitbou, ale Bohem, který se smilovává a odpouští.

Člověk smí skutečně být také vděčný Bohu za to, že uvěřil. Za to, že víra snad také zformovala jeho život k lepšímu. Že nežije naprázdno, sobecky, jen pro sebe, povrchně, lživě, krivácky na úkor druhých. Pomyslíme-li na to, čím vším víra obohatila, prohloubila, pozvedla náš život – je namístě vděčnost.

Vděčnost – ovšem jako výraz úžasu z Boží milosti. Vděčnost, která nepotřebuje poukazovat na to, jací jsou druzí špatní, která si před Bohem nestoupá na špičky.

Ježíš příběh komentuje jednoznačně – ten, kdo si nestoupal na špičky – ten, kdo nepředváděl svoji spravedlnost, ten, kdo svěřil veškerou špínu a vinu svého života Bohu – ten, kdo opravdu vsadil na Boha a jeho spravedlnost – a ne na sebe – ten odešel ospravedlněn. Taková je Boží spravedlnost: odpuštění, záchrana, očistění, umožnění nového začátku. Darovaná síla k novému začátku. Za takové ospravedlnění smíme děkovat.

– **kdo se povyšuje, bude ponížen** – budoucí čas sice ukazuje k přicházejícímu Božímu soudu, ale ospravedlnění ukazuje též k aktuální přítomnosti. Ježíš ukazuje ke kořeni krizi a pádů. Kdo si něco předstírá, stejně neutěče před okamžiky zoufalství a nejistoty. Kdo si nechce o sobě nic nalhávat, před tím se otevírá zaslíbení, že nezůstane ve svém ponížení.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– neměli bychom mluvit schematicky, jako by se jednalo o problém, který měli kdysi nějací farizeové. Nejedná se o **ně**, ale o **nás** (kteří si ještě navíc můžeme myslet právě, že „nejsmo jako oni“) Jedná se o modelové vykreslení náboženské sebejistoty (kteřá si nenechá promluvit do svědomí) a kajicnosti (kteřá očekává odpuštění). Máme před sebou model, ne zjednodušující vyprávění. V evangeliu podle Lukáše farizeové nevystupují jen jako protivníci (v. 13,31 Ježíše varují před Herodem, v. 7,36 farizeu hostí Ježíše).

– farizea bychom neměli vykreslit jako vychloubačného a celníka jako skromného člověka – nejde o charakterové vlastnosti, ale o postoje víry, o tragické neporozumění a o otevřenost víry.

Podobenství nás nechce poučit „když budete jako celník, budete se Pánu Bohu víc líbit“. I navenek pokorná modlitba a kající gesta mohou vyrůstat ze spravedlivého postoje víry. (viz klíčové pojmy: citát G.Bornkamma)

3. METODICKÉ POKYNY K OBRÁZKU:

Než budete vyprávět o farizeovi a celníkovi, nechte děti, aby doplnily samy za sebe větu v bublině na obrázku. Potom jim můžete říct, co ten obrázek vlastně znázorňuje, tedy vykládat podobenství. Než se dostanete k Ježíšovu dovětku (verš 14), zeptejte se, kdo z těch dvou asi se svojí bublinou může „prolétzt“ dveřmi, aby se přidal ke společenství s Ježíšem.

4. POMŮCKY:

Použijte Pracovní listy Z. Šorma: Evangelia č.22. (nakl. EMAN)

Vyhledejte obrázky lidí v pozicích soustředění a modliteb; obrázky lidí, vyjadřujících pýchu nebo pokoru v postoji nebo ve tváři; ukažte dětem knihy modliteb, přečtěte ukázkou, pohovořte o užívání modlitebních knih.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro **Theofila:**

T. může přijít s tím, že je fajn, když se můžeme modlit Ježíšovými slovy (Otče náš...), ale že by rád také věděl, jak se modlit vlastními slovy. Co je důležité, aby modlitbu Pán Bůh slyšel? Aby se mu třeba nehnusila...? A jaký postoj třeba máme při modlitbě zaujmout?

Lukášovou odpovědí je podobenství o farizeu a celníkovi, z něhož je zřejmé, že je jedno, jestli při modlitbě klečme, stojíme, spináme ruce, zavíráme oči, atd., ale důležitá je upřímnost. Důležité je nehrát si před Bohem na nic, co nejsem. Totiž – nejsem ten, kdo dobře věří pro své zásluhy, ale ten, kdo se odvolává na Boží milost a slitování. To je správný postoj při modlitbě – postoj víry. Při takovém postoji se pak mohou modlit ve svobodě vlastními slovy.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámka a osnova pro **mladší** věk:

Vyprávějte si s dětmi o různých postojích při modlitbě – ať se děti učí považovat modlitbu za plnohodnotnou, i když ten druhý u ní sedí, stojí nebo klečí. Děti si někdy rády všimají, jakým způsobem má kdo sepnuté ruce a diví se, když je někdo sepnuté nemá – vysvětlete jim, že důležité je soustředění na rozhovor s Bohem a druhotné jsou naše pozice, které při modlitbě zaujímáme, (podobně je tomu se zavíráním očí při modlitbě).

- I. Motivace
- II. Farizeus a celník
- III. Farizeus v modlitbě děkuje za to, že je lepší než ostatní lidé
- IV. Celník v modlitbě prosí za odpuštění
- V. Celníkova modlitba je přijata, farizeova ne

b) poznámka a osnova pro **střední a starší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Nábožensky samospravedlivý farizeus
- III. Pokorný celník
- IV. Vědomí viny před Bohem
- V. Koho Bůh ospravedlnil a proč?

VYPRÁVĚNÍ**I. MOTIVACE A DOPLNĚNÍ PRACOVNÍHO LISTU**

Máte ve třídě někoho, komu se ostatní smějí, protože se pořád hádá, špatně se učí, nebo naopak má samé jedničky? Nebo třeba protože je malý, odstávají mu uši a koktá? Není občas ve vaší třídě důvodem k posměchu i to, že někdo nemá značkové oblečení, mobil nebo nějakou jinou věc? Smějete se někdy druhým také? Směje se někdo vám? Už jste si někdy řekli: „Bohudík nejsem jako...“ Jako kdo byste nechtěli být? Zkuste popřemýšlet a pak to doplnit do bubliny na dnešním pracovním listu.

II. JEŽÍŠ VYPRÁVÍ PODOBENSTVÍ

Ježíš vyprávěl svým učedníkům mnoho podobenství. Jedno z nich je o dvou mužích, kteří přišli do kostela, aby se modlili. Evangelista Lukáš ho zařadil do svého evangelia. Povídal si o něm kdysi

s Theofilem a my si o něm budeme povídat dnes. Ty dva muže máme na dnešním pracovním listu.

Tento příběh řekl Ježíš lidem, kteří si zakládali na tom, že jsou spravedliví, ale ostatními pohrdali. Takoví lidé žijí ve všech dobách, tehdy i dnes. Zakládají si na tom, jak pěkně a příkladně žijí, jak Pána Boha poslouchají, do kostela pravidelně chodí, druhým pomáhají, ale na ty, kteří nežijí tak dobře jako oni, se dívají jako na špatné. Nejsou zkrátka podle nich takové jedničky jako oni.

III. FARIZEUS A CELNÍK V KOSTELE

Podívejme se nyní blíže na ty dva muže v kostele. Ten první je farizeus. Stojí vpředu, má pozvednutou hlavu, stejně jako ruce. Patří mezi dobré, ba přímo vzorné lidi. Jeho život je příkladný. Nikdy se mu nestal žádný průšvih, nepodvádí, nekrade a nelže. S manželkou se mají rádi, nebo to alespoň tak vypadá. Pokud mají děti, tak jsou jistě dobře vychované. Farizeus se postí. Pro jistotu se dokonce dvakrát týdně dovede vzdát jídla, pití a dalších věcí. To je něco! A nejen to. Ze všeho, co získá, tedy ze všech svých příjmů, odevzdává desetinu na kostel. Dělá mnohem víc, než žádají platná nařízení. Snaží se ze všech svých sil dodržovat všechna Boží přikázání, modlit se, žít podle bible a být v tom ostatním příkladem. Asi by řekl, že Pán Bůh a víra v něj je mu nade vše. Jistě je pro to všechno u mnohých velmi váženým mužem.

Vzadu v kostele klečí druhý muž. Je to celník. Skoro všichni celníci byli tehdy podvodníci. Obohacovali se totiž při výběru daní na úkor druhých lidí. Vybírali od nich poplatky za každou maličkost. Navíc se dali do služeb Římanů. Proto jim někteří nadávali do zrádců národa a kolaborantů. Jejich práce jim dobře vynášela, ale ostatní je neměli rádi a nemluvili s nimi. Mezi takové odepsané lidi tento druhý muž patřil.

Ti dva – farizeus a celník – přišli na stejné místo se stejným úmyslem. Jsou v kostele a modlí se. To, že vidíme v kostele farizea, asi nikoho nepřekvapuje. Zato něco naprosto nečekaného je, že je tu celník. Farizeovi se to však hodí, a hned toho také ve své modlitbě vyzývá.

IV. MODLITBA FARIZEOVA

„Bože, děkuji ti, že nejsem jako nejrůznější darebáci, třeba jako tamten celník“. Tak se modlil farizeus. Darebák on rozhodně nebyl, nepodváděl, nevydíral, naopak dělal víc, než bylo třeba. Říká, že děkuje. Ve své modlitbě zmiňuje druhé lidi a jako příklad uvádí celníka. Ale proč? Jenom proto, že jsou podle něj horší než on. On

za ně ale neprosí. Mluví o nich, aby ještě víc vyniklo, jaká je on sám jednička. Srovnává se s těmi, kdo nejsou jako on. Vytahuje se nad nimi, jak je skvělý a úžasný. Chová se v tu chvíli jako frajer a náfuka.

Může se taková modlitba Pánu Bohu vůbec líbit? A je to ještě vůbec modlitba? Vždyť on vlastně Pána Boha v tu chvíli potřebuje jen k tomu, aby mu připomenul, jak on je dobrý a ostatní špatní. On vlastně Pána Boha ani o nic neprosí. Ani o posilu do toho celého svého snažení. Je sám se sebou spokojený. Věří sám sobě a svým schopnostem. Druhé potřebuje jen kvůli tomu, aby při srovnání s nimi vynikl. A navíc si nic z toho neuvědomuje. Tak moc je sám do sebe zahleděný.

Připomíná to trochu jednu pohádku. Jistě ji znáte. Pohádku, ve které se královna každý den pyšně ptá svého zrcadla: „Zrcadlo, zrcadlo, řekni mi, kdo je na světě nejkrásnější?“

On si vlastně ten farizeus z Pána Boha dělá takové zrcadlo. Potřebuje se ujistit, jak je skvělý. Čeká, že mu dá Pán Bůh za pravdu. Přesně jako to zrcadlo královně v pohádce.

V. MODLITBA CELNÍKOVA

Celníkova modlitba je úplně jiná. Uvědomuje si, že je darebák, že je hříšník, že dělá mnoho věcí špatně. Proto ani nejde dopředu a zůstává docela vzadu. Ani se neodvažuje pozvednout oči k nebi, ale klečí a hlavu má skloněnou. Tak dává najevo lítost nad svým zpackaným životem. Neví si s tím sám rady. Říká jen: „Bože, slituj se nade mnou hříšným.“

Celník se nesnaží nic zlého ze svého života omlouvat. Nepřesvědčuje Pána Boha, že jiní jsou ještě horší. Neříká, že jiní okradli ještě více lidí než on. Přiznává, že je hříšník, že jeho vina je jasná. Nic nehraje, nic nepředstírá, je pravdivý. A také ví, že sám si z té své zamotané situace nepomůže. Proto volá k Bohu. Prosí ho s důvěrou a doufá, že ho Pán Bůh snad uslyší.

VI. KOHO BŮH OSPRAVEDLNIL

Jen jeden z těch dvou mužů odešel domů ospravedlněn. Jen jednoho Bůh přijal. Která z těch dvou modliteb se asi Pánu Bohu víc líbila? Či modlitbu vyslyšel? Farizeovu, nebo celníkovu? Co myslíte?

Ježíš to řekl jasně: „Pravím vám, že ten celník se vrátil ospravedlněn do svého domu, a ne farizeus.“ Pěkně a názorně to vyjadřuje i dnešní pracovní list. Pouze celník se svou bublinou může „prolézt“ dveřmi kostela ven. Může se připojit k Ježíšovi a lidem kolem

něj, jak je máme na pracovním listu. Farizeus s bublinou plnou srovnávání zůstává sám.

Ti, kteří tehdy Ježíšovi naslouchali, museli být závěrem podobností zaskočeni. Takový konec nikdo z nich nečekal. Farizeus se vracel domů stejný jako přišel. Možná je vám ho i trochu líto. Vždyť to myslel dobře a tolik se snažil. Přesto odešel z prázdnou. Ježíš ho však neodmítá. Neříká, že pro něj není už šance, že si to u něj navždy pokazil. Jen to dá asi tomu farizeovi ještě práci, než pochopí, co dělá život pravým životem.

Celník si mohl pískat, s prázdnou totiž neodešel. Prosil a dostal. Pán Bůh mu nevyměřil trest podle množství jeho průšvihů. Pohlédl k jeho srdci a uviděl tam něco, co ve farizeově srdci nebylo. Uviděl tam opravdovost, důvěru a touhu po novém životě.

To je to, co rozhoduje a také dělá život pravým životem. Před Bohem je důležitá opravdovost, v níž si člověk na nic nehraje. Pak důvěra, s níž se člověk k Bohu obrací se vším dobrým i zlým. Kromě ní také touha žít s Boží pomocí nově, jinak než dosud.

Celník byl opravdu velký hříšník. Za to ho Ježíš rozhodně nechválí. Stejně ani nekritizuje farizea za to, že žije slušný život. Nejlepší by bylo obojí spojit. Žít odpovědný, poctivý a poslušný život jako farizeus. A zároveň žít s vědomím, že potřebuji druhé lidi i Pána Boha. K tomu patří umění pokorně přiznat svou chybu a vinu. Sám před sebou, před Pánem Bohem, před druhými. Ti tu nejsou proto, abych se s nimi poměřoval, jestli jsem lepší nebo horší. Proč tu vlastně druzí jsou? Třeba proto, abychom se společně radovali z dobrých věcí, odpouštěli si, něco užitečného spolu podnikali a pomáhali si, když přijdou těžkosti.

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, jak je snadné se s druhými srovnávat a dumat nad tím, v čem jsou horší než my. Odpuť nám, když se nad druhými vytahujeme. Prosíme, uč nás opravdové pokoře a důvěře. Dávej nám touhu i sílu žít tak, jak se tobě líbí. Prosíme za druhé, zvláště za ty, kterým se druzí smějí a pohrdají jimi. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Jsou pokušením náboženské sebejistoty ohroženi všichni lidé, nebo se proti nim můžeme vyzbrojit (pilným studiem Písma, vroucnějšími modlitbami, stejným způsobem modlitby jako celník, rozhovorem s populárním farářem, skromným způsobem oblékání, vyhýbáním se určitým lidem, spálením některých knih či filmů)?
- Je možné se Bohu víc přiblížit naučenou nebo vyslovenou modlitbou?

- Proč dává Ježíš za příklad celníka, když věděl, že většina farizeů nemá celníky ráda? Mluvil by dnes o revizorovi nebo úředníkovi berního úřadu nebo o někom jiném?
- Víte, že jeden učedník byl původně celník? Jak se jmenoval? (U Mk 2,14 – Levi syn Alfeův, u Mt 9,8 – Matouš)
- Myslí si lidé o sobě spíše, že jsou lepší než druzí?
- Může být někdo Bohu milý více než ostatní právě proto, že chodí např. déle do kostela?
- Odpouští Bůh, nebo jen lidé?
- Je na člověka poznat, že mu bylo odpuštěno?
- Je na člověka poznat, že se chová povýšeně? Máme právo se chovat vůči někomu povýšeně? Třeba vůči přistěhovalcům, cizincům, bezdomovcům?
- Víte o někom, kdo se choval povýšeně a nakonec byl ponížen?

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 51,12 + 16b — Stvoř mi, Bože, čisté srdce, obnov v mém nitru pevného ducha. Bože, moje spásu, ať plesá můj jazyk pro tvou spravedlnost.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 19,1-6

PÍSNĚ

V království Božím (S 359); Zacheus (NP 13); Zacheus (ZSN 27); Připravujte cestu (S 239); Má duše Boha velebí (S 176, BTS 29); Blahoslavený, komu odpuštěno (EZ 32); Ženeme se sami (S 408); Pane, dnešek je den chvály (EZ 442, BTS 3); Buď vůle tvá (S 21); S písní k němu přistoupíme (BTS 2) Dnes jdu k tobě, Pane můj (S 51)

VYPRAVĚNÍ

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **Jericho** bylo místem, kudy Ježíš procházel na své cestě do Jeruzaléma. Bylo jeho poslední zastávkou na nevyhnutelné cestě, na které musí *„Syn člověka mnoho trpět, být zavržen od starších, velekněží a zákoníků, být zabit a třetího dne vzkříšen“ (Lk 18,22)*. A to proto, aby „hledal a spasil, co zahynulo“ (v.10).

– **Zacheus** byl celníkem, což znamená, že ve službách v očích lidu ne zrovna přátelských Římanů, vymáhal od svých židovských spoluobyvatel daně – za hlavu, z úrody, cestné, mýtné, mostné, daň pozemkovou a obchodní; a díky tomuto povolání se mu také nevedlo špatně. Zacheus byl vrchním celníkem; tedy šéfem všech takovýchto vymahačů v Jerichu. Lidé považovali za zradu a nehoráznost být živ z jejich v potu tváře vydělaných peněz. Znamenalo to rouhání se proti Bohu; vždyť sloužili pohanům na úkor Božího lidu. A co teprve tehdy, když celníci vymáhali od lidí vyšší poplatky než na jaké měli právo (Lk 3,12n) a část z toho si strkali do vlastních kapes? Pro Římany byl celník zaměstnanec, pro židy zrádce a pro tebe, vznešený Theofíle? A proto,

není divu, se mohl takový celník cítit sám, vydělený, ztracený (neřku-li, když ho ode všech ostatních vydělovala ještě jeho tělesná výška). Nebylo žádné cesty zpátky, jen: obrátit se tvář v tvář k Bohu (srv. Lk 18,13).

– **strom** mohl Zacheovi posloužit jako výtečná rozhledna (aspoň ho vidět!), ale zároveň i jako dokonalý úkryt. V davu pro něho nebylo místa. A Ježíšova postava, jak se o ní doslechl, v něm vyvolávala očekávání. Taková, kvůli kterým leze na strom a vystavuje se tím dalšímu možnému posměchu a odcizení.

– **setkání** umocňuje to, že Ježíš zná Zachea jménem. *„Pojď rychle dolů“*, zazní od Ježíše; žádné výčitky, prosby o nápravu, přesvědčování, vyjednávání. Ježíš nepožaduje od Zachea nic, než aby jej přijal za svého, aby jej přijal za hosta. Nabízí mu své společenství a může se ho účastnit každý, kdo ho stejně bez výhrad a bez podmínek přijme. Zacheus cele rozpoznal a přijal výjimečnost pozvání. Několikanásobně víc než je v Tóře navrácí ošizeným (Nu 5,6 a 7).

Ačkoliv Zacheus slézá se stromu k Ježíši, je to Bůh, kdo sestupuje v Kristu k člověku.

- **dav** se bouří, reptá, nechápe. Vždyť v Jerichu bydlí tolik spravedlivých a zbožných lidí, kteří by si tak vzácného hosta zasloužili. Myslíš si to také, vznesený Theofile? Jejich námitka však dostává na frak. Ježíš nebývá hostem jen u spravedlivých, zbožných, těch, kteří si ho nějak vyslouží (srov. Lk 5,31). Ježíš navštívil hříšného Zachea, stejně jako Syn člověka navštěvuje nás. On hledá a zachraňuje syny Abrahamy před jejich osamělostí, soběstředností, bezcitností, před jejich záhubou.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

- nepřeceňovat **Zacheův zájem** o Ježíše - to jsme čítávali v katechetických příručkách často. Jeho zájem však nemůžeme označit za pasivní. Podívejme se na všechny aktivity a slovesa, kterými je postava Zachea vykreslena: toužil uvidět; aby poznal; běžel napřed; vylezl na moruš; aby uviděl; rychle slezl; s radostí přijal... (srov. Lk 5, 27-32). Je v tom pohyb, snaha, vůle, děj, které vykreslují Zacheův zájem.

- spíše je třeba si dát při vyprávění pozor, aby líčení o Zacheově zájmu nezastínilo Ježíšův zájem o všelijak malé, osamělé či hříšné lidi. To je to, co nám chce Lukáš hlavně svým příběhem sdělit.

3. METODICKÉ POKYNY K OBRÁZKU:

Děti mohou nakreslit do obrázku toho, na kom jim záleží a kdo stojí o jejich dobré jednání na začátku. Příběh o Zacheovi jim pak budete vyprávět jako vysvětlení, proč je na obrázku chlápek na stromě, a vyplyne z něho, jakou cenu pro děti ti, které nakreslily, mají a kdo k nim vždycky (i když si na nikoho takového nevzpomněly) patří. Děti mohou obrázek také dokreslovat až po vyprávění. Přitom si mohou uvědomovat, jak i ony Zacheovu roli znají. Podle toho, koho do obrázku dokreslí, se jich pak dále můžete ptát, jaké jejich jednání má pro ně díky tomu člověku cenu; popřípadě jaké jejich jednání má pro ně díky Ježíšovi cenu.

4. POMŮCKY:

Obrázek Ježíše umývajících nohy učedníkům (popř. text písně ze Zpívejte s námi, píseň č. 33, str. 125, Píseň o umývání nohou, viz. Podněty pro rozhovor),

- obrázek Jericha, obrázky dokumentující výběr daní či placení mýtného, obrázek moruše.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro **mladší** školní věk:

Už jste někdy navštívili lékaře či zubního lékaře? A co s vámi dotyčný lékař dělal? Myslíte si, že by šlo uzdravovat či léčit přes telefon či skrze e-mail?

Pro **starší** školní věk:

Kdo je podle vás mezi lidmi největší? Jak se to pozná? Podle výšky, vybavení, funkce, majetku, povahy, atd.?

Pro **Theofila**:

Že by Theofila trápila též myšlenka davu, že Ježíš přišel přece kvůli těm, kteří si ho zaslouží? Zdraví, naši, bez škrálopup? Je to tak v pořádku, že sám od sebe Ježíš hříšné, nemocné, osamocené, ztracené vyhledává v korunách, oslovuje jménem, zahazuje se s nimi, stoluje s nimi?

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro **mladší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Ježíš přichází kvůli nemocným
- III. Vrchní celník leze na strom, aby viděl Ježíše
- IV. Ježíš se zastavuje: Zachee, pojď dolů.
- V. Společná hostina s Ježíšem uzdravuje srdce
- VI. Reptání přihlízejících
- VII. Zázrak celníkovy proměny

b) poznámky a osnova pro **starší** školní věk:

Pokud použijete motivace pro starší děti, můžete rozvinout příběh podle následující osnovy už při jmenování

bohatství a majetku. A motivační otázku položit ještě jednou na závěr.

I. Motivace

II. Ztracený vrchní celník

III. Strom jako výhled i úkryt

IV. Ježíš na své cestě do Jeruzaléma

V. Oslovuje Zachea a vchází k němu

VI. Theofil diskutuje

VII. Zacheova proměna překvapuje a přesahuje

VIII. S Ježíšem v domě přichází člověku záchrana

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Zkuste si představit člověka, který dělá něco špatného. Druzí lidé ho proto nemají rádi. Nemluví s ním. Vyhýbají se mu. Za zády se mu posmívají. Možná si na někoho takového sami vzpomenete. Myslíte, že se takový člověk může změnit? A místo špatných věcí dělat dobré? A změní se takový člověk sám od sebe? Jen tak náhodou? Z vlastního rozhodnutí? Anebo na něčí popud?

Evangelium nám vypráví příběh o setkání Pána Ježíše právě s jedním takovým člověkem.

II. ZTRACENÝ VRCHNÍ CELNÍK

Ve městě Jerichu žil muž jménem Zacheus. Byl malé postavy, ale vysokého postavení. Pracoval jako vrchní celník. Byl velmi bohatý a úspěšný. A přesto ho ostatní lidé ve městě neměli rádi. Proč? Celníci byli zaměstnáni u nepřátel. Totiž u římských úřadů. Vybírali pro ně peníze od svých židovských spoluobčanů. Lidé jim museli odevzdávat daně: Z úrody, poplatek za užívání cest, mýtné, daň z obchodu i z pozemku. Protože pracovali pro nepřátele, považovali je ostatní za zrádce svého lidu. A také za ziskuchtivé a sobecké, kteří myslí jenom na sebe. No a protože si celníci část peněz skutečně sami nechávali, měli navíc pověst proradných zlodějů. Sami se vyloučili i z chrámové bohoslužby. Byli nečistí, vždyť spolupracovali s „neznaobohy“. Výsledkem bylo to, že se jim ostatní lidé vyhýbali. Nemluvili s nimi a neměli je rádi, protože dali přednost penězům a postavení před druhými lidmi. Proto s nimi slušní lidé nechtěli nic mít.

Takový tedy byl i Zacheus. Jako vrchní celník byl nejvýše postaveným v celé té řadě vymahačů peněz a lstivých zlodějíčků. Byl ze všech nejbohatší a nejmocnější. A zároveň nejvíce odsuzovaný, nenáviděný. A také nejvíce sám.

Řekli bychom: „Dobře mu tak! Sám si to zavínil. Jedná zle. Proto také jistě špatně skončí.“ Příběh nám ale vypráví něco jiného.

III. ZACHEUS LEZE NA STROM

Ježíš na své cestě do Jeruzaléma prochází také Jerichem. Zpráva

o něm se rychle roznesla. Mnozí už o něm slyšeli – o tom, co říká i dělá – a tak ho teď chtějí spatřit na vlastní oči. Známe to. Když do města přijede známý nebo zajímavý člověk, hned stojí u silnice zvědavci. Lidé se tlačí, navzájem se strkají, každý chce být co nejblíže a mít nejlepší výhled.

Také k Zacheovi se donesla zpráva o Ježíšovi z Nazareta. Také on je na něj zvědavý. Určitě už o něm něco slyšel. Zaujalo ho možná právě to, že Ježíš se nikomu nevyhýbá. Že se zastavuje dokonce i u těch, kteří mají špatnou pověst. Že mluví i s těmi, které druzí kvůli jejich špatným činům odmítají. Proto se chce podívat. Čteme, že Ježíše touží vidět. Chce ho poznat. Pokouší se vmísit do zástupu, ale pro svou malou postavu nic nevidí.

Tady mu jeho bohatství a moc nepomohou. Nikdo ho nechce pustit před sebe. Nikdo mu neustoupí. Mnozí ho naopak schválně odstrčí dozadu. Ale Zacheus se nevzdává. Jeho zájem o Ježíše je veliký. Tu dostane nápad. Běží napřed a vyleze na strom stojící u cesty. Skryje se ve větvích moruše a čeká. Možná si připadá jako v divadle. Jako divák usazený v potemnělé lóži, který se dívá na osvětlenou scénu pod sebou. Všecko uvidí a sám zůstane nepatřen. Co uvidí? Co se dole pod ním asi odehraje?

IV. JEŽÍŠ HOVOŘÍ SE ZACHEEM

Zástup poutníků se pomalu blíží. Zacheus opatrně vykukuje ze své skrýše. Tu se ale stane něco, s čím nepočítal. Ježíš se zastaví přímo pod jeho stromem a hlasitě zavolá: „Zachee, pojď rychle dolů, dnes musím zůstat v tvém domě!“ To je ale překvapení. Z diváka se najednou stává účastník děje, který má jednu z hlavních rolí. Slézá dolů. Mohli bychom říct: Před chvílí ještě ukrytý, ocitá se najednou v záři reflektorů. Co to všechno znamená? Ježíš ho oslovuje! Jak to, že zná jeho jméno? Co ještě o něm ví? Skutečně chce jít k němu domů? Co všechno se Zacheovi v tu chvíli asi honí hlavou. Radost i zmatek zároveň! Ježíš mu nic nevyčítá! Nehrozí mu! Nekárá ho! Chce jít k němu domů. Neštítí se ho jako ostatní ve městě. Nevyhýbá se mu. Copak neví, že je celníkem? Copak neví, že Zachea tady – a vlastně právem – nikdo nemá rád?

Lidem ze zástupu se to ale nelíbí. Reptají: „Je hostem u hříšného člověka!“ Jak to, že si vybral právě Zachea? Vždyť ve městě je tolik slušných a zbožných lidí! Ti by si Ježíšovu návštěvu jistě více zasloužili. Ale Ježíš se na své cestě zastavil právě tady. U Zachea. Proč asi?

V. ZACHEOVA PROMĚNA

Zacheus si uvědomuje, že na něm není nic, co by se mohlo Ježí-

šovi líbit. Nemůže se odvolat ani na svou víru v Hospodina, ani na zbožné činy, ani na bezchybný život. Proto má velikou radost z toho, že se u něho Ježíš zastavil. Že se mu nevyhнул. Když ho oslovil jménem, tak o něm určitě všechno ví. Že ví i o všem špatném, co jako celník dělá. A přesto ho chce navštívit. A Ježíšovo milosrdenství ho přemáhá. Je přemožen Boží dobrotou. V tu chvíli si uvědomuje, že život, který doposud vedl, nebyl správný. Stydí se a je mu to líto. Chce se změnit. Chce nějak odpovědět na Ježíšův zájem. Čím ho potěší? Čím mu udělá radost? Zastaví se a řekne: „Pane, polovinu svého jmění dávám chudým, a jestliže jsem někoho ošidil, nahradím mu to čtyřnásobně!“ Zříká se svého bohatství, které bylo pro něho tak důležité. Uvědomuje si, že musí napravit své chyby. Těm, které ošidil, chce splatit svůj dluh.

VI. S JEŽÍŠEM V DOMĚ PŘICHÁZÍ ČLOVĚKU ZÁCHRANA

Ježíš se k němu obrátil a řekl: „Dnes přišlo spasení do tohoto domu.“ Bůh přijímá i kajícího Zachea. Raduje se z celníka, který chce změnit svůj život. Takový je náš Bůh.

Nám lidem je snadné druhého odsoudit. K těm, kteří dělají špatné věci, nechodíme na návštěvu. Se zlými lidmi se nebavíme a raději se jim vyhýbáme. Bůh je však jiný než my. On se nevyhýbá nikomu. Každého oslovuje. Každého chce navštívit. Proto Ježíš přichází a proto navštěvuje všechny zbloudilé. Vyhledává ty, kteří se vydali na špatnou cestu a vzdálili se mu. „Syn člověka přišel, aby hledal a spasil, co zahynulo,“ říká Ježíš. I pro takové, jako je Zacheus, platí Boží pozvání. Svou vlastní vinou se odloučil od Boha i od druhých lidí. Ale Ježíš přišel i pro něho! Pán Bůh má rád i Zachea.

VII. ZACHEUS, ANEB KDO NA KOHO PAMATUJE

Krásně se celý příběh zrcadlí i v Zacheově jménu. Pochází od slovesa „pamatovat“. Přestože Zacheus nepamatoval ve svém životě na Hospodina, Hospodin pamatoval na něho. Hospodin pamatuje na každého člověka. Pamatoval na Zachea. Pamatuje i na nás.

MODLITBA

Pane Bože! Děkujeme ti, že ve svém Synu Ježíši Kristu navštěvuješ každého člověka. Děkujeme, že tvůj zájem platí pro každého. Děkujeme, že u tebe není nikdo předem odmítnut. Děkujeme, že svou láskou přemáháš i naše odcizení, náš vzdor, náš hřích. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR, DRAMATIC. ZPRACOVÁNÍ

- Lezete nebo znáte někoho, kdo leze po stromech? Proč to asi děti dělají? Touží po výhledu, chtějí být výš, chtějí se cítit výš, nebo se před někým či něčím skrýt?
- Viděli jste nebo slyšeli o filmech jako je Forrest Gump či český film Návrat idiota? Existuje nějaká souvislost mezi filmy a biblický příběhem o Zacheovi?
- Vyhledejte spolu s dětmi text v Numeri 5, 6-7. Máme dnes též nějaké zákony, podle kterých se navrácí majetek? Co asi způsobilo, že Zacheus sám od sebe vrátil lidem víc, než „měl“? Proč?
- Pověste tři velké papíry na zeď (nebo namalujte na tabuli) a vyznačte na každý zvlášť metr, od nuly do sta centimetrů. Nad první napište „štěstí“, nad druhý „peníze“ a nad třetí „přátelé“. Hovořte s dětmi o tom, jak vysoko si Zacheus cenil štěstí před tím, než ho Ježíš navštívil. Rovněž tak označte do metrů, jak tomu bylo s penězi a s přáteli. A jak tomu bylo po Ježíšově návštěvě? O co přicházíme, když myslíme jenom na peníze?
- Nakreslete římského vojáka, celníka a zástup lidí tak, aby mezi nimi navzájem byli prázdné kolonky. Pak předložte na papírkách dětem hesla, jako: úcta, podřízenost, kolaborace, láska, nenávisť, spolupráce, odpor, nezájem, atd. a nechte je, ať sami do kolonek vkládají hesla, která podle nich nejlépe vyjadřují jejich vzájemný vztah.
- Zamyslete se s dětmi nad tím, zda se někdy cítili osaměle. Co způsobilo, že sis připadal osamělý? Pamatuješ si na ten pocit? Podařilo se ti nebo může se ti podařit dostat se z oné osamělosti? A jak?
- Na papír si vyznačte tři kolonky; nad první nadepište „Ježíš“, nad druhou „Zacheus“ a nad poslední „dav“. Požádejte děti, ať v textu Lk 19, 1-10 vyhledají slovesa, která souvisí s Ježíšem, Zacheem a davem a zapíší je podle průběhu děje do příslušných kolonek. Společně si pak výsledek projděte.
- Přemýšlejte s dětmi nad skutečnostmi, které bránily setkání Ježíše se Zacheem a které naopak setkání umožnily.
- Na papír napište dvojice, aby sestávaly z jednoho, který slouží a z jednoho, který si nechává sloužit. Např.: Lékař --- pacient; žák --- učitel; vězeň --- bachař; volič --- poslanec; rodiče --- děti; cestující --- řidič; prodavač --- zákazník; člen sboru --- farář; Bůh --- člověk; atd. Požádejte děti, ať sami označí šipkou dvojice, u kterých je zřetelné, kdo komu slouží. (Jako např. lékař slouží ---) pacient. Stejně tak v našem příběhu Ježíš ---) Zacheovi, a k tomu jim můžete ukázat obrázek Ježíše umývajících nohy učedníkům, viz. Lk 22,24-27)

21. Petrovo vyznání (Dan Heller)	3
22. Proměnění na hoře (Ondřej Macek)	10
23. O modlitbě (Rut Kučerová)	18
24. O zajištění (Rut Kučerová)	26
25. O připravenosti učedníků (M.Sedláčková)	32
26. O velikosti nepatrného (Marta Sedláčková)	39
27. O hostinách a hostině (David Nečil)	45
28. Podobenství o nalezených (David Nečil)	51
29. Uzdravení deseti malomocných (J.Tengler)	57
30. Farizeus a celník (Pavel Janošik)	64
31. Ježíš a Zacheus (Pavel Prejda)	71

POZVÁNÍ NA CESTU

2005-2007

3. díl ze 4 dílů 1. ročníku dvouletého cyklu

Pomůcka pro učitele Nedělní školy a náboženství

Vydává poradní odbor pro práci s dětmi
při Synodní radě Českobratrské církve evangelické

Autor obálky Zdeněk Šorm, grafická úprava Marie Stolařová
Tiskne Sprint servis Praha